

هوالحکیم

ناشر: اندیشه ماندگار

مؤلف:

تیراژ

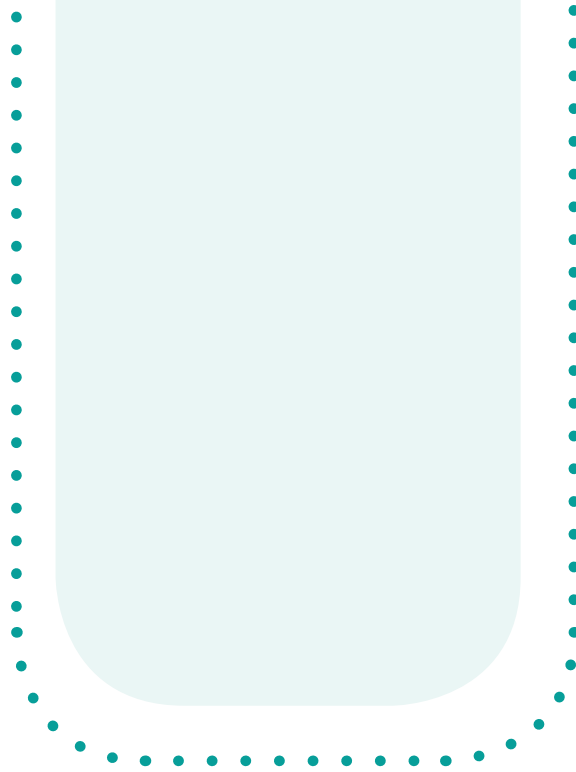
شابک:

معاونت بهداشت

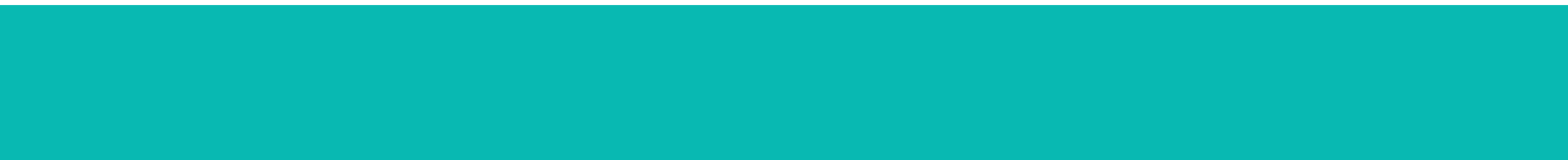
دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

اداره سلامت کودکان و ترویج تغذیه با شیر مادر

(بازنگری سال ۱۳۹۴)

راهنمای پایش بیمارستان های دوستانار کودک

فهرست

پیشگفتار

مقدمه

پیشینه

ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر

چگونگی راه اندازی بیمارستان دوستدار کودک

منطق، تعریف و اهداف اختصاصی پایش و ارزیابی مجدد

دستورالعمل اجرایی پایش

روش کار و ترکیب تیم پایش کننده

خلاصه اقدامات لازم و مراحل اجرای پایش

چگونگی تکمیل فرم‌ها

ابزار پایش بیمارستان‌های دوستدار کودک

فرم‌های جمع‌آوری اطلاعات پایش و دستورالعمل‌ها

۱- فرم‌های جمع‌آوری اطلاعات کلی بیمارستان

الف ۱- فرم مشخصات کلی بیمارستان

ب ۱- فرم مشخصات مسئولین مرتبط با برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر

پ ۱- فرم مشخصات کارکنان مرتبط با برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر

ت ۱- فرم مشخصات اعضای کمیته بیمارستانی شیرمادر

ث ۱- فرم مشخصات مدرسین کارگاه‌های تغذیه با شیرمادر در بیمارستان

۲ - فرم‌های تغذیه شیرخواران:

الف ۲- فرم ثبت تغذیه شیرخواران زیر ۶ ماه

ب ۲- فرم خلاصه گزارش تغذیه شیرخواران زیر ۶ ماه

۳- فرم‌های آموزش کارکنان:

الف ۳- فرم آموزش کارکنان

ب ۳- فرم خلاصه گزارش آموزش کارکنان

ج ۳- فرم انواع و محتوای آموزش تغذیه با شیرمادر

۴- فرم مرور و مشاهده پرونده‌ها، تجهیزات و مواد آموزشی

۵- فرم مصاحبه با مادر

فرم‌های خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده و گزارش نتایج پایش

۶ الف- فرم‌های خلاصه اطلاعات جمع‌آوری شده، امتیازبندی، توصیه‌ها و پیشنهادات

۶ ب- فرم نتایج پایش

ضمائم:

- ضمیمه ۱: سیاست کشوری تغذیه با شیرمادر در بیمارستان های دوستدار کودک
- ضمیمه ۲: ترکیب اعضا و شرح وظایف کمیته بیمارستانی تغذیه با شیرمادر
- ضمیمه ۳: دستورالعمل نحوه آموزش مادران در دوران بارداری در مورد تغذیه با شیرمادر
- ضمیمه ۴: فرم ثبت مشاهده شیردهی
- ضمیمه ۵: کد بین المللی بازاریابی جایگزین های شیرمادر
- ضمیمه ۶: کمیته دانشگاهی و شهرستانی شیرمادر
- ضمیمه ۷: دستورالعمل کشوری تجویز شیرمصنوعی

پیشگفتار

دوره شیرخوارگی از حساس‌ترین مراحل زندگی است که نیاز به مراقبت‌های دقیق بهداشتی و تغذیه‌ای دارد. شیرمادر اساسی‌ترین ماده‌ای است که می‌تواند به تنهایی تمامی نیازهای تغذیه‌ای شیرخوار را از بدو تولد تا پایان ۶ ماهگی تامین نماید و تداوم آن همراه با غذاهای کمکی و در طول سال دوم عمر می‌تواند ضمن پیشگیری از بسیاری از بیماری‌ها در دوران کودکی، بهترین الگوی رشد و تکامل را فراهم آورد. این تاثیر از اولین ساعات و روزهای زندگی بخوبی اثبات گردیده است بطوریکه سازمان‌های بهداشتی جهان اظهار می‌دارند، شروع شیرمادر در ساعت اول زندگی موجب ادامه حیات نزدیک به یک میلیون نوزاد در سال می‌شود. شیرمادر در کاهش بیماری‌های مزمن بزرگسالی از جمله: بیماری‌های قلبی عروقی، پرفشاری خون، سرطان‌ها و دیابت در بزرگسالی نقش دارد. بعلاوه برای مادر، خانواده و جامعه نیز مزایای بسیار دارد.

موفقیت مادران در شیردهی تحت تاثیر عوامل مختلفی قرار دارد و مراقبت‌ها و حمایت‌های لازم باید در مراحل مختلف قبل و حین بارداری، بلافاصله پس از زایمان و در مراحل حساس روزهای اول بعمل آید و پس از آن مشاوره کارکنان بهداشتی درمانی با مادر برای حل مشکلات شیردهی و بویژه تحکیم اعتماد بنفس او نسبت به کفایت شیرش برای تغذیه شیرخوار، جلب حمایت خانواده در ایجاد آرامش و محیط مناسب برای شیردهی مادر، وجود قوانین حمایتی برای بازگشت مادر به محل کار پس از زایمان، انتقال اطلاعات و پیام‌های کلیدی توسط رسانه‌ها و عدم تبلیغات گمراه کننده تغذیه مصنوعی... از عوامل مؤثر در موفقیت مادران در مراحل مختلف شیردهی می‌باشد.

برای موفقیت تغذیه با شیرمادر و حمایت از مادران در مراحل بارداری و زایمان، اجرای صحیح ده اقدام بیمارستان‌های دوستدار کودک، بعنوان معیارهای بین‌المللی توصیه شده است. در کشور ما همگام با شروع فعالیت‌های ترویج تغذیه با شیرمادر، ایجاد بیمارستان‌های دوستدار کودک از الویت‌های برنامه کشوری قرار گرفت و اینک پس از گذشت سال‌ها با توجه به نتایج و دستاوردهای جهانی اجرای ده اقدام، همچنان از اولویت‌ها محسوب می‌شود که نیازمند تقویت و گسترش است. در بیمارستان‌های دوستدار کودک، آموزش مادران باردار، تماس پوستی مادر و نوزاد بلافاصله پس از تولد، شروع بموقع شیرمادر ظرف ساعت اول تولد، تداوم تغذیه با شیرمادر بطور مکرر و انحصاری، هم‌اتاقی ۲۴ ساعته مادر و شیرخوار، عدم استفاده از بطری و گول‌زنک، آموزش و حمایت مادران... از اهم فعالیت‌ها برای شروع موفق شیردهی است که تداوم آن را نیز تسهیل می‌نماید.

از آنجا که راه‌اندازی بیمارستان‌های دوستدار کودک و تجربه اجرای ده اقدام در جهان در ارتقاء شاخص‌های شیرمادر نقش بسزایی داشته است، حفظ تداوم و حسن اجرای این اقدامات در بیمارستان‌ها پس از اجرای اولیه و دریافت لوح اهمیت دارد. دلایل پسرفت و تغییرات نامطلوب متفاوت است. ممکن است مسئولین جدید که با نهضت جهانی راه‌اندازی بیمارستان دوستدار کودک (BFHI) «Baby Friendly Hospital Initiative» آشنا نیستند، تعیین شوند، جابجایی و تغییر کارکنان و ورود نیروهای جدید آموزش ندیده ممکن است زیاد باشد، یا خانواده‌ها ممکن است روش‌های قبلی و آشنای مراقبت و هدایای شیر مصنوعی را تقاضا کنند. روش‌های جدید بازاریابی ممکن است تاثیرات تجاری را تشدید نماید. فعالیت‌ها همچنین می‌توانند بدلیل تناقضات عادی انسانی تغییر مسیر دهند. علت هر چه باشد، علیرغم بهترین تصمیمات مسئولین، کار با علاقه‌مندی بسیاری از کارکنان و تداوم وجود سیاست‌های نهضت جهانی راه‌اندازی بیمارستان دوستدار کودک BFHI بر روی کاغذ، لغزش و اشتباه در عمل پیش خواهد آمد.

بدین منظور پایش و ارزیابی دوره‌ای عملکرد بیمارستان‌ها برای حفظ دستاوردها و انجام مداخلات به موقع جهت رفع

کاستی ها و ارتقاء شاخص ها بر اساس استانداردهای جهانی ضروری است.

راهنمای پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان های دوستدار کودک در سال ۱۳۷۹ تدوین و به اجرا درآمد و در سال ۱۳۸۳ توسط همکاران محترم جناب آقای دکتر حمیدرضا لرنژاد و سرکار خانم سوسن سعدوندیان با همکاری جناب آقای دکتر خلیل فریور و سرکار خانم مریم فریور مورد بازنگری قرار گرفت و پایش و ارزیابی ترویج تغذیه با شیر مادر در بخش های کودکان نیز به آن اضافه شد و نرم افزار جمع آوری و آنالیز اطلاعات تهیه گردید. همه ساله بیمارستان ها با استفاده از این راهنما عملکرد خود را در مورد ده اقدام دوستدار کودک پایش نموده و دانشگاه ها نیز عملکرد بیمارستان ها را در اجرای ده اقدام، ارزیابی مجدد می کنند و نتایج را به اداره سلامت کودکان ارسال می نمایند. به هر حال حفظ و ارتقاء کیفیت ارائه خدمات پس از اعطای لوح به بیمارستان ها با پایش و ارزیابی و نظارت بر عملکرد آن ها و مداخله بموقع میسر می گردد.

دو مجموعه راهنمای پایش و ارزیابی مجدد با بهره برداری از آخرین نسخه سازمان جهانی بهداشت و یونیسف (در سال ۲۰۱۱) مجدداً مورد بازنگری قرار گرفت. راهنمای حاضر نسخه پایش بیمارستان های دوستدار کودک است. در این بازنگری نظرات اعضا محترم کمیته کشوری شیرمادر، همکاران محترم حوزه بهداشت و درمان دانشگاه ها و اداره سلامت کودکان و شیرمادر لحاظ گردیده که امید است بتواند پاسخگوی نیاز بیمارستان های دوستدار کودک برای تسهیل پایش های دوره ای و اجرای مداخلات لازم و بموقع باشد که انشاءالله نتیجه آن در ارتقاء سلامت شیرخواران مشهود خواهد شد. در اینجا جا دارد از کلیه دست اندرکاران و کارکنان بهداشتی درمانی که طی سال های اجرای برنامه در بیمارستان های دوستدار کودک با دلسوزی و پشتکار در پیشبرد این امر خدا پسندانه و انسان دوستانه گام برداشته اند و کارشناسان محترم شیرمادر که با نظارت و پیگیری تداوم برنامه را ضمانت نموده اند و کمیته کشوری شیرمادر و کمیته های شیرمادر دانشگاه ها که با رهنمودهای خود برنامه را غنای علمی بخشیده اند و مسئولین محترم دانشگاه ها قدردانی نموده و برای ایشان تندرستی و توفیق خدمات شایان تا نیل به اهداف را آرزو می نماییم.

هنگامی که نهضت بیمارستان های دوستدار کودک در اوایل دهه ۱۹۹۰ در پاسخ به اعلامیه اینوچنتی در ترویج، حفظ و حمایت از تغذیه با شیر مادر به اجرا درآمد، کشورهای معدودی به حمایت از تغذیه با شیر مادر در سطح ملی و در زایشگاه ها توجه داشتند و یا کمیته هایی برای نظارت و تنظیم استانداردهای تغذیه شیرخواران تشکیل داده بودند. اما امروزه پس از گذشت قریب ۲۴ سال، راه اندازی بیمارستان های دوستدار کودک در بیش از ۱۵۲ کشور جهان از فعالیت های اساسی ترویج تغذیه با شیر مادر است.

طرح بیمارستان های دوستدار کودک تاثیر قابل سنجش و اثبات شده ای بر ارتقاء تغذیه شیرخواران با شیر مادر داشته است. ترویج تغذیه انحصاری با شیر مادر بهترین راهکار حفظ زندگی کودکان با رویکرد پیشگیری است. تقریباً دو میلیون زندگی هر ساله بواسطه شیردهی انحصاری در ۶ ماه اول و استمرار شیردهی همراه با تغذیه تکمیلی بمدت ۲ سال یا بیشتر نجات یافته اند. تاثیر پایدار شیوه های مطلوب تغذیه، افزایش کودکان سالمی است که می توانند به پتانسیل کامل رشد و تکامل خویش دست یابند. گرچه بیمارستان دوستدار کودک نمی تواند تضمین نماید زنانی که تغذیه انحصاری با شیر مادر را شروع کرده اند، این شیوه تغذیه را به مدت ۶ ماه ادامه دهند، اما پژوهش های انجام شده نشان داده اند که تاخیر در شروع تغذیه با شیر مادر، با شروع سریع تر تغذیه تکمیلی و با مدت کوتاه تر تغذیه انحصاری با شیر مادر در ارتباط است. از طرفی با ایجاد و تثبیت یک الگوی تغذیه انحصاری با شیر مادر در طول اقامت در بیمارستان می توان یک گام اساسی برای تغذیه انحصاری با شیر مادر به مدت طولانی تر پس از ترخیص برداشت.

در طی سال های اجرای این برنامه، در تعدادی از نشست های منطقه ای سازمان جهانی بهداشت فرصت هایی برای انجام کارهای گروهی، ارائه رهنمودها و دریافت پسخوراند از کشورهای اجرا کننده طرح بیمارستان های دوستدار کودک فراهم گردید و توصیه هایی جهت بازنگری معیارهای جهانی در ابزارهای ارزیابی دوستدار کودک و دوره آموزشی کارکنان ارائه شد. از طرفی استراتژی جهانی تغذیه شیرخواران و کودکان خردسال (مصوبه سال ۱۹۹۱) به منظور حمایت از تغذیه انحصاری با شیر مادر از تولد تا پایان ۶ ماهگی و ادامه تغذیه با شیر مادر همراه با شروع بموقع و مناسب تغذیه تکمیلی برای دو سال یا بیشتر (در سال ۲۰۰۲) بازنگری شد. این استراتژی و برنامه اجرایی آن ضمن تایید اهمیت اهداف اعلامیه اینوچنتی، بر ضرورت توجه خاص به تغذیه انحصاری با شیر مادر، تغذیه تکمیلی بموقع، کافی، سالم و مناسب کودکان، تغذیه در شرایط خاص و دشوار و اقدامات اجتماعی ضروری تاکید می نماید. بعلاوه در پانزدهمین سالگرد اعلامیه اینوچنتی در سال ۲۰۰۵، ارزیابی پیشرفت ها و چالش های برنامه انجام شد و در دومین اعلامیه اینوچنتی بر اهمیت شروع زود هنگام تغذیه با شیر مادر، پیشنهاد راه هایی برای تقویت ترویج و حمایت از تغذیه با شیر مادر و تهیه خلاصه ای از فعالیت های ضروری برای اهداف اجرایی استراتژی جهانی تغذیه شیرخواران و کودکان خردسال تاکید گردید.

لذا بر اساس استراتژی فوق الذکر و با توجه به تجربیات اجرای بیمارستان های دوستدار کودک طی سال های متمادی، شناخت اهمیت مراقبت های دوستدار مادر، ضرورت اجرای کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر بویژه در بیمارستانها، و ضرورت حمایت از مادرانی که به هر علت نمی توانند در بیمارستان فرزندان شان را بطور مستقیم از پستان خود تغذیه کنند، مقدمات بازنگری ضوابط و ابزارهای ارزیابی دوستدار کودک در سطح جهان برای شامل نمودن این فعالیت ها فراهم گردید. مطالب مربوط به تغذیه کودک به دوره آموزشی ۲۰ ساعته کارکنان و به موازین و ابزار ارزیابی جهانی افزوده شده و کشورها بر حسب نیاز خود می توانند از آن بهره گیرند. شیوه های بازاریابی که برای تغذیه شیرخواران مضر

به نظر می‌رسند، توسط کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیرمادر ممنوع شده است. لذا سوالاتی به ابزار ارزیابی اضافه شده که به بیمارستان‌های دوستدار کودک کمک می‌کند تا خدمات و مراقبت‌های خود را مطابق با کد و قطعنامه‌های متعاقب آن (و قوانین ملی هر کشور) تطبیق دهند. (در کشور ما این تطابق با قانون ترویج تغذیه با شیرمادر باید بعمل آید).

با اعلام معیارهای دوستدار مادر و اجرای آن در برخی کشورها نشان داده شد این معیارها که با هدف بهبود کیفیت مراقبت‌های زایمان و توجه به حقوق مادر و نوزاد اجرا می‌شوند و برای سلامت جسمانی و روانی مادران حائز اهمیت هستند، می‌توانند آغاز حیات کودک منجمله شروع شیردهی را بهبود بخشند. پس سوالاتی به ابزار ارزیابی اضافه کردند تا اطمینان حاصل شود که روش‌های مراقبت دوستدار مادر در بارداری و زایمان در حال اجراست. بسیاری از کشورها، گزینه‌هایی را برای گنجاندن موازین دوستدار مادر در درون نهضت دوستدار کودک ابداع کرده و در برخی موارد، طرح‌های ابتکاری ملی خویش را بعنوان «دوستدار مادر و کودک» نام‌گذاری کرده‌اند. در کشور ما نیز با راه‌اندازی بیمارستان‌های دوستدار مادر، حفظ و حمایت از تغذیه با شیرمادر تقویت خواهد شد. بعنوان اولین اقدام در ورود مفاهیم دوستدار مادر به مکان‌هایی که هنوز این موضوع رعایت نشده، سوالاتی به ابزارهای ارزیابی مجدد در ارتباط با درد‌های زایمان و زایمان دوستدار مادر اضافه شد.

دو اقدام نیازمند توجه ویژه

اقدام چهارم: تغییرات در دانش و آگاهی در مورد شروع زود هنگام تغذیه با شیرمادر

دانش و فعالیت‌ها در مورد اقدام چهارم از زمان شروع راه‌اندازی بیمارستان دوستدار کودک (BFHI) ارتقا یافته است. تحقیقات در سوئد، زامبیا و تجربیات بالینی در بسیاری کشورها نشان داده که نوزادان مادرانی که دارو دریافت نکرده‌اند پستان را خود به خود می‌مکند. اگر آن‌ها از چند دقیقه پس از تولد در تماس مداوم و مستقیم پوست با پوست مادر قرار گیرند، با سرعت متفاوت خود پستان را به دهان می‌گیرند. زمان متوسط برای یک شیرخوار برای پستان گرفتن خود بخود و مکیدن آن، حدود ۵۵ دقیقه پس از تولد می‌باشد و در اکثر اوقات در عرض ۲ ساعت رخ خواهد داد.

بر اساس فعالیت‌های جدید مبتنی بر شواهد، نباید نوزاد تازه متولد شده را برای گرفتن پستان دچار عجله و شتاب کرد. کلیه نوزادان سالم در جایی امن، آرام و گرم در تماس پوست به پوست کامل و دائم با مادر قرار می‌گیرند. از مادر و شیرخوار مراقبت کرده و این فرایند غریزی شیرخوار برای اولین مکیدن را تعجیل نمی‌کنند.

در مواردی که مادر دارو دریافت کرده، یا زایمان بصورت سزارین بوده یا در سایر شرایط خاص ممکن است کمک بیشتری برای شروع فرآیند تغذیه با شیرمادر نیاز باشد. فراهم کردن شرایط بدون تعجیل و با فرصت کامل پس از زایمان در مناطق دارای اتاق زایمان‌های بسیار شلوغ یک چالش خواهد بود و باید برای برقراری تماس پوست به پوست مادر و نوزاد بدون سروصدا یا مزاحمت، راه‌های خلاقانه‌ای پیدا کرد.

تفسیر جدید اقدام چهارم بصورت زیر آمده است:

بلافاصله پس از تولد نوزاد را برای حداقل یک ساعت در تماس پوست به پوست با مادر قرار دهید. مادر را تشویق کنید به شناسایی علائم آمادگی شیرخوار برای تغذیه با شیرمادر بپردازد و در صورت لزوم به آن‌ها کمک کنید. معیارهای جدید اقدام چهارم پیشنهاد می‌کند که نوزادان بلافاصله یا در عرض ۵ دقیقه پس از تولد (یا در صورت زایمان سزارین با بیهوشی عمومی، چند دقیقه پس از این که مادر پاسخ می‌دهد و هوشیار است) باید نزد مادر قرار گیرند و تماس پوست به پوست برقرار شود. شیرخوار باید حداقل یک ساعت یا اگر ممکن است بیشتر بدون مزاحمت با مادر تماس داشته باشد و مادر باید

برای شناسایی علایم آمادگی شیرخوار برای تغذیه تشویق شود و اگر تمایل داشت به او در این فرایند کمک شود. اگر مادر می‌خواهد نوزادش به صورت خود بخود پستان را پیدا کند، باید در این مورد به او کمک کرد و گفت که این فرایند ممکن است بیشتر از یک ساعت طول بکشد. این مسئله ممکن است در بخش‌های شلوغ مشکل ساز باشد اما می‌توان مادر و نوزاد را حین انتقال به بخش پست پارتوم همچنان در تماس نگه داشت و در فواصل منظم مطابق معمول آن‌ها را زیر نظر داشت.

اقدام دهم: افزایش تجربیات در زمینه حمایت مادر از مادر

اقدام دهم بیمارستان‌های دوستدار کودک مبنی بر تقویت گروه‌های حمایت از تغذیه با شیر مادر است که باید مادران را در زمان ترخیص به این گروه‌ها ارجاع نمایند. معیارهای جهانی همچنین سایر اشکال حمایت از مادران را مجاز می‌داند از جمله بازدید در منزل، یا تماس تلفنی یا مراقبت‌های زود هنگام در کلینیک پس از زایمان یا شیردهی برای هر مادر. در مکان‌هایی که حمایت‌های درون خانواده کافی است انعطاف بیشتری توصیه می‌شود. این اشکال متنوع حمایت از مادران در عمل اثربخشی یکسانی ندارند. هر دو روش حمایت خانواده و کلینیک‌های شیردهی مشکلات خاص خود را دارند.

اغلب حمایت از تغذیه انحصاری با شیر مادر در ۶ ماه اول پس از تولد در خانواده‌ها کم می‌باشد. حتی در جایی که تغذیه با شیر مادر رسم می‌باشد، این تغذیه ممکن است بصورت نسبی، زمان بندی شده، همراه با پستانک، استفاده از آب و مکمل‌های زودهنگام سایر شیرها و غذاها باشد. بنابراین، اگرچه برخی خانواده‌ها از تغذیه با شیر مادر بسیار خوب حمایت می‌کنند، اما معیارهای جدید اقدام دهم و ارزیابی مجدد، می‌خواهد که مادر گزارش نماید آیا کارکنان بیمارستان اطلاعات لازم در مورد خدمات حمایتی از طرف خود بیمارستان و از طرف جامعه یا هر دو را دریافت نموده است؟ جایی که حمایت خانواده کافی نیست مادران به حمایت بیمارستان یا گروه‌های حمایتی موجود و در دسترس یا مشاورین تغذیه با شیر مادر برای کمک به تغذیه انحصاری با شیر مادر نیاز دارند، بنابراین بیمارستان باید برای آن‌ها اطلاعاتی در زمینه این منابع فراهم کند.

اگر قرار باشد مشکلات شیردهی بطور کامل حل شوند، کمک‌های کلینیک‌های شیردهی بیمارستان باید بوسیله حمایت‌های مستمر در سطح جامعه تقویت شود. در بسیاری کشورها، بیمارستان‌ها مسئولیت تعیین و شناسایی مادران شیرده با تجربه را برعهده دارند و آنان را برای حمایت سایر مادران آماده می‌کنند. در برخی نقاط دیگر، خدمات مبتنی بر بیمارستان به این جنبه از اقدام دهم بی‌توجهی کرده، نه با گروه‌های حامی و مشاورین جامعه همکاری می‌کند و نه آموزش می‌دهد. لذا یک سوال در مورد فعالیت‌های بیمارستان در ایجاد گروه‌های حامی به پایش و ارزیابی مجدد اضافه شده است.

بهر حال شواهد علمی جدید و تجربیات اجرای برنامه، دوستداران کودک را امروزه نسبت به سال ۱۹۹۰، در کلیه زمینه‌های ترویج، حفظ و حمایت از شیوه‌های مطلوب تغذیه شیرخواران و کودکان خردسال در موقعیت بهتری قرار داده و برای تداوم اجرای آن مصمم‌تر و توانمندتر نموده است.

پیشینه

با شناخت روز افزون ارزش های شیر مادر در دهه های اخیر، حرکت های جهانی به منظور جلوگیری از گسترش تغذیه مصنوعی شیرخواران و پیامدهای زیانبار آن آغاز شد و نقش کلیدی بیمارستان ها برای شروع موفق تغذیه با شیر مادر مورد توجه قرار گرفت. نهضت جهانی ترویج تغذیه با شیر مادر با مطرح نمودن بیمارستان های دوستدار کودک، امکان بهترین شروع زندگی را برای نوزادان فراهم نمود.

در سال ۱۹۸۹ در بیانیه مشترک سازمان جهانی بهداشت و یونیسف «ده اقدام برای تغذیه موفق با شیر مادر» برای اولین بار بعنوان عاملی برای حفظ، حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر معرفی شد. در سال ۱۹۹۰ ده اقدام بعنوان یکی از اهداف اعلامیه اینوچنتی مورد تاکید سران کشورها قرار گرفت و بالاخره در سال ۱۹۹۱ بیانیه مشترک دو سازمان فوق تحت عنوان:

Breastfeeding (The special role of maternity services) Protecting, Promoting and Supporting

یا «حفظ، حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر و نقش ویژه بیمارستان ها» منتشر شد. در این بیانیه ده اقدام بعنوان ضوابط بین المللی تغذیه و مراقبت شیرخواران در بیمارستان ها تاکید و مقرر گردید بیمارستان هایی که این معیارها را رعایت کنند، لوح دوستدار کودک دریافت نمایند.

سپس در سال ۱۹۹۲ که اول آگوست بعنوان روز جهانی شیر مادر اعلام شد، شعار یا موضوع انتخابی برای اولین سال برگزاری این روز، «راه اندازی بیمارستان های دوستدار کودک» بود.

مهمترین اهداف ایجاد بیمارستان های دوستدار کودک عبارتند از:

- تقویت راهکارهای حفظ سلامت کودکان با کمک بیمارستان ها.
- تغییر روش های نادرست تغذیه شیرخواران در بیمارستان ها و زایشگاه ها از طریق اجرای ده اقدام
- مسئول نمودن، توانمند ساختن و آماده کردن مادران برای تغذیه فرزندان شان با شیر مادر،
- خاتمه دادن به تبلیغات و توزیع رایگان و کمپین های شیر مصنوعی در بیمارستان ها (براساس کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر)
- در سال ۱۹۹۹ نظام پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان های دوستدار کودک، به منظور حفظ و تداوم برنامه توسط سازمان جهانی بهداشت و یونیسف و Wellstart International طراحی و به کشورها ابلاغ گردید.

اهداف اختصاصی پایش و ارزیابی مجدد (۳ هدف مشترک وجود دارد):

- حمایت و ایجاد انگیزه در کارکنان برای حفظ فعالیت های دوستدار کودک
- مشخص نمودن این که آیا تجربیات مادران در بیمارستان به آن ها در تغذیه با شیر مادر کمک می کند
- تعیین اینکه آیا بیمارستان در هیچیک از ۱۰ اقدام ضعیف عمل می کند و آیا برای بهبود وضعیت آن اقدام، فعالیت خاصی مورد نیاز می باشد؟

چهارمین هدف شامل اقدامات ملی برای حذف ارائه رایگان یا ارزان قیمت جایگزین شونده های شیر مادر، بطری و گول زنک است و تعیین این که آیا دولت ها و سایر سازمان های مسئول، کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر و مصوبات مرتبط با کد در اجلاس سازمان جهانی بهداشت (WHA) را اجرا و تقویت می کنند.

ده اقدام بعنوان راهکار جامعی برای شروع موفق شیردهی شناخته شده و در طول این ایام، میزان تغذیه انحصاری با شیر مادر به طور قابل توجهی افزایش یافته است. از طرفی افزایش تغذیه با شیر مادر بعنوان عامل کلیدی در کاهش مرگ و میر

کودکان سهیم بوده است.

در کشور ما، هم گام با نهضت جهانی ترویج تغذیه با شیر مادر و هم زمان با شروع این برنامه از سال ۱۳۷۰، راه اندازی بیمارستان های دوستدار کودک به عنوان بخشی از سیاست های بهداشتی مورد توجه قرار گرفت. «ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر» بعنوان دستورالعمل اجرایی تغذیه شیرخواران برای اجرا در بخش های زنان و زایمان به بیمارستان ها ابلاغ گردید.

از آنجا که حفظ کیفیت ارائه خدمات در بیمارستان هایی که لوح دریافت نموده اند نیز به همان اهمیت افزایش کمی بیمارستان های دوستدار کودک است، دو مجموعه راهنما برای پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان های دوستدار کودک در فروردین ماه ۱۳۷۹ براساس دستورالعمل بین المللی تهیه و ابلاغ گردید. این راهنما برای پایش و ارزیابی مجدد ده اقدام در زایشگاه ها و بخش های زنان و زایمان بود و بخش های کودکان، NICU و نوزادان را شامل نمی شد.

ترویج و حمایت از تغذیه با شیر مادر در بخش های کودکان بیمار و NICU نیز اثرات بسیار مطلوبی بر بهبودی و سلامت کودک دارد. در این بخش ها اقداماتی نظیر جدایی کودک از والدین، تغذیه شیرمادر خواران با شیر مصنوعی و بطری گول زنک و مستعد نمودن آنان برای سوء تغذیه، عدم آموزش مادران برای حفظ تداوم شیردهی، انجام نامطلوب تزریقات و تدابیر درمانی، اثرات سوء بر سلامت جسمی و روانی کودکان دارد. تغییر روش های فوق در بیمارستان ها یک ضرورت است. حضور ۲۴ ساعته مادر بر بالین فرزند بیمارش در هر سن (حتی اگر شیرخوار نباشد)، ایجاد تسهیلاتی جهت دوشیدن و ذخیره کردن شیرمادر، تغذیه شیرخوار با شیر دوشیده شده مادر و فقط در صورت ضرورت با شیر مصنوعی توسط فنجان، ارائه اطلاعات لازم به والدین از اقداماتی است که نقش بسیار موثری در تسریع بهبودی کودک و تأمین سلامت جسمی و روانی او دارد. در مراحل بعدی و ترخیص از بیمارستان نیز گروه های حامی می توانند نقش موثری در حفظ و تداوم شیردهی مادران ایفاء نمایند. برای اجرای برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر در بخش های اطفال، نوزادان و NICU در سال ۱۳۷۱ یک دستورالعمل اجرایی مشتمل بر ۷ اقدام تنظیم و ابلاغ شده بود که با مشکلاتی مواجه بود از جمله بدرستی نظارت، ارزشیابی و در نتیجه به خوبی اجرا نمی شد، به همین دلیل ۷ اقدام در سال ۱۳۸۳ مورد بازنگری قرار گرفت و اقدامات لازم برای جلوگیری از جدایی و قطع شیردهی مادرانی که فرزند زیر ۲ سال آن ها در بیمارستان ها بستری می شوند، به ۱۰ اقدام افزایش یافت. چون موارد تشابه اقدامات بخش های اطفال با ۱۰ اقدام زایشگاه ها بسیار بود، لذا تصمیم گرفته شد که این دو دستورالعمل ادغام گردند. بطوری که ده اقدام به بخش های کودکان، نوزادان، NICU و بیمارستان های کودکان نیز تعمیم داده شد. در همین سال مجموعه راهنمای پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان ها برای استفاده در هر دو بخش تنظیم و ابلاغ شد. با استفاده از این مجموعه عملکرد بیمارستان ها در بخش های زنان و زایمان، بخش های اطفال (که شامل نوزادان تحت مراقبت، NICU و کودکان می شود) توسط خود بیمارستان ها پایش و توسط مراکز بهداشت شهرستان ها و یا دانشگاه ها ارزیابی مجدد می شوند و در نهایت امتیاز آن در ارزشیابی بیمارستان ها اعمال می شود. همچنین این مجموعه در بیمارستان های کودکان که فاقد بخش زنان و زایمان هستند نیز استفاده می شود. در کشور ما بیمارستانی لوح دوستدار کودک می گیرد که در تمام این بخش ها برنامه را اجرا نماید.

طی سال های اجرای برنامه تا کنون، تعداد ۵۴۲ بیمارستان از تعداد ۶۹۰ بیمارستان و اجد شرایط کشور (دارای بخش زنان و زایمان، NICU، کودکان) به عنوان دوستدار کودک معرفی شده اند.

لازم به یادآوری است که شعار هفته جهانی شیرمادر در سال ۲۰۱۰ مجدداً «ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر» انتخاب شد. زیرا علیرغم وجود شواهد روز افزونی از فواید بالقوه ده اقدام، متأسفانه فقدان تعهد و تنزل برنامه ریزی بیمارستان های دوستدار کودک در سراسر جهان، آموزش ناکافی کارکنان بهداشتی درمانی برای مشاوره با مادران و اجرای ضعیف ده اقدام

در زایشگاه ها و بیمارستان های دوستدار کودک، از عواملی هستند که در توقف یا کاهش میزان تغذیه انحصاری با شیر مادر در بسیاری از مناطق جهان سهیم بوده اند. اینک پس از ۲۴ سال، زمان آن است که اجرای ده اقدام دوستدار کودک را در بیمارستان ها احیا و تقویت کنیم. بعلاوه توصیه سازمان های جهانی آن است که برای سایر مراکز مراقبت های بهداشتی درمانی و فراتر از آن در جامعه، اقدامات دوستدار کودک تدوین و اجرا گردد.

ده اقدام برای تغذیه موفق با شیرمادر

دستورالعمل ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان های دوستدار کودک

۱. سیاست مدون ترویج تغذیه با شیر مادر در معرض دید کلیه کارکنان نصب و به آن ها ابلاغ شده باشد و برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر پایش شود.
۲. کلیه کارکنان به منظور کسب مهارت های لازم برای اجرای این سیاست آموزش های قبل از خدمت و مکرر حین خدمت ببینند.
۳. مادران باردار را در زمینه مزایای تغذیه با شیرمادر، چگونگی شیردهی و تداوم آن، عوارض تغذیه مصنوعی، بطری و گول زنک آموزش دهند.
۴. به مادران کمک کنند تا تماس پوست با پوست را از لحظه تولد و تغذیه نوزاد با شیر مادر را در ساعت اول تولد شروع کنند و در کلیه بخش ها برنامه تجویز دارو و انجام آزمایشات و اعمال جراحی به گونه ای طراحی گردد که اختلال در تغذیه از پستان مادر ایجاد نکند.
۵. به مادران روش تغذیه با شیرمادر و چگونگی حفظ و تداوم شیردهی را (در صورت بیماری مادری یا شیرخوار، اشتغال مادر) نشان دهند و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت کنند.
۶. به شیرخواران سالم در ۶ ماه اول عمر بجز شیرمادر و قطره ویتامین، هیچ گونه غذا یا مایعات دیگر (آب، آب قند، ...) ندهند. (مگر در صورت ضرورت پزشکی)
۷. برنامه هم اتاقی مادر و شیرخوار را در طول شبانه روز اجرا کنند و در بخش های اطفال تسهیلات لازم برای اقامت شبانه روزی مادران و نیازهای فیزیکی و عاطفی آنان را تامین نمایند.
۸. مادران را به تغذیه برحسب میل و تقاضای شیرخوار با شیرمادر تشویق، کمک و حمایت کنند.
۹. مطلقاً از بطری و پستانک (گول زنک) استفاده نکنند.
۱۰. تشکیل گروه های حمایت از مادران شیرده را پیگیری نمایند و اطلاعاتی در مورد گروه های حامی و مراکز مشاوره شیردهی در اختیار والدین قرار دهند.

معاونت بهداشت

دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

اداره سلامت کودکان

چگونگی راه اندازی بیمارستان دوستدار کودک

خودآزمایی

- لازم است شروع فرایند راه اندازی بیمارستان دوستدار کودک با همکاری و هماهنگی با کارشناسان شیر مادر بهداشت و درمان انجام شود.
- فرآیند راه اندازی بیمارستان دوستدار کودک از هنگامی شروع می شود که بیمارستان تصمیم به ایجاد تغییرات می گیرد و در این راستا کمیته بیمارستانی تغذیه با شیر مادر تشکیل می شود و یک نفر هماهنگ کننده بعنوان کارشناس مسئول شیر مادر بیمارستان برای عهده دار شدن مسئولیت ها تعیین می کند. معمولاً این فرد یکی از کارکنان ارشد است که تصمیم گیرنده و علاقمند به ترویج تغذیه با شیر مادر و نسبت به موضوع آگاه می باشد.
- اعضای کمیته و هماهنگ کننده از طریق مرور مفاد سیاست تغذیه با شیر مادر فعالیت های مورد نیاز برای اجرای اقدامات دهگانه را تدوین و برنامه ریزی می نمایند و برای کارشناس بهداشت و درمان شهرستان ارسال می نماید.
- در اقدام بعدی کارشناس شیر مادر بیمارستان با همکاری اعضای کمیته بیمارستانی نسبت به تکمیل فرم های مربوطه (فرم های مجموعه پایش) برای مرور سیاست ها و روش هایی که در بیمارستان به تغذیه با شیر مادر کمک می کند یا مانع آن است اقدام می کنند. تجربیات مادران و کارکنان یک منبع کلیدی اطلاعات برای ارزیابی روش هاست.
- بیمارستان به این ترتیب می تواند ببیند که کدام روش ها حمایت کننده هستند و کدام نیستند. براساس نتایج، لازم است برنامه اجرایی با جدول زمانی مشخص تهیه شود تا خدمات را به مراقبت های حمایت کننده سوق دهد.
- از دیگر اقدامات ضروری این است که از طریق کمیته شهرستانی یا کمیته دانشگاهی شیر مادر جهت آموزش کلیه کارکنان مرتبط با مادران و شیرخواران زیر ۲ سال، کارگاه آموزشی ۲۰ ساعته برگزار گردد. گذراندن این دوره آموزشی در شروع فرآیند ضروری است. وقتی تمامی کارکنان آموزش لازم را ببینند و روش های جدید اجرا شوند، بیمارستان می تواند خودآزمایی را دوباره تکرار نماید.
- وقتی بیمارستان حداقل امتیازات لازم را در خود آزمایی (پایش جهت کسب آمادگی دریافت لوح) کسب نماید می تواند درخواست خود را جهت ارزیابی اولیه به مرکز بهداشت شهرستان اعلام نماید.

ارزیابی خارجی یا اولیه (جهت اعطاء لوح به بیمارستان داوطلب دوستدار کودک)

- پس از این که خودآزمایی تکمیل شد، کمیته و هماهنگ کننده باید با سایر کارکنان برای ایجاد تغییرات ضروری همکاری کنند. وقتی تغییرات به حد رضایت بخشی رسید یا به عبارت دیگر وقتی نتایج دو دوره خودآزمایی به فواصل ۶ ماه قابل قبول بود، بازدید اولیه توسط کارشناس شیر مادر بهداشت و درمان و اعضا کمیته شیر مادر شهرستان صورت می گیرد.
- در این بازدید اولیه فرآیندهای آموزش و سیاست بیمارستان را کنترل می کنند تا اطمینان حاصل شود که بیمارستان واقعاً برای ارزیابی آماده است و آن ها را جهت طراحی اقدامات دیگری که نیاز دارند کمک نمایند. این امر نشان می دهد که این فرآیند، آموزشی است و انضباطی نیست.
- با مادران و کارکنان مصاحبه می نمایند، عملکردها را مشاهده و اسناد و مدارک را مرور می نمایند. ارزیابی خارجی می تواند یک روز یا بیشتر (و شبها) وقت بگیرد که بستگی به وسعت بیمارستان دارد. در صورت امکان اسنادی مثل مستندات دوره آموزشی کارکنان، آمارهای تغذیه با شیر مادر و اطلاعات دوران بارداری را میتوان قبل از شروع ارزیابی بیمارستان مرور کرد.

• در مواردی که بیمارستان هنوز آمادگی ندارد، باید مداخلات لازم طراحی و اجرا شود. کارشناس شیرمادر حوزه بهداشت شهرستان، بیمارستان را بعنوان دوستدار کودک تعیین نمی‌کند اما در صورت تایید حسن اجرای ده اقدام گزارشی را تکمیل می‌کند که به مسئولین برنامه در دانشگاه ارسال میشود. بازدید دوم توسط کارشناس شیرمادر دانشگاه و اعضا کمیته شیرمادر دانشگاهی انجام می‌شود. در این مرحله نیز در صورت وجود مشکلات احتمالی باید با اجرای مداخلات به رفع مشکل بپردازند و اما در صورت تایید این تیم، مرحله بعدی بازدید توسط مسئولین کشوری بیمارستان دوستدار کودک از سطح وزارت بهداشت و کمیته کشوری ترویج تغذیه با شیرمادر انجام میشود و در صورت تایید، لوح دوستدار کودک به بیمارستان اعطا میگردد.

پایش دوره‌ای پایدار

• وقتی یک بیمارستان به عنوان دوستدار کودک شناخته می‌شود، لازم است که استانداردهای معیارهای جهانی را حفظ نماید و قانون تغذیه با شیرمادر و کد بین‌المللی جانشین شونده‌های شیرمادر را رعایت کند تا دوستدار کودک باقی بماند. برای کمک به حفظ استانداردها بین دفعات ارزیابی لازم است که روش‌ها و عملکرد بیمارستان بطور دوره‌ای توسط خود بیمارستان پایش شود و مداخلات لازم با نظارت کارشناس حوزه درمان به موقع صورت گیرد. برای پایش بیمارستان نیاز به جمع‌آوری اطلاعات درباره عملکرد بیمارستان دارید. بهتر است بیشتر اطلاعات را درباره بازده و نتیجه کار جمع‌آوری کنید تا فعالیت‌ها. برای مثال بهتر است تعداد مادران و کودکانی که بلافاصله پس از تولد تماس پوست با پوست داشته‌اند را تعیین کنید تا این که بخواهید یک جدول اطلاعات لیست شده درباره مزایای تماس پوست با پوست را تکمیل کنید.

منطق، تعریف و اهداف اختصاصی پایش (monitoring) و ارزیابی مجدد (reassessment) ده اقدام دوستدار کودک.

همان‌طور که ذکر گردید بیمارستان‌های دارای بخش زنان و زایمان، بخش نوزادان و NICU و بخش کودکان و بیمارستان‌های کودکان با اجرای ده اقدام، رعایت قانون تغذیه با شیرمادر و کد بین‌المللی بازاریابی جانشین شونده‌های شیرمادر و تعهد به سیاست کشوری ترویج تغذیه با شیرمادر در بیمارستان‌ها (ضمیمه ۱) لوح دوستدار کودک دریافت می‌نمایند. لازم است پس از دریافت لوح بطور دوره‌ای مورد پایش و ارزیابی مجدد قرار گیرند.

پایش و ارزیابی مجدد هر یک بر نکات متفاوتی تمرکز دارند:

پایش در این مجموعه، سیستمی پویا برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به شاخص‌های اصلی اجرای ده اقدام در بیمارستان‌های دوستدار کودک و مدیریت مستمر می‌باشد. در حین انجام عمل پایش میزان حمایت از مادران شیرده پس از زایمان و تغذیه شیرخوار مورد بررسی قرار می‌گیرد. مدیریت بیمارستان و کارکنان باید از نتایج پایش برای شناسایی نقاط ضعف و رفع آن‌ها استفاده کنند و برنامه‌های عملکردی برای ایجاد تغییرات مورد نیاز تدوین نمایند.

به عبارتی پایش اولین گام در بهبود کیفیت برنامه، اتخاذ و تدوین راهکارهای مناسب برای انجام پایش و ارزیابی مستمر است. **از آنجا که پایش در سطح بیمارستان و توسط خود کارکنان انجام می‌شود**، علاوه بر اینکه عملکرد بیمارستان را به صورت ممتد مورد سنجش قرار می‌دهد، از نظر کم هزینه بودن و در دسترس بودن منابع نیز حائز اهمیت می‌باشد.

ارزیابی مجدد در حقیقت «ارزیابی دوباره» یک بیمارستان دارای لوح دوستدار کودک محسوب می‌شود که در آن پایبندی بیمارستان به ده اقدام و سایر معیارهای دوستدار کودک سنجیده می‌شود.

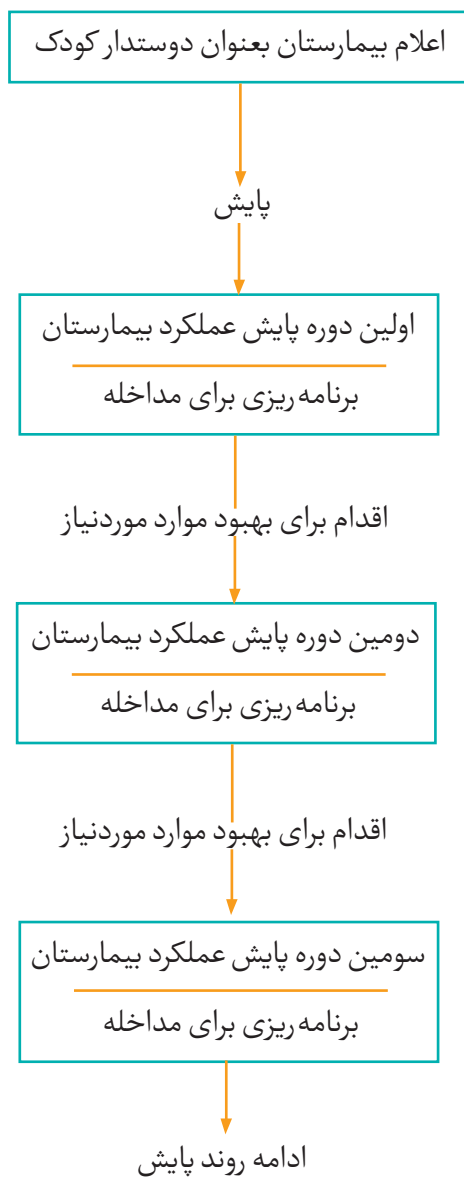
این فرایند معمولاً با هدف بررسی دستیابی به اهداف و انطباق مستمر با معیارهای جهانی، برنامه‌ریزی و زمان‌بندی

می‌شود که نتایج آن اساساً در سطح دانشگاه و کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد و نسبت به پایش محدوده جامع‌تری دارد و بوسیله یک تیم خارج از بیمارستان و از سطح بالاتر انجام می‌شود.

دستورالعمل پایش و ارزیابی مجدد بیمارستان‌های دوستدار کودک بنا به درخواست و نیاز مسئولین بیمارستان‌های کشورها (که متوجه تمایل بیمارستان‌ها برای بازگشت به عقب و حتی برگشت به الگوهای قدیمی مراقبت زایشگاهی شده‌اند) توسط یونیسف جهت حفظ استانداردهای جهانی بیمارستان‌های دوستدار کودک تهیه گردیده است.

دلایل پسرفت و تغییرات نامطلوب در بیمارستان‌ها متفاوت است: ممکن است به دلیل عدم آشنایی مسئولین جدید با برنامه، جابجایی و تغییر کارکنان و ورود نیروهای جدید آموزش ندیده باشد، یا خانواده‌ها ممکن است روش‌های قبلی مراقبت‌ها را که با آن آشنا بوده‌اند و هدایای شیرمصلوعی را تقاضا کنند، یا روش‌های جدید بازاریابی شیرمصلوعی ممکن است تأثیرات تجاری را تشدید نمایند. فعالیت‌ها همچنین می‌توانند بدلیل تناقضات عادی انسانی تغییر مسیر دهند. بهر حال علت هر چه باشد، علیرغم بهترین تصمیمات مسئولین، علاقه‌مندی بسیاری از کارکنان و تداوم وجود سیاست‌های دوستدار کودک بر روی کاغذ، ممکن است لغزش و اشتباه در عمل پیش آید. بنابراین برای حفظ اعتبار نهضت بیمارستان‌های دوستدار کودک، پایش و ارزیابی مجدد دوره‌ای مورد نیاز می‌باشد. در فلو چارت شماره (۱) روند پایش بیمارستان‌های دوستدار کودک نشان داده شده است.

فلوچارت شماره (۱): روند پایش بیمارستان های دوستدار کودک

دستورالعمل اجرایی پایش

روش کار و ترکیب تیم پایش

* مسئولیت پایش (Monitoring) به عهده کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیرمادر (اعضا بایستی دارای ابلاغ از طرف ریاست بیمارستان باشند) (ضمیمه ۲) می باشد که در فواصل زمانی مشخص هر ۶ ماه یکبار انجام می پذیرد. طول هر دوره پایش یک هفته تا حداکثر یک ماه است.

* یکی از کارکنان باید بعنوان هماهنگ کننده (Coordinator) تعیین گردد. کارشناس مسئول شیرمادر بیمارستان (با ابلاغ رئیس بیمارستان) مناسب ترین فرد می باشد. حین اجرای پایش کارشناس برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر حوزه معاونت درمان دانشگاه بر فعالیت ها نظارت خواهد داشت و مسئولیت توجیه اعضای پایش و نیز برگزاری کارگاه یا جلسه آموزشی نحوه پایش و برگزاری کارگاه آموزشی ۲۰ ساعته کلیه کارکنان درگیر در امر مراقبت مادر و کودک را براساس محتوای استاندارد کتاب ۲۰ ساعته بر عهده دارد.

* تعداد اعضای تیم پایش بستگی دارد به اندازه بیمارستان، تعداد زایمان ها و تعداد افراد مجرب که آموزش ها و مهارت های لازم برای انجام این کار را داشته باشند. اما بهتر است تعداد افراد تیم پایش حداقل ممکن (حدوداً ۴-۲ نفر) باشند تا ایجاد هماهنگی و گزارش اطلاعات تسهیل گردد. کلیه افراد تیم پایش باید آشنایی کامل با هدف از انجام پایش، روند کار و ابزار مورد استفاده داشته و آموزش های لازم را توسط کارشناس معاونت درمان ببینند.

* لازم به ذکر است که پایش تنها به منظور پیدا کردن مشکلات اجرایی بیمارستان برای ارائه راه حل های مناسب و مداخلات به موقع می باشد و موجب ارتقاء کیفیت خدمات در بیمارستان خواهد شد، بنابراین رعایت دقت و صحت در جمع آوری، استخراج و گزارش اطلاعات حائز اهمیت بسیار است.

خلاصه اقدامات لازم و مراحل اجرای پایش

همان طور که قبلاً نیز ذکر شد پایش توسط خود کارکنان و در سطح بیمارستان انجام می شود بنابراین راهنمای حاضر که راهنمای پایش ده اقدام است برای اجرا در اختیار بیمارستان ها قرار دارد. از آن جا که نظارت رییس بیمارستان بر مراحل اجرای پایش و حمایت وی از کمیته بیمارستانی و تصمیمات متخذه بر حسب نتایج به دست آمده از هر دوره پایش، ضامن بهبود کیفیت ارائه خدمات خواهد بود و ضمانت اجرایی مداخلات مصوب را تامین خواهد کرد، مسئولیت مستقیم و فراهم کردن امکانات لازم برای انجام مداخلات تصویب شده با رئیس و مدیر بیمارستان خواهد بود.

به طور خلاصه آنچه در طی دوره پایش بیمارستان های دوستدار کودک باید انجام پذیرد به ترتیب شامل موارد زیر است:

۱. تعیین فواصل و طول دوره پایش با توجه به وسعت بیمارستان، تعداد زایمان و سایر شرایط موجود توسط کمیته بیمارستانی (حداقل هر ۶ ماه یکبار)

۲. تعیین کارشناس مسئول شیرمادر بیمارستان (ترجیحاً ماما) بعنوان دبیر کمیته بیمارستانی تغذیه با شیرمادر و هماهنگ کننده پایش با ابلاغ ریاست بیمارستان

۳. تعیین تیم پایش با حداقل تعداد ممکن که مهارت های لازم و توان انجام کار را داشته باشند توسط کمیته بیمارستانی و ابلاغ کلیه اعضا توسط رئیس بیمارستان

۴. توجیه اعضای تیم پایش در مورد فرم ها، نحوه ثبت و جمع آوری اطلاعات توسط کارشناس مسئول شیرمادر بیمارستان

با همکاری کارشناس شیرمادر درمان دانشگاه

۵. تعیین شرح وظایف هر یک از اعضای تیم پایش و تقسیم کار از نظر تکمیل فرم های مربوطه توسط هماهنگ کننده نظیر:

اقدام	شخص مسئول
تکمیل فرم های اطلاعات کلی بیمارستان	کارشناس مسئول ترویج تغذیه با شیرمادر بیمارستان
تکمیل فرم های ثبت تغذیه شیرخواران و خلاصه گزارش تغذیه شیرخواران	سرپرستار بخش مربوطه
تکمیل فرم های ثبت آموزش کارکنان و خلاصه گزارش آموزش کارکنان	سوپروایزر آموزشی
تکمیل فرم مرور و مشاهده پرونده ها، تجهیزات و مواد آموزشی	کارشناس مسئول ترویج تغذیه با شیرمادر بیمارستان
تکمیل فرم مصاحبه با مادر در پاسخنامه	اعضاء تیم پایش

۶. ورود اطلاعات در نرم افزار، استخراج نتایج و ارائه گزارش پایش در کمیته بیمارستانی توسط کارشناس مسئول ترویج تغذیه با شیرمادر با همکاری سایر اعضاء تیم.
۷. تدوین «طرح مداخله» جهت رفع نقایص و ارتقاء کیفیت ده اقدام و گزارش به ریاست بیمارستان توسط کمیته بیمارستانی
۸. ارائه پس خوراند به پرسنل از طرف ریاست بیمارستان.
۹. گزارش نتایج به ریاست شبکه و پیگیری ارسال نتایج به معاونت های ذیربط دانشگاه

چگونگی تکمیل فرم ها

فرم های پایش بیمارستان های دوستدار کودک باید بشرح زیر تکمیل گردند:

۱. تکمیل فرم های اطلاعات کلی بیمارستان

- * الف- فرم مشخصات کلی بیمارستان
 - * اب- فرم مشخصات مسئولین مرتبط با برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر در بیمارستان
 - * اپ- فرم مشخصات کارکنان مرتبط با برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر در بیمارستان
 - * ات- فرم مشخصات اعضاء کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیرمادر
 - * اث- فرم مشخصات مدرسین کارگاه های تغذیه با شیرمادر در بیمارستان
- در این فرم ها لازم است اطلاعات عمومی و مشخصات کلی بیمارستان شامل نوع بیمارستان، مشخصات مسئولین و کارکنان، بخش های مختلف، مشخصات کمیته بیمارستانی، مدرسین کارگاه ها و آمارهای مورد نیاز ثبت گردد و در هر دوره پایش مورد بازنگری قرار گرفته و در صورت لزوم اطلاعات آن به روز شود.

۲. تکمیل فرم های تغذیه شیرخواران

۲ الف: فرم ثبت تغذیه شیرخواران

در طی یک دوره پایش (که می تواند یک هفته تا حداکثر یک ماه باشد) در بخش زنان و زایمان کلیه تولدهای انجام شده و در بخش اطفال، نوزادان و NICU اطلاعات کلیه شیرخواران زیر ۶ ماه بستری شده که در هنگام پذیرش با شیرمادر تغذیه می شده اند، در فرم ثبت تغذیه شیرخواران ثبت گردند.

۲ ب: فرم خلاصه گزارش تغذیه شیرخواران

اطلاعات از فرم ثبت تغذیه شیرخواران، در پایان دوره پایش برای محاسبه شاخص ها به فرم خلاصه گزارش تغذیه شیرخواران منتقل می گردد. این فرم به چند بخش تقسیم شده است. در بخش نوع تغذیه، روش تغذیه، و محل اقامت، اطلاعات مربوط به شیرخواران ترخیص شده از فرم ثبت تغذیه شیرخواران (با توجه به ستون ۱۵، تاریخ ترخیص) به فرم خلاصه گزارش تغذیه شیرخواران منتقل می گردد. لازم بذکر است شاخص های استخراج شده از این فرم که شامل تمام کودکان ترخیص شده در طی دوره پایش می شوند بعنوان مکمل نتایج اقدامات ده گانه حاصل از پایش برای اجرای مداخلات لازم کاربرد دارد.

۳. تکمیل فرم های آموزش کارکنان

۳ الف: فرم ثبت آموزش کارکنان

این فرم به صورت مداوم برای پرسنل شاغل تکمیل و محدود به طول دوره پایش نمی باشد.

۳ ب: فرم خلاصه آموزش کارکنان

در این فرم تعداد کارکنان آموزش دیده از فرم آموزش کارکنان استخراج می گردد و سپس درصد آن ها محاسبه و ثبت می شود.

۳ ج: فرم انواع و محتوای آموزش تغذیه با شیرمادر

در این فرم مشخصات دوره های برگزار شده توسط کمیته بیمارستانی تکمیل می گردد. مواردی از قبیل نام دوره، سرفصل مطالب ارائه شده، مشخصات مدرسین کارگاه ها و نیز تاریخ برگزاری کارگاه ها ثبت می گردد.

نکته: مابقی فرم ها شامل «فرم مرور و مشاهده پرونده ها، تجهیزات و مواد آموزشی»، «فرم مصاحبه با مادر» همانطور که ذکر گردید در یک محدوده زمانی مشخص (یک هفته تا حداکثر یک ماه) تکمیل می گردد که در کمیته بیمارستانی شیرمادر تصمیم گیری می شود.

۴. تکمیل فرم مرور و مشاهده مستندات، مکتوبات، پرونده ها، تجهیزات و مواد آموزشی

این فرم از طریق مرور پرونده ها و مشاهده مستندات و تجهیزات اجرای برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر تکمیل می گردد و شامل بخش های مختلف می باشد. از جمله: مرور سیاست تغذیه با شیرمادر و مشاهده مکتوبات، اجرای آموزش های دوران بارداری، تجهیزات لازم و کنترل عفونت در ذخیره کردن شیرمادر، بخشی از اقدامات دوستدار مادر، انطباق با قانون تغذیه با شیرمادر و کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیرمادر. از اطلاعات این فرم در محاسبه امتیازات اقدامات ۱ تا ۵، اقدام ۷ و اقدامات دوستدار مادر و موضوع انطباق با قانون تغذیه با شیرمادر و کد بین المللی استفاده می شود.

توجه: لازم بذکر است که در بیمارستان های کودکان پرشش سوالات مربوط به زنان و زایمان از جمله سوالات آموزش های دوران بارداری و اقدامات دوستدار مادر موردی ندارد.

۵. تکمیل فرم مصاحبه با مادر

- در بیمارستان هایی که بخش زنان و زایمان، نوزادان و NICU و بخش اطفال دارند در طول دوره پایش، مصاحبه با ۳۰ مادر توصیه می شود. مصاحبه با مادران بهتر است هر چه نزدیکتر به زمان ترخیص انجام شود. مصاحبه شوندگان شامل ۲۰ مادر در بخش زنان و زایمان، ۵ مادر دارای کودک زیر ۲ سال در بخش اطفال، ۵ مادر در نوزادان و NICU خواهند بود.

- در بیمارستانهایی که بخش زنان و زایمان، نوزادان و NICU دارند اما بخش کودکان ندارند مصاحبه با ۲۰ مادر در بخش زنان و زایمان و ۵ مادر در نوزادان و NICU انجام شود.

- در بیمارستان هایی که فقط بخش زنان و زایمان دارند مصاحبه با ۲۰ مادر در بخش زنان و زایمان توصیه می شود.

- در بیمارستان های کودکان

مصاحبه با ۳۰ مادر دارای کودک زیر ۲ سال بستری شده توصیه می شود.

نکته مهم

در مورد نوع زایمان (طبیعی یا سزارین) باید به نسبت آن در بیمارستان توجه نمود. بعنوان مثال اگر تعداد زایمان های سزارین انجام شده در بیمارستان (طبق آمار) دو برابر زایمان طبیعی بوده است، تعداد مصاحبه با مادرانی که زایمان سزارین داشته اند را نیز باید دو برابر مادرانی که به صورت طبیعی زایمان نموده اند، انتخاب کرد. لازم است پاسخنامه فرم مصاحبه با مادران به تعداد مورد نیاز بسته به حجم نمونه انتخابی تکثیر گردد.

۶. تکمیل فرم های خلاصه اطلاعات جمع آوری شده و گزارش نتایج پایش (الف و ب)

پس از تکمیل کلیه فرم ها، نتایج به فرم های جداگانه ای با عنوان «فرم های خلاصه اطلاعات جمع آوری شده و گزارش نتایج پایش» منتقل می گردد. مرحله استخراج نتایج، امتیازدهی، ارائه گزارش و تدوین طرح مداخله با زمان بندی مشخص برای اجرای اقدامات لازم و رفع نقایص در طی جلسه کمیته بیمارستانی شیر مادر انجام و مستند می گردد. لازم است کلیه اطلاعات فرم ها در نرم افزار پایش وارد، جمع بندی و آنالیز شود.

تعداد مصاحبه های لازم برای تکمیل فرم ها در پایش ده اقدام دوستدار کودک				
فرم	بیمارستان دارای بخش زنان و زایمان، نوزادان و NICU، کودکان	بیمارستان دارای بخش زنان و زایمان، نوزادان و NICU	بیمارستان دارای بخش زنان و زایمان	بیمارستان کودکان
مصاحبه با مادر	۳۰ مادر (زنان ۲۰ نوزادان و ۵ NICU و ۵ کودکان)	۲۵ مادر (زنان ۲۰ نوزادان و ۵ NICU)	۲۰ مادر	۳۰ مادر
مسئولیت اجرا	کمیته بیمارستانی شیر مادر			

ابزارپایش بیمارستان های دوستدار کودک

فرم های جمع آوری اطلاعات پایش:

۱. فرم های اطلاعات کلی بیمارستان

۱ الف: فرم مشخصات کلی بیمارستان

۱ ب: فرم مشخصات مسئولین مرتبط با برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر

۱ پ: فرم مشخصات کارکنان مرتبط با برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر

۱ ت: فرم مشخصات اعضای کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر

۱ ث: فرم مشخصات مدرسین کارگاه های تغذیه با شیر مادر در بیمارستان

۲. فرم های تغذیه شیرخواران

۲ الف: فرم ثبت تغذیه شیرخواران

۲ ب: فرم خلاصه گزارش تغذیه شیرخواران

۳. فرم های آموزش کارکنان

۳ الف: فرم ثبت آموزش کارکنان

۳ ب: فرم خلاصه گزارش آموزش کارکنان

۳ ج: فرم انواع و محتوای آموزش تغذیه با شیر مادر

۴. فرم مرور و مشاهده مستندات، مکتوبات، پرونده ها، تجهیزات و مواد آموزشی

۵. فرم مصاحبه با مادر (پاسخنامه فرم)

فرم های خلاصه اطلاعات جمع آوری شده و گزارش نتایج پایش:

۶ الف: فرم های خلاصه اطلاعات جمع آوری شده، امتیاز بندی، توصیه ها و پیشنهادات

۶ ب: فرم نتایج پایش

فرم های جمع آوری اطلاعات پایش و دستورالعمل ها
(بیمارستان های دوستدار کودک)

فرم پایش (شماره ۱. الف) : مشخصات کلی بیمارستان

تاریخ تکمیل فرم: نام تکمیل کننده:
 نام بیمارستان: تابعه دانشگاه علوم پزشکی:
 آدرس:
 لازم است اطلاعات مرتبط با بخش های موجود در فرم تکمیل شود.

۱.۱	نوع بیمارستان: (بیش از یک مربع را می توانید علامت بزنید)
	☐ فقط زنان و زایمان (زایشگاه) ☐ فقط کودکان ☐ بیمارستان عمومی ☐ خیریه ☐ بیمارستان آموزشی ☐ بیمارستان دولتی ☐ بیمارستان خصوصی ☐ تامین اجتماعی ☐ سایر (وابسته به ارگانها، نام ببرید.)

۱.۲	دارای بخشهای
	☐ بخش زنان و زایمان آمار متوسط روزانه بخش: ☐ بخش NICU آمار متوسط روزانه بخش: ☐ بخش کودکان آمار متوسط روزانه بخش: ☐ واحد ارائه خدمات دوران بارداری متوسط مراجعین روزانه:

۱.۳	بخش پست پارتوم، کودکان و NICU: تعداد تخت های بخش پست پارتوم (پس از زایمان): تعداد تخت های بخش NICU: تعداد تخت های بخش کودکان:
-----	--

۱.۴	آمار زایمان و شیرخواران:
	تعداد کل زایمان در سال گذشته: که از این تعداد، درصد های زیر استخراج شود:
	۱.۴.۱ درصد زایمان طبیعی:
	۱.۴.۲ درصد سزارین بدون بیهوشی عمومی:
	۱.۴.۳ درصد سزارین با بیهوشی عمومی:
	۱.۴.۴ درصد نوزادانی که از زمان تولد تا ترخیص تغذیه انحصاری با شیر مادر داشته اند: (فرمول محاسبه: تعداد نوزادانی که از زمان تولد تا ترخیص تغذیه انحصاری با شیر مادر داشته اند / تعداد کل نوزادان ترخیص شده از بخش زنان و زایمان در سال گذشته x ۱۰۰)
	۱.۴.۵ درصد شیرخواران زیر دو سال ترخیص شده که تغذیه آن ها با شیر مادر در بیمارستان قطع نشده است. (فرمول محاسبه: تعداد شیرخواران زیر دو سال ترخیص شده که تغذیه آن ها با شیر مادر در بیمارستان قطع نشده است / تعداد کل شیرخواران زیر دو سال ترخیص شده از بخش های کودکان، نوزادان و NICU در سال گذشته x ۱۰۰) = با توجه به اینکه نوع تغذیه شیرخوار هنگام تولد / پذیرش و نیز در هنگام ترخیص مطابق سوال «۴.۴» در فرم مشاهده، در پرونده شیرخواران ثبت می گردد لذا از مقایسه این دو مورد ثبتی، شاخص های «۱.۴.۴» و «۱.۴.۵» قابل محاسبه است.

فرم پایش (شماره ۱ ب): مشخصات مسئولین مرتبط با برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر

سمت	نام و نام خانوادگی	رشته و مدرک تحصیلی	تلفن	E-MAIL
رییس بیمارستان				
مدیر بیمارستان				
مترون				
سوپروایزر آموزشی				
مسئول یا مدیر بخش پس از زایمان (زایمان طبیعی)				
مسئول یا مدیر بخش پس از زایمان (زایمان سزارین)				
مسئول یا مدیر بلوک زایمان				
مسئول یا مدیر اتاق عمل				
مسئول یا مدیر واحد ارائه خدمات دوران بارداری				
مسئول بخش اطفال				
مسئول بخش نوزادان				
مسئول بخش NICU				
کارشناس مسئول برنامه شیر مادر				
مسئول داروخانه				
سایر				

در جدول ذیل اسامی ماماها، پرستاران (اعم از بخش زنان، NICU و بخش های مرتبط با مادر و کودک) مشاورین شیردهی، پزشکان عمومی، متخصصین اطفال، متخصصین زنان، متخصصین بیهوشی، کارشناسان تغذیه و سایر کارکنان مرتبط با مراقبت های مادران و کودکان زیر دو سال را وارد نمایید. لیست گروه های حامی را نیز جداگانه تهیه نمایید.

فرم پایش (شماره ۱ت): مشخصات اعضاء کمیته بیمارستانی شیرمادر

لیست اعضا، مستندات صورتجلسات، مصوبات، مداخلات و نتایج آنها را که باید در زونکن برنامه تغذیه با شیر مادر جمع‌آوری و نگهداری شود، مشاهده نمایید. نظریه: کامل است یا توصیه‌ای دارید؟

.....

.....

فرم پایش (شماره ۱۸): مشخصات مدرسین کارگاه های تغذیه با شیر مادر برگزار شده توسط بیمارستان

نام و نام خانوادگی	سمت	تخصص	محل خدمت	عضویت در هسته آموزشی دانشگاه یا کمیته دانشگاهی یا کمیته کشوری یا انجمن های شیر مادر (بنویسید)

لازم بذکر است مدرسین از بین کسانی انتخاب شوند که در کارگاه استاندارد که توسط کمیته دانشگاهی، انجمن های علمی، مدرسین کشوری برگزار شده (پزشکان کارگاه ۳۶ ساعته و رده میانی ۲۰ ساعته) شرکت کرده باشند و با ابلagh رئیس بیمارستان تعیین گردند.

لطفاً منبع اطلاعات فوق را ذکر کنید.....

..... شروع دوره پایش: پایان دوره پایش:
..... نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم:
..... برای تکمیل به توضیحات و کدهای دستورالعمل مربوطه دقت کنید.

[illegible]

دستورالعمل تکمیل فرم ثبت تغذیه شیرخواران (فرم پایش شماره ۲ الف)

تکمیل صحیح و تجزیه و تحلیل نتایج ثبت تغذیه شیرخواران بسیار مهم است چرا که به سادگی می‌توان نحوه تغذیه شیرخواران را در بیمارستان پایش نمود و به ترویج تغذیه با شیر مادر کمک کرد.

- این فرم باید برای جمع‌آوری اطلاعات تغذیه شیرخواران در بیمارستان در طی دوره پایش توسط تیم پایش تکمیل شود.

- ***این فرم در بخش زنان و زایمان برای کلیه نوزادان متولد شده در طول دوره پایش و در بخش نوزادان، NICU و کودکان، فقط برای شیرخواران زیر ۶ ماه که هنگام پذیرش با شیر مادر تغذیه می‌شدند، در دوره پایش تکمیل گردد.**

- ****در بخش زنان و زایمان کلیه ستون‌ها تکمیل گردد.** در بخش نوزادان، NICU و کودکان بجز ستون‌های سوم تا پنجم بقیه ستون‌ها تکمیل شود.

- برای هر نوزاد متولد شده / یا کودک بستری شده در بیمارستان یک ردیف اختصاص داده شود. این فرم با استفاده از اطلاعات ثبت شده در پرونده نوزادانی / کودکانی که طی دوره پایش در بیمارستان متولد / یا بستری شده‌اند، تکمیل شود.

نام بیمارستان: نام بیمارستانی که مورد پایش قرار می‌گیرد را بنویسید.

تکمیل کننده‌ها: نام شخص یا اشخاص مسئول تکمیل فرم را بنویسید.

تاریخ: تاریخ شروع و پایان دوره پایش را بنویسید.

ستون ۱- شماره پرونده: شماره پرونده مربوط به شیرخوار در بخش را ثبت نمایید.

ستون ۲- تاریخ تولد: روز، ماه و سال تولد شیرخوار را ثبت نمایید.

ستون‌های ۳-۵ بخش زنان و زایمان: ستون‌های ۳-۵ در بخش زنان و زایمان برای نوزادان متولد شده در بیمارستان تکمیل می‌شود:

ستون ۳- روش زایمان: برای زایمان طبیعی کد «۱»، سزارین بدون بیهوشی عمومی کد «۲»، و سزارین با بیهوشی عمومی کد «۳» را وارد کنید.

ستون ۴- تماس پوست به پوست و کمک به تغذیه با شیر مادر: در صورتی که مادر و نوزاد از ۵ دقیقه اول تولد در زایمان طبیعی و سزارین با بی‌حسی ناحیه ای (یا هنگام بدست آوردن هوشیاری مادر بدنبال سزارین با بیهوشی عمومی) به مدت یک ساعت یا حداقل تا پایان اولین تغذیه شیرخوار در تماس پوست به پوست قرار گرفته‌اند و به مادر روش تشخیص آمادگی نوزاد برای تغذیه با شیر مادر نشان داده شده است و در صورت نیاز به وی کمک شده است، و یا برای تاخیر در تماس یا جدایی مادر و نوزاد دلایل موجهی وجود داشته، کد «۱» با معیارها منطبق است، و در صورت عدم انطباق با معیارهای فوق کد «۲» با معیارها منطبق نیست را وارد کنید.

ستون ۵- زمان اولین تغذیه با شیر مادر: در صورتی که مادر با زایمان طبیعی یا سزارین بدون بیهوشی عمومی ظرف یک ساعت اول تولد و در زایمان سزارین با بیهوشی عمومی ظرف یک ساعت از زمان توانایی پاسخ به نوزاد به او شیر داده کد «۱»، در صورتی که اینکار بعد از یک ساعت اول انجام شده کد «۲» و اگر تا ترخیص نوزاد از پستان مادر تغذیه نشده است کد «۳» را ثبت نمایید.

ستون ۶- تغذیه با شیر مادر: در صورت پاسخ «بلی» کد «۱» و در صورت پاسخ «خیر» کد «۲» را وارد کنید. اگر مادر شروع به شیردهی کرده و متعاقباً تغذیه با شیر مادر را قطع کرده است، کد «۳» را بنویسید.

ستون‌های ۷-۹ مصرف سایر مواد غذایی و جایگزین‌ها: تغذیه شیرخواران با غذاها یا مایعات دیگر. این قسمت شامل سه ستون بشرح زیر است:

ستون ۷ نوع ساير مواد غذايي و جايجزين ها: كد «۰» را در صورتي وارد نماييد كه نوزاد بجز شير مادر و قطره آ.د و يا دارو (در صورت نياز)، هيچ مايعات و ماده غذايي ديگري دريافت نكرده است. كد «۱» را در صورتي وارد نماييد كه نوزاد آب دريافت كرده است، كد «۲» چنانچه شير مصنوعي دريافت كرده، و كد «۳» جهت ساير مواد غذايي با ذكر نوع آن، نوشته شود. در صورت كد «۰» نيازي به تكميل ستون هاي بعدي (۸، ۹، ۱۰) نيست.

ستون ۸ زمان شروع مصرف ساير مواد غذايي و جايجزين ها: چنانچه قبل از پذيرش در بيمارستان براي شيرخوار شروع شده كد ۱ را وارد نماييد و اگر پس از پذيرش در بيمارستان شروع شده است كد «۲» را وارد كنيد.

ستون ۹ دفعات و مقدار ساير مواد غذايي و جايجزين ها: در صورت مصرف شير مصنوعي، چند بار و چند سي سي در روز را در ستون مربوطه بنويسيد

ستون ۱۰ علت مصرف جايجزين ها: اگر دليل نارسي نوزاد است كد «۱»، اگر هيپوگليسمي شديد است كد «۲»، اگر شيرخوار مشكوك يا مبتلا به اختلال شديد متابوليسم است كد «۳»، اگر كم آبي حاد دارد (به عنوان مثال فتوتراپي براي زردی) كد «۴»، اگر بيماري شديد مادر كه قادر به شير دادن نباشد يا منع شيردهي داشته باشد وجود دارد كد «۵»، اگر مادر تحت درمان با دارو است كد «۶» را ثبت كنيد و اگر علت ديگري وجود دارد كد «۷» را نوشته و علت آن را ثبت كنيد.

ستون ۱۱ نحوه تغذيه شيرخوار: در صورتيكه از پستان مادر تغذيه مي شود كد «۱»، اگر از بطري تغذيه مي شود كد «۲» در صورت استفاده از ليوان و يا فنجان كد «۳» و در صورتيكه با وسيله ديگري تغذيه شده كد «۴» و در صورت استفاده از دو وسيله عددهاي هر دو وسيله را ذكر كنيد.

ستون ۱۲ محل اقامت شيرخوار: در صورت هم اتاقي عدد «۱» را ثبت كنيد (تعريف: اقامت مادر و كوذك ب مدت ۲۴ ساعت در شبانه روز در يك اتاق كه ظرف ساعت اول پس از زايمان شروع شده است و بيش از يك ساعت جدائي نداشته اند. در بخش كوذك، ۲۴ ساعت مادر بر بالين كوذك بوده است). لازم به ذكر است چنانچه شيرخوار در بخش نوزادان و يا بخش مراقبت هاي ويژه (NICU) و يا بخش اطفال بستري است و امكانات و تسهيلات لازم براي اقامت ۲۴ ساعته مادر فراهم است جزو هم اتاقي محسوب مي شود). اگر امكان اقامت ۲۴ ساعته مادر فراهم نيست و شيرخوار در بخش نوزادان نگهداري مي شود كد «۲»، اگر در بخش مراقبت هاي ويژه (NICU) به سر مي برد كد «۳» و اگر در بخش اطفال بستري است كد «۴» در صورتيكه در هر مكان ديگري قرار دارد كد «۵» را ثبت نماييد.

ستون ۱۳ هر نوع مشكل شيردهي (مشكلات مربوط به مادر و شيرخوار): مشكلات را بطور خلاصه ذكر نماييد.

ستون ۱۴ اقدامات انجام شده: ستون مذكور به نحوه حل مشكلات و نتيجه اين اقدامات اختصاص دارد. لطفاً در چند كلمه خلاصه كنيد.

ستون ۱۵ تغذيه با شير مادر بهنگام ترخيص: در صورتيكه شيرخوار هنگام ترخيص تغذيه انحصاري دارد كد «۱» اگر تغذيه غير انحصاري (توام) دارد و شروع شير مصنوعي و جايجزين ها قبل از پذيرش بوده است كد «۲» اگر تغذيه غير انحصاري (توام) دارد و شروع بعد از پذيرش يا در بخش پست پارتوم بوده است كد «۳» و چنانچه عدم تغذيه با شير مادر بود كد «۴» را بنويسيد. چنانچه شيرخوار در طول دوره پايش ترخيص شود اين ستون براي وي تكميل خواهد شد

ستون ۱۶ تاريخ ترخيص: روز، ماه و سال ترخيص شيرخوار از بيمارستان را ثبت نماييد. لازم به ذكر است كه اطلاعات مربوط به شيرخواران ترخيص شده از اين فرم (با توجه به همين ستون) براي قسمت هاي نوع تغذيه، روش تغذيه و محل اقامت (مخرج كسر) استخراج و در فرم «خلاصه گزارش تغذيه شيرخواران» (فرم پايش شماره ۲ ب) استفاده مي شود.

فرم پایش (شماره ۲ ب): خلاصه گزارش تغذیه شیرخواران زیر ۶ ماه

(دربخش زنان و زایمان، بخش کودکان و NICU)

نام بیمارستان: طول زمان جمع آوری اطلاعات از: تا:
 نام تکمیل کننده فرم: تاریخ: روز: ماه: سال:
 { اطلاعات دوره پایش اخیر را از فرم « ثبت تغذیه شیرخواران » استخراج نموده و درصد شاخص های زیر را محاسبه نمائید
 درصدها برای قسمت های نوع تغذیه، روش تغذیه و محل اقامت باید فقط برای شیرخواران زیر ۶ ماه که طی دوره پایش
 ترخیص شده اند محاسبه گردد نه کل شیرخواران ثبت شده در فرم تغذیه شیرخواران. اگر از منبع دیگری بجز « فرم ثبت
 تغذیه شیرخواران » استفاده می شود منبع را ذکر نمائید. اطلاعات ☐ فرم ثبت تغذیه شیرخواران ☐ سایر موارد (ذکر شود)

اطلاعات	فراوانی	فرمول	درصد
۲.۱ تعداد کل شیرخواران ترخیص شده در طی دوره پایش (جمع ستون ۱۶)			
تعداد کل نوزادان پایش شده در بخش زنان و زایمان (جمع ستون ۳)			
نوع زایمان			
۲.۲ نوزادانی که به روش سزارین متولد شده اند. (ستون ۳ مجموع گزینه ۲ و ۳)		ستون ۳ جمع ۲ و ۳ / جمع ستون ۳، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲.۲.۱ سزارین بدون بیهوشی عمومی (ستون ۳ گزینه ۲)		ستون ۳ گزینه ۲ / جمع ستون ۳، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲.۲.۲ سزارین با بیهوشی عمومی (ستون ۳ گزینه ۳)		ستون ۳ گزینه ۳ / جمع ستون ۳، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲.۳ تماس پوست به پوست در طی ۵ دقیقه اول تولد (یا به محض هوشیاری) تا یک ساعت یا حداقل تا پایان اولین تغذیه شیرخوار، همراه کمک به تغذیه با شیر مادر (ستون ۴ گزینه ۱)		ستون ۴ گزینه ۱ / جمع ستون ۳، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲.۴ نوزادانی که ظرف یک ساعت اول تولد (در زایمان طبیعی یا سزارین بابتی حسی ناحیه ای) یا ظرف یک ساعت از توانایی پاسخ دهی مادر (در زایمان سزارین با بیهوشی عمومی) با شیر مادر تغذیه شده اند. (ستون ۵ گزینه ۱)		ستون ۵ گزینه ۱ / جمع ستون ۳، ضربدر ۱۰۰	%.....

اطلاعات	فراوانی	فرمول	درصد
نوع تغذیه*: (جمع موارد باید ۱۰۰٪ شود) - مخرج کسر تعداد ترخیص شده می باشد که از ستون ۱۶ بدست می آید.			
۲۰. ۵ تغذیه انحصاری با شیر مادر (ستون ۱۵ گزینه ۱)		ستون ۱۵ گزینه ۱ / جمع ستون ۱۶، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲۰. ۶ تغذیه مختلط (شیرخوارانی که در بیمارستان علاوه بر شیر مادر، مایعات یا سایر شیرها برای آنها شروع شده است) (ستون ۱۵ کد ۳)		ستون ۱۵ گزینه ۳ / جمع ستون ۱۶، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲۰. ۷ تغذیه جایگزین (عدم تغذیه با شیر مادر، تغذیه با شیر مصنوعی، غذاها و مایعات دیگر) (ستون ۱۵ گزینه ۴)		ستون ۱۵ گزینه ۴ / جمع ستون ۱۶، ضربدر ۱۰۰	%.....
روش تغذیه			
۲۰. ۸ شیرخوارانی که از پستان تغذیه شده اند. (ستون ۱۱ گزینه ۱)		ستون ۱۱ گزینه ۱ / جمع ستون ۱۶، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲۰. ۹ شیرخوارانی که با بطری تغذیه شده اند. (ستون ۱۱ گزینه ۲)		ستون ۱۱ گزینه ۲ / جمع ستون ۱۶، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲۰. ۱۰ شیرخوارانی که با لیوان / فنجان تغذیه شده اند. (ستون ۱۱ گزینه ۳)		ستون ۱۱ گزینه ۳ / جمع ستون ۱۶، ضربدر ۱۰۰	%.....
۲۰. ۱۱ شیرخوارانی که با روش دیگری تغذیه شده اند. (ستون ۱۱ گزینه ۴) (بنویسید:)		ستون ۱۱ گزینه ۴ / جمع ستون ۱۶، ضربدر ۱۰۰	%.....
محل اقامت شیرخوار			
۲۰. ۱۲ شیرخوارانی که با مادر هم اتاق بوده اند. (ستون ۱۲ گزینه ۱)		ستون ۱۲ گزینه ۱ / جمع ستون ۱۶، ضربدر ۱۰۰	%.....
مشکلات شیردهی (بطور خلاصه)			

تعاریف:

تغذیه انحصاری با شیر مادر: در صورتی است که شیرخوار زیر ۶ ماه فقط با شیر مادر تغذیه شود و هیچ مایع یا غذای دیگر بجز مقدار کمی از ویتامین ها، عناصر معدنی، یا داروها (در صورت نیاز) دریافت نکند.

مکمل: هر مایع یا غذایی علاوه بر شیر مادر بجز دارو و مولتی ویتامین.

جایگزین ها: تغذیه شیرخواران غیر شیر مادر خوار با جانشین شونده های شیر مادر

روش تغذیه: تغذیه با بطری، لیوان / فنجان، سایر: منظور آن است که شیرخوار در هر زمانی از اقامت در بیمارستان هر چیزی (حتی شیر مادر خودش) را با بطری، لیوان، سایر دریافت کند

محل اقامت: تعریف هم اتاقی: مادر و نوزاد در اتاقی واحد در طی ۲۴ ساعت شبانه روز بسر برند که ظرف ساعت اول تولد شروع می شود و هیچ وقت نباید بیش از یک ساعت از هم جدا باشند. در بخش اطفال، نوزادان و NICU امکان و تسهیلات لازم جهت حضور ۲۴ ساعته مادر بر بالین شیرخوار مورد نظر است.

فرم پایش (شماره ۳ الف): آموزش کارکنان

نام بیمارستان:.....نام تکمیل کننده فرم:.....

(لیستی از تمام کارکنانی که مراقبت از مادران و شیرخواران را به عهده دارند تهیه کنید. در صورت لزوم از صفحات اضافه استفاده کنید)

[illegible]

* تاریخ شروع بکار در واحد یا بخش‌های مرتبط با مادران، نوزادان و اطفال زیر دو سال را منظور کنید.

دستورالعمل تكميل فرم پایش (شماره ۳ الف): فرم آموزش كاركنان

دستورالعمل تكميل فرم به شرح زیر است:

نام و نام خانوادگی: اسامی تمام كاركنان بالینی مشغول به كار در بیمارستان كه مسئول مراقبت از مادران و شیرخواران (زیر دواسال) می باشند را بنویسید.

اگر فردی هیچ برنامه آموزشی شیرمادر ندیده باشد، نام وی را ثبت کرده و جای دوره ها را خالی بگذارید تا پس از گذراندن دوره تكميل گردد.

تاریخ شروع به كار: تاریخی كه فرد مسئولیتی در مراقبت یا تصمیم گیری برای مادران و یا شیرخواران را در این بیمارستان بعهده گرفته و شروع به كار کرده (به روز، ماه و سال) را بنویسید.

سمت / مسئولیت: سمت فرد را بنویسید.

تخصص: نوع تخصص فرد را بنویسید. انواع حرفه های بالینی كه باید در این قسمت ذكر شوند عبارتند از: متخصصین اطفال، متخصصین زنان، سایر پزشكان (با ذكر عنوان)، پرستاران، ماماها، كارشناسان تغذیه، كارورزان و كارآموزان پزشکی و پرستاری (چنانچه در امر مراقبت دخیل باشند)، و سایر افرادی كه در مراقبت های مادر و كوذك زیر دواسال مشاركت دارند.

بخش / واحد: بخش یا واحد اصلی خدمت فرد، مثلاً بخش بستری پیش از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، بلوك زایمان، بخش پس از زایمان، و غیره.

اطلاعات آموزش شیرمادر:

لازم است برای هریك از كاركنان اطلاعات دوره آموزشی استاندارد اولیه ثبت شود و دوره بازآموزی را كه ظرف ۲ سال اخیر گذرانده ثبت كنید. لذا مشخصات هر دوره را در ردیف های جداگانه مقابل نام كارمند ثبت كنید.

متولی: متولی آموزش های قبل و حین خدمت اعم از دانشگاه، مركز بهداشت، بیمارستان، مركز بهداشتی درمانی و غیره ذكر شود.

نوع آموزش: در این ستون آموزش اولیه استاندارد یا بازآموزی را بنویسید.

تاریخ: تاریخ انجام هر گونه برنامه آموزشی را بنویسید.

دوره / محتوا: آموزش می تواند شامل دوره های برگزار شده در داخل و خارج بیمارستان اعم از دوره های استاندارد اولیه یا بازآموزی باشد. لذا در این ستون چنانچه متولی دوره، خود بیمارستان بوده، برای سهولت در تكميل این ستون، از «شماره آموزش» كه در (فرم پایش شماره ج ۳- انواع و محتوای آموزش تغذیه با شیرمادر) وارد کرده اید، استفاده كنید. (توجه نمایید محتوای دوره ها و جلساتی كه توسط كمیته بیمارستانی ارائه شده اند را در فرم پایش شماره ج ۳ وارد كنید). شماره هایی كه به هر دوره در آن فرم نسبت داده اید را در ستون «دوره / محتوا» در این فرم می توانید بنویسید. در مورد دوره هایی كه خارج از بیمارستان برگزار شده، در این ستون می توانید بنویسید: «خارج بیمارستان».

*توجه: لازم به ذكر است كه آموزش اولیه استاندارد یعنی كاركنان حداقل باید با استفاده از «كتاب حمایت و ترویج تغذیه با شیرمادر در بیمارستان های دواستدار كوذك- دوره آموزشی ۲۰ ساعته» آموزش ببینند و از محتوای كتاب قانون ترویج تغذیه با شیرمادر آگاهی داشته باشند.

كل ساعات دوره: مدت دوره را به ساعت وارد نمایید. علاوه بر مدت كل دوره، ساعات كار عملی (شامل كار بالینی تحت

نظارت) نیز نوشته شود.

نمره آزمون پایانی: انتظار می رود در انتهای دوره آموزشی استاندارد شرکت کنندگان در آزمون پایانی شرکت نموده و ۸۰ درصد نمره کل را بعنوان نمره قبولی کسب نمایند. نمره مذکور در ستون مربوطه ثبت گردد.

تاریخ آموزش بعدی: کارکنان بعد از گذشت ۲ سال از آموزش اولیه، باید دوره بازآموزی به منظور به روز شدن اطلاعات و یا نیاز به آموزش براساس نیازسنجی های بعمل آمده در جهت ارتقاء آگاهی و مهارتهایشان بگذرانند. در این ستون براساس لزوم گذراندن دوره بازآموزی با توجه به آخرین دوره آموزشی گذرانده شده، این تاریخ برای هر یک از کارکنان (پس از گذشت دو سال از آموزش استاندارد اولیه) پیش بینی و ثبت شود.

لازم به ذکر است که بیمارستان موظف است امکانات شرکت در دوره آموزشی را برای کارکنان جدید الوردی که قبلاً کارگاه آموزشی استاندارد را نگذرانده اند، در اسرع وقت (کمترین زمان ممکن) فراهم آورد.

فرم پایش (شماره ۳ ب): خلاصه گزارش آموزش کارکنان

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم:

ریز اقدام	درصد	فراوانی	آموزش ترویج و حمایت از تغذیه با شیر مادر
			الف - تعداد کارکنان بالینی مسئول مراقبت مادران و شیرخواران با سابقه کاری بیش از ۶ ماه
			الف - تعداد کارکنان بالینی مسئول مراقبت مادران و شیرخواران با سابقه کاری کمتر از ۶ ماه
			ب-۱ تعداد کارکنان بالینی با سابقه کاری بیش از ۶ ماه که دوره آموزشی ۲۰ ساعته ترویج و حمایت از تغذیه با شیر مادر شامل ۳ ساعت کار عملی را گذرانده اند.
			ب-۲ تعداد کارکنان بالینی با سابقه کمتر از ۶ ماه که در زمان شروع بکار در مورد سیاست تغذیه با شیر مادر توجیه شده و در آزمون کتاب ۲۰ ساعته شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند.
			پ- تعداد کارکنان بالینی مسئول مراقبت مادران و شیرخواران که ۲ سال از آموزش دوره ۲۰ ساعته آن ها گذشته است.
			ت- تعداد کارکنان بالینی که پس از آموزش استاندارد اولیه دوره بازآموزی گذرانده اند
۲,۱	%.....	$100 \times \frac{(ب-۱)}{(الف-۱)}$	ج- درصد کارکنان بالینی با سابقه بالاتر از ۶ ماه که آموزش استاندارد در مورد ترویج و حمایت از تغذیه با شیر مادر دریافت کرده اند.
۲,۴	%.....	$100 \times \frac{ت}{پ}$	د- درصد کارکنان بالینی که پس از گذشت دو سال از آموزش استاندارد اولیه کارگاه بازآموزی را گذرانده اند.
۲,۱	%.....	$100 \times \frac{(ب-۲)}{(الف-۲)}$	ه- درصد کارکنان بالینی با سابقه کاری کمتر از ۶ ماه که در زمان شروع بکار در مورد سیاست تغذیه با شیر مادر توجیه شده و در آزمون کتاب ۲۰ ساعته شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند.

منبع اطلاعات: ☐ فرم آموزش کارکنان ☐ سایر موارد (ذکر شود):

فرم پایش (شماره ۳ ج): انواع و محتوای آموزش تغذیه با شیر مادر

در جدول ذیل، دوره‌هایی که توسط بیمارستان برگزار شده، ثبت گردد.

دستورالعمل فرم پایش (شماره ۳ ب): خلاصه گزارش آموزش کارکنان

در این فرم خلاصه اطلاعات فرم پایش (شماره ۳ الف) بصورت تعداد در ردیف‌های (الف) تا (ت) استخراج و ثبت می‌شود تا درصد کارکنان آموزش دیده و بازآموزی شده با توجه به فرمول‌ها در ردیف‌های (ج) و (د) و (ه) محاسبه و ثبت شود. از نتایج این فرم در امتیاز اقدام ۲ استفاده می‌شود.

دستورالعمل فرم پایش (شماره ۳ ج): انواع و محتوای آموزش تغذیه با شیر مادر

در این فرم اطلاعات دوره‌ها و جلسات آموزشی تغذیه با شیر مادر که توسط کمیته بیمارستانی برگزار شده را ثبت کنید.

شماره آموزش: در این ستون به هر دوره یک شماره به ترتیب اختصاص دهید. از این شماره‌ها برای تکمیل ستون (دوره / محتوا) در فرم پایش (شماره ۳ الف) می‌توانید استفاده کنید.

نام دوره: حسب مدت و موضوع آموزش می‌توانید بنویسید: کارگاه ۲۰ ساعته، کارگاه ۳۶ ساعته، کارگاه مشاوره، کارگاه ساعت اول یا چنانچه دوره مربوط به بازآموزی است و حسب نیازسنجی در مورد موضوع خاصی برگزار شده می‌توانید بطور مثال بنویسید: آموزش دوشیدن، کفایت شیرمادر، هم‌اتاقی، ذکر مدت دوره بر حسب ساعت نیز ضروری است.

سرفصل مطالب ارائه شده: سرفصل مطالب ارائه شده در دوره را بطور خلاصه بنویسید و برنامه آموزشی را ضمیمه کنید.

نام و نام خانوادگی مدرسین، مدرک تحصیلی مدرسین و محل خدمت هر یک و تاریخ برگزاری هر دوره را در ستون‌های مربوطه بنویسید.

فرم پایش (شماره ۴): مرور و مشاهده مستندات، مکتوبات، پرونده ها، تجهیزات و مواد آموزشی

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم: تاریخ: / /

مرور مستندات و مکتوبات (سیاست، کد و قانون، برنامه های آموزشی، اطلاعات، پرونده ها)

شماره سوال	سوالات	نتایج	شماره ریز اقدام
۴. ۱	بیمارستان متعهد به اجرای سیاست کشوری تغذیه با شیرمادر می باشد: ☐ مرور فرم تعهد نامه کتبی سیاست نامه کشوری امضا شده توسط کارکنان در زونکن مدارک و صورتجلسات بیمارستانی دوستدار کودک ☐ آگاهی مدیران و کارکنان از سیاست بیمارستان	تمام موارد را به نحو مناسبی پوشش می دهد: ☐ بله ☐ خیر	۱. ۱
۴. ۲	آیا صورتجلسات کمیته بیمارستانی شیرمادر (مشاهده دو صورتجلسه اخیر به فاصله سه ماه *) که محتوی مصوباتی در جهت ارتقاء تغذیه با شیرمادر و رفع مشکلات و پیگیری مصوبات قبلی باشد، وجود دارد؟ *تشکیل جلسات کمیته بیمارستانی شیرمادر در این مجموعه بصورت فصلی قابل قبول است.	☐ بله ☐ خیر	۱. ۲
۴. ۳	آیا زمان برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد پس از زایمان و مدت این تماس در پرونده آنان ثبت می شود؟ (۶ پرونده را بررسی کنید و در صورت ثبت در ۴ پرونده، بله را تیک بزنید) ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐	☐ بله ☐ خیر	۱. ۳
۴. ۴	آیا در پرونده بیمارستانی شیرخوار زیر دو سال نوع تغذیه شیرخوار (در زمان تولد یا پذیرش در بخش و نیز در زمان ترخیص) و مشکلات احتمالی مربوطه و شیوه رفع آن ذکر شده است؟ (۶ پرونده مربوط به بخش های زنان و زایمان، اطفال، نوزادان و NICU را بررسی کنید و در صورت ثبت در ۴ پرونده، بله را تیک بزنید) ۱ ☐ ۲ ☐ ۳ ☐ ۴ ☐ ۵ ☐ ۶ ☐	☐ بله ☐ خیر	۱. ۴

مرور مستندات و مکتوبات (سیاست، کد و قانون، برنامه های آموزشی، اطلاعات، پرونده ها)

شماره سوال	سوالات	نتایج	شماره ریز اقدام
۴.۵	آیا کارکنان با استفاده از فرم مشاهده شیردهی شیر خوردن شیرخوار زیر ۶ ماه را حداقل دو بار ارزیابی می کنند؟ (۶ شیرخوار حاضر در بیمارستان در بخش های زنان و زایمان، اطفال، نوزادان و NICU را انتخاب و تکمیل فرم برای ایشان را بررسی کنید و در صورت تکمیل ۸ فرم مشاهده، بله را تیک بزنید) ۱۰ □ ۲۰ □ ۳۰ □ ۴۰ □ ۵۰ □ ۶۰ □ نکته کلیدی: لازم است فرم مشاهده شیردهی برای هر مادر و شیرخوار، حداقل دوبار بعد از ۶ ساعت اول تولد (یا ۶ ساعت پس از پذیرش برای کودکان زیر ۶ ماه) و قبل از ترخیص تکمیل گردد. اگر هیچ یک از شیرخواران حاضر در بیمارستان نزدیک ترخیص نباشد مشاهده فرم تکمیل شده در نوبت اول (یعنی بعد از ۶ ساعت اول) مورد انتظار است و همان تعداد مورد قبول است.	بله □ خیر □	۱.۵
۴.۶	آیا در زمان ترخیص پمفلت آموزشی تغذیه با شیر مادر با محتوای استاندارد به مادر داده می شود و به تعداد کافی و کیفیت مناسب در بیمارستان موجود است؟ (این پمفلت حداقل باید شامل دستورالعمل های کشوری در زمینه اصول صحیح تغذیه با شیر مادر، وضعیت های در آغوش گرفتن و نحوه پستان گرفتن شیرخوار، نحوه دوشیدن شیر و نگهداری و خوراندن شیردوشیده شده، شماره و آدرس محل رجوع در هنگام مشکلات احتمالی شیردهی... باشد)	بله □ خیر □	۱.۶
۴.۷	مرور برنامه کارگاه آموزشی موضوعات زیر را به نحو مناسبی پوشش داده است: □ ده اقدام برای موفقیت در تغذیه با شیر مادر (کتاب آموزش ۲۰ ساعته) تئوری و عملی □ مفاد قانون ترویج تغذیه با شیر مادر جمهوری اسلامی ایران و کد بین المللی (کتابچه قانون) □ سوالات پیش آزمون و سوالات امتحانی پایان دوره	تمام موارد را به نحو مناسبی پوشش می دهد: بله □ خیر □	۲.۲
۴.۸	کارکنان در انتهای کارگاه آموزشی ۲۰ ساعته در آزمون شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند.	بله □ خیر □	۲.۳

مرور مستندات و مکتوبات (سیاست، کد و قانون، برنامه های آموزشی، اطلاعات، پرونده ها)

شماره سوال	سوالات	نتایج	شماره ریز اقدام
۴۰۹	(در بخش اطفال، نوزادان و NICU): آیا طول مدت ناشتا بودن (NPO) قبل از اقدامات درمانی از جمله عمل جراحی، کمترین یا مساوی ۳ ساعت بوده است؟ (۶ پرونده شیرخواران زیر ۲ سال را بررسی کنید در صورتی که ۴ مورد کمترین یا مساوی ۳ ساعت است، تداوم شیردهی را علامت بزنید) ۱□ ۲□ ۳□ ۴□ ۵□ ۶□	☐ بلی (تداوم شیردهی) ☐ خیر (عدم تداوم شیردهی)	۴۰۸

آموزش های دوران بارداری

بیمارستان دارای واحد ارائه خدمات دوران بارداری می باشد بلی ☐ خیر ☐
(نکته: اگر بیمارستان واحد ارائه خدمات دوران بارداری ندارد، نیازی به تکمیل جدول زیر نمی باشد)

۴۰۱۰	برنامه مدونی مشتمل بر عناوین آموزشی مشخص (بر اساس راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی) برای جلسات آموزشی تغذیه با شیر مادر وجود دارد.	☐ بلی ☐ خیر	۳۰۱
۴۰۱۱	جلسات بر اساس مشاهده چک لیست های تکمیل شده آموزش مادران شامل موارد ذیل می باشد: ☐ فواید تغذیه با شیر مادر ☐ اهمیت تماس پوست به پوست با نوزاد بلافاصله پس از تولد و تغذیه با شیر مادر ظرف ساعت اول ☐ اهمیت هم اتاقی مادر و نوزاد ☐ وضعیت صحیح شیردهی ☐ اهمیت تغذیه شیرخوار بر حسب تقاضا ☐ راه اطمینان یافتن از کفایت دریافت شیر مادر ☐ اهمیت تغذیه انحصاری با شیر مادر ☐ عوارض شیر مصنوعی، بطری و گول زنک	چنانچه ۶ مورد از ۸ مورد را پوشش می دهد، بلی را علامت بزنید: ☐ بلی ☐ خیر	۳۰۲
۴۰۱۲	آیا زنان باردار نیازمند مراقبت ویژه برای شیردهی (بر اساس راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی) شناسایی، ثبت و پیگیری می شوند؟	☐ بلی ☐ خیر	۳،۴

انطباق با قانون تغذیه با شیر مادر و کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر: مرور مستندات مربوط به خرید جایگزین های شیر مادر

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۴. ۱۳	مرور مستندات و صورتحساب ها نشان می دهند که همه جایگزین های شیر مادر، اعم از شیر مصنوعی، غنی کننده های شیر مادر یا وسایل مورد استفاده، در بیمارستان به قیمت عمده (بدون تخفیف یا غیر رایگان) خریداری شده اند. (از شرکت های مربوطه هدیه نشده اند) منبع و تاریخ مستندات و صورتحساب های مورد بررسی:	با قانون انطباق دارد: ☐ بله ☐ خیر ☐ جایگزین خریداری نشده است.	ک-۱

مشاهدات

(در بخش های نوزادان، اطفال، NICU، پس از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، داروخانه و ...)

۴. ۱۴	مشاهدات نشان می دهند پوسترده اقدام در تمام مکان های لازم نصب شده است: ☐ واحد ارائه خدمات دوران بارداری ☐ در مدخل ورودی بیمارستان ☐ مکان های تجمع ارباب رجوع، ☐ بخش کودکان ☐ بخش نوزادان ☐ بخش NICU ☐ بخش زنان و زایمان ☐ داروخانه	☐ بله (در تمام موارد ذکر شده بله یا این مکان وجود ندارد) ☐ خیر (سیاست مذکور در مکان های لازم نصب نشده است)	۱۰. ۷
۴. ۱۵	مشاهدات نشان می دهند پوسترهای آموزشی شیر مادر در مکان های زیر وجود دارد: ☐ واحد ارائه خدمات دوران بارداری، ☐ بخش زنان و زایمان ☐ بخش مراقبت ویژه نوزادان ☐ بخش نوزادان ☐ بخش کودکان	☐ بله (در تمام موارد ذکر شده بله یا این مکان وجود ندارد) ☐ خیر (پوسترهای آموزشی در مکان های لازم نصب نشده است)	۱۰. ۸

مشاهدات

(در بخش های نوزادان، اطفال، NICU، پس از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، داروخانه و ...)

۱۰۹	با معیار انطباق دارد: ☐ بله ☐ خیر	مشاهده سیاست ترویج تغذیه با شیر مادر در داروخانه* ☐ شیر مصنوعی در معرض دید قرار ندارد و در صورت فروش با رعایت قانون ترویج تغذیه با شیر مادر می باشد (برچسب، تصویر، ترکیب، خرید و راهنمایی خانواده جهت طرز تهیه و مصرف) ☐ پستانک (گول زنک)، بطری، پوستر... تبلیغ جانشین شونده های شیر مادر وجود ندارد. ☐ پوسترهای ترویج تغذیه با شیر مادر (شامل پوسترده اقدام) وجود دارد. ☐ موجود بودن وسایل کمکی تغذیه با شیر مادر (شیر دوش مناسب، پد، ظرف ذخیره شیر، فنجان تغذیه نوزاد) *لازم بذکر است شیردوش بوق دوچرخه ای استاندارد نبوده و نباید موجود باشد. *منظور رعایت سیاست در داروخانه بیمارستان شامل دولتی و خصوصی، بوفه و فروشگاه میباشد.	۴.۱۶
۱۰۱۰	☐ بله ☐ خیر ☐ مورد ندارد (بیمارستان کودکان)	آیا کارکنان از دستورالعمل کشوری شروع شیردهی در ساعت اول تولد اطلاع دارند و نسخه ای از آن در زونکن برنامه شیر مادر بیمارستان در دسترس است؟ (مشاهده اجرا در اتاق زایمان و اتاق عمل) در صورت اطلاع، وجود دستورالعمل و مشاهده بلی را علامت بزنید.	۴.۱۷
۱۰۱۱	☐ بله ☐ خیر	آیا فیلم آموزشی معتبر و مصوب کمیته کشوری تغذیه با شیر مادر حداکثر تا ۲۴ ساعت اول پس از زایمان برای مادر به نمایش گذاشته می شود؟	۴.۱۸
۲۰۵	☐ بله ☐ خیر	آیا منابع آموزشی مورد نیاز برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر موجود و در دسترس کارکنان می باشد؟ ☐ مجموعه آموزشی ترویج تغذیه با شیر مادر ☐ کتاب حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان های دوستدار کودک (دوره آموزشی ۲۰ ساعته برای کارکنان بیمارستانها) ☐ راهنمای آموزشی کارکنان بهداشتی درمانی در مورد تغذیه با شیر مادر در ساعت اول ☐ راهنمای آموزشی مادران (پاسخ به سوالات رایج شیردهی) ☐ راهنمای آموزشی مادران باردار برای تغذیه با شیر مادر	۴.۱۹

مشاهدات

(در بخش های نوزادان، اطفال، NICU، پس از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، داروخانه و ...)

۴. ۲۰	الف- (در بخش اطفال، نوزادان و NICU) امکان اقامت ۲۴ ساعته مادران در کنار کودک (اتاق استراحت، تخت، یخچال، امکان استحمام، دسترسی به سرویس بهداشتی، دسترسی به غذا و مایعات، دسترسی به مراقبت پزشکی در صورت نیاز، دسترسی به صندلی راحتی و زیرپایی، امکان ملاقات پدر، دسترسی به تلفن) وجود دارد؟ نکته کلیدی: در صورت وجود اتاق استراحت، برای سایر موارد وجود ۶ مورد از ۸ مورد قابل قبول است و بلی را علامت بزنید.	☐ بله ☐ خیر	۷، ۳ الف
	ب- (در بخش زنان و زایمان) آیا به مادر زایمان کرده غذا و میان وعده داده می شود؟ (شامل مادری که در ساعات شب زایمان می کند)	☐ بله ☐ خیر	۷، ۳ ب
۴. ۲۱	آیا مادر در اتاق زایمان و یا بخش پس از زایمان برای ارائه حمایت های جسمی و روحی روانی امکان داشتن همراه را دارد؟ (در صورتی که حداقل در یکی از مکان های فوق امکان را دارد بلی را علامت بزنید)	☐ بله ☐ خیر	۶-م
۴. ۲۲	مشاهدات نشان می دهد دمای محل زایمان (اتاق زایمان و اتاق عمل) مناسب است؟ (۲۵-۲۸ درجه سانتیگراد)	☐ بله ☐ خیر	۴، ۷

استفاده از تجهیزات و کنترل عفونت در ذخیره کردن شیر مادر
(نکته: سه سوال ذیل در بخش های زنان زایمان، کودکان، نوزادان و NICU چک شود و چنانچه دسترسی در هر یک از بخشها وجود داشته باشد پاسخ بلی را در هر یک از مربع ها تیک بزنید)

۴. ۲۳	برای مادران در هر یک از بخش ها امکان استفاده از شیردوش برقی بیمارستانی وجود دارد؟	☐ بله ☐ خیر	۵. ۱۲
۴. ۲۴	در بخش ها وسایل نگهداری شیر دوشیده شده و خورانش آن وجود دارد؟ ☐ فنجان برای تغذیه شیرخوار وجود دارد ☐ ظرف های مخصوص نگهداری شیر وجود دارد ☐ یخچال با دمای مناسب (زیر ۴ درجه سانتیگراد) برای نگهداری شیر دوشیده شده وجود دارد. وجود کل موارد فوق در بخش پس از زایمان: بلی ☐ خیر ☐ وجود کل موارد فوق در بخش کودکان، نوزادان و NICU: بلی ☐ خیر ☐	(در صورت بلی برای کلیه بخش ها پاسخ بلی را علامت بزنید) ☐ بله ☐ خیر	۵. ۱۳
۴. ۲۵	در بخش ها وسایل و دستورالعمل استریل کردن شیردوش و ظروف شیر وجود دارد؟ نکته کلیدی: نحوه استریل کردن و وسایل مورد نیاز بایستی از شرکت مربوطه که شیردوش از آن خریداری شده استعلام و فراهم گردد.	☐ بله ☐ خیر	۵. ۱۴

مشاهدات

(در بخش های نوزادان، اطفال، NICU، پس از زایمان، واحد ارائه خدمات دوران بارداری، داروخانه و ...)

آموزش های دوران بارداری			
بیمارستان دارای واحد ارائه خدمات دوران بارداری می باشد. ☐ بلی ☐ خیر			
(نکته: اگر بیمارستان واحد ارائه خدمات دوران بارداری ندارد، نیازی به تکمیل جدول زیر نمی باشد)			
شماره سوال	سوال	نتایج	ریز اقدام
۴،۲۶	آیا جلسه آموزشی برای همسر یا افراد دیگری از خانواده تشکیل می شود؟	☐ بله ☐ خیر	۳.۳
۴،۲۷	آیا به مادران باردار سی دی یا پمفلت آموزشی تغذیه با شیر مادر داده می شود؟	☐ بله ☐ خیر	۳.۵

بخشی از اقدامات دوستدار مادر			
۴،۲۸	آیا اپیزوتومی برای مادران شکم اول روتین است؟	☐ روتین نیست ☐ روتین است	م-۱
۴،۲۹	آیا وصل کردن سرم برای مادران روتین است؟	☐ روتین نیست ☐ روتین است	م-۲
۴،۳۰	آیا در اتاق لیبر به مادران غیر پرخطر اجازه خوردن و آشامیدن مواد غذایی مناسب داده می شود؟	☐ بلی ☐ خیر	م-۳

انطباق با قانون تغذیه با شیر مادر و کد بین المللی بازاریابی جانشین شوندهگان شیر مادر: مرور مستندات مربوط به خرید جایگزین های شیر مادر			
۴.۳۱	آیا به مادران در زمان ترخیص پکیج داده می شود؟ در صورت بلی آیا محتوی آن با کد و قانون تغذیه با شیر مادر منطبق است؟ (پکیج نباید حاوی مطالب یا داروها یا مواد غذایی و شیمیایی در جهت تبلیغ تغذیه مصنوعی و اغوا کردن مادر در زمینه تغذیه با شیر مادر باشد)	☐ بلی مطابقت با کد دارد ☐ خیر مطابقت با کد ندارد ☐ داده نمی شود.	ک-۲
۴.۳۲	آیا موارد ذیل در ارتباط با قانون تغذیه با شیر مادر و کد بین المللی بازاریابی جایگزین های شیر مادر رعایت می شود؟ ☐ عدم وجود تبلیغ جانشین شونده های شیر مادر. ☐ عدم تماس نماینده شرکت ها با مادران و پرسنل. ☐ عدم ارائه هدایای این شرکت ها به مادران و پرسنل. ☐ عدم تشکیل کلاس یا جلسه آموزشی یا تور آموزشی و یا توزیع پمفلت توسط شرکت های تولید و توزیع کننده شیر مصنوعی. ☐ عدم اهدای نمونه های رایگان یا ارزان شیر مصنوعی، بطری و گول زنک به مادران. ☐ عدم پذیرش هدایا و نمونه های رایگان شیر مصنوعی، بطری و گول زنک از طرف شرکت ها توسط بیمارستان.	در صورت رعایت همه موارد. ☐ بله ☐ خیر	ک-۳

فرم پایش (شماره ۵): مصاحبه با مادر در کلیه بخش ها

{مصاحبه باید حتی المقدور نزدیک به زمان ترخیص انجام شود}

نام بیمارستان: نام تکمیل کننده فرم: تاریخ: روز: ماه: سال:

دستورالعمل

مصاحبه در کدام بخش انجام می شود؟

در کلیه بخش ها: مادر باید حداقل ۶ ساعت از زمان زایمانش گذشته باشد و تا حد امکان به زمان ترخیص نزدیک باشد. سوالات ۵،۱ و ۵،۲ از کلیه مادران پرسیده می شود.

☐ **در بخش زنان و زایمان:** با مادران بدون توجه به نوع تغذیه شیرخوار مصاحبه میشود و با سوال ۵،۳ ادامه دهید.

☐ **در بخش کودکان:** مادرانی را برای مصاحبه انتخاب کنید که شیرخوارشان قبل از پذیرش با شیر مادر تغذیه می شدند اعم از توام یا انحصاری و پس از پرسش سوالات ۵،۱ و ۵،۲ با سوال ۵،۱۵،۲ ادامه دهید.

در بخش NICU و نوزادان: مادرانی را برای مصاحبه انتخاب کنید که شیرخوارشان قبل از پذیرش با شیر مادر تغذیه می شدند اعم از توام یا انحصاری چنانچه نوزاد در این بیمارستان متولد نشده و از مرکز دیگری ارجاع شده، پس از پرسش سوالات ۵،۱ و ۵،۲ از سوال ۵،۱۵،۲ شروع کنید، در غیر این صورت با سوال ۵،۳ ادامه دهید.

☐ **متولد در این بیمارستان و بستری در بخش نوزادان، NICU**

☐ **ارجاعی از مرکز دیگر و بستری در بخش نوزادان، NICU**

برای مادر علت انجام مصاحبه را شرح دهید (که بررسی اطلاعات و خدماتی است که او دریافت نموده است) متذکر شوید که در صورت موافقت وی برای انجام مصاحبه، اطلاعات او محرمانه خواهد ماند. (در صورت نیاز می توانید از او بپرسید که آیا کودکش پسر است یا دختر و یا اسم کودک را بپرسید.)

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۵.۱	تاریخ زایمان: روز..... ماه..... سال..... زمان: (بعد از ظهر/ صبح) سن شیرخوار: (.....) ماه، نوزاد کمتر از یکماه (.....) روز، نوزاد کمتر از یک روز (.....) ساعت		
۵.۲	این کودک حاصل چندمین زایمان شماست؟ تجربه شیردهی فرزند قبلی دارید؟ ☐ بلی ☐ خیر چه مدت ماه		ع-۱

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۵۰۳	پیش از زایمان، برای دریافت خدمات دوران بارداری به کجا و چند بار مراجعه کرده‌اید؟ (۱) ☐ همین بیمارستان بار (۲) ☐ مراکز بهداشتی درمانی یا خانه بهداشت نام مرکز را ثبت کنید. (۳) ☐ مطب پزشک یا ماما (۴) ☐ بیمارستان دیگر (۵) ☐ مراجعه نداشته است تذکر: در صورت مراجعه به چند محل، با توجه به مکانی که بیشترین مراجعات برای دریافت مراقبت داشته است گزینه مورد نظر انتخاب شود. در صورتی که مورد «همین بیمارستان» تیک بخورد سوالات بعدی را بپرسید. در غیر این صورت به سوال ۵۰۶ مراجعه کنید و پاسخ سوالات ۵۰۴ تا ۵۰۵ (مورد ندارد) انتخاب شود.		ع-۴
۵۰۴	در این مراجعات، آیا کارکنان در مورد هر کدام از این مسایل زایمان با شما صحبت کرده‌اند: ☐ اینکه می‌توانید در زمان زایمان همراهی به انتخاب خود داشته باشید ☐ گزینه‌های مختلف تسکین درد زایمان و گزینه‌های بهتر برای مادران و نوزادان نکته کلیدی: (در صورت ذکر هر دو مورد بلی را علامت بزنید)	☐ بله ☐ خیر ☐ مورد ندارد	م-۴
۵۰۵	در این مراجعات، آیا کارکنان در مورد هر کدام از این موضوعات به شما اطلاعاتی داده‌اند: ☐ اهمیت تماس پوست به پوست با نوزاد بلافاصله پس از تولد ☐ اهمیت هم اتاقی با نوزاد در طول ۲۴ ساعت ☐ مضرات دادن آب، شیر مصنوعی یا جایگزین‌های دیگر به نوزاد در طی ۶ ماه اول ☐ فواید تغذیه با شیر مادر ☐ راه اطمینان یافتن از کفایت دریافت شیر مادر ☐ اهمیت تغذیه مکرر شیرخوار بر حسب تقاضا ☐ وضعیت صحیح شیردهی ☐ اهمیت تغذیه انحصاری با شیر مادر ☐ آشنایی با بیمارستان‌های دوستدار کودک نکته کلیدی: (در صورت ذکر حداقل ۵ مورد از ۸ مورد، بلی را علامت بزنید)	☐ بله ☐ خیر ☐ مورد ندارد	ع-۳۰

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
سوالات درباره زمان زایمان و اقامت در بخش پس از زایمان			
۵. ۶	آیا در زمان لیبر به راه رفتن و حرکت تشویق شده‌اید؟ ☐ بلی ☐ خیر [اگر «خیر»] آیا بدلیل موجه پزشکی بوده است؟ نکته کلیدی: در موارد زایمان طبیعی: به راه رفتن و حرکت تشویق شده است و یا بدلیل موجه پزشکی ترغیب نشده است. در صورت انطباق با نکته کلیدی بلی را علامت بزنید. چنانچه مادر بدلیل اندیکاسیون پزشکی سزارین شده است گزینه مورد ندارد را علامت بزنید.	مطابق معیار قابل قبول ☐ بلی ☐ خیر ☐ مورد ندارد	۵-م
۵. ۷	وزن نوزادتان در زمان تولد چقدر بود؟ گرم		۲-ع
۵. ۸	روش زایمان شما چگونه بود؟ ☐ طبیعی (واژینال) ☐ سزارین بدون بیهوشی عمومی (با بی حسی موضعی، ناحیه ای و اپیدورال) ☐ سزارین با بیهوشی عمومی	☐ الف: واژینال ☐ ب: سزارین بدون بیهوشی عمومی ☐ ج: سزارین با بیهوشی عمومی	۳-ع
۵. ۹	نوزادتان را برای اولین بار چه مدتی پس از زایمان در آغوش گرفتید؟ ☐ بلافاصله یا در طول پنج دقیقه اول تولد ☐ در نیم ساعت اول تولد ☐ در یک ساعت اول تولد ☐ به محض اینکه هوشیاری خود را بدست آورده ام (بدنبال سزارین با بیهوشی عمومی) ☐ سایر (چه زمانی؟): ☐ یادم نمی آید ☐ هنوز نگرفتم اگر مادر هنوز نوزاد خود را در آغوش نگرفته است، به سوال ۵. ۱۴ بروید. نکات کلیدی: بلافاصله یا در عرض ۵ دقیقه یا به محض بدست آوردن هوشیاری مورد قبول است. در صورت خیر به سوال ۵. ۱۰ بروید.	مطابق معیار قابل قبول ☐ بلی ☐ خیر	۴. ۱

شماره سوال	سوالات	نتایج	ریز اقدام
۵.۱۰	اگر مادر، نوزادش را بعد از دقیقه پنجم زایمان یا با تاخیر پس از بیهوش آمدن (در مادران سزارینی با بیهوشی عمومی) در آغوش گرفته (سوال ۵.۹)، علت چه بوده است؟ ☐ نوزاد به کمک یا نظارت پزشکی نیاز داشت ☐ نمی خواستم او را در آغوش بگیرم و یا توان کافی نداشتم ☐ نوزاد را زودتر به من ندادند و نمی دانم چرا ☐ ترمیم محل اپیزیوتومی ☐ سایر (بنویسید): چنانچه دلیل قابل قبول پزشکی مستند داشته است قابل قبول بوده، بلی را علامت بزنید.	مطابق معیار قابل قبول ☐ بله ☐ خیر	۴.۲
۵.۱۱	نوزادتان را برای اولین بار در اتاق زایمان چگونه در آغوش گرفته اید؟ در صورت تماس پوست با پوست بلی را علامت بزنید.	☐ بله ☐ خیر	۴.۳
۵.۱۲	اولین بار (در اتاق زایمان یا پس از بیهوش آمدن)، نوزادتان چه مدت در تماس پوست با پوست با شما قرار گرفت؟ ☐ کمتر از یک ساعت ☐ حداقل تا اولین تغذیه ☐ یک ساعت ☐ چند ساعت: ☐ یادم نمی آید در صورت هم آغوشی حداقل تا اولین تغذیه و یا به مدت یک ساعت، بلی را علامت بزنید.	☐ بله ☐ خیر	۴.۴
۵.۱۳	در طی مدتی که نوزاد برای اولین بار در آغوش شما بود، آیا کارکنان شما را ترغیب کردند که به علایم آمادگی نوزاد برای شیرخوردن توجه کنید و برای شروع تغذیه با شیر مادر (در ساعت اول تولد) کمک کردند؟	☐ بله ☐ خیر	۴.۵
۵.۱۴	آیا کارکنان بعد از اولین باری که نوزاد را در آغوش گرفتید، مجدداً نحوه شیردهی شما (بغل کردن و به پستان گذاشتن) را در نوبت بعدی مشاهده، ثبت و کمک کردند؟ ☐ بلی ☐ خیر (اگر بلی، ☐ برای تغذیه نوبت بعدی حداکثر ظرف ۶ ساعت اول تولد نوزاد ☐ بعد از ۶ ساعت اول تولد نوزاد) نکته کلیدی: در صورت کمک برای تغذیه نوبت بعدی حداکثر ظرف ۶ ساعت اول تولد نوزاد بلی را علامت بزنید.	☐ بله ☐ خیر	۵.۱ الف

شماره سوال	سوالات درباره تغذیه شیرخوار- در کلیه بخش ها	نتایج	ریز اقدام
۵. ۱۵	۵,۱۵,۱ در بخش زنان و زایمان: در حال حاضر به شیرخوارتان کدامیک از موارد زیر داده میشود؟ شیر مادر ☐ بلی ☐ خیر آب ساده / آب قند ☐ بلی ☐ خیر شیر مصنوعی ☐ بلی ☐ خیر در صورت بلی شیر مصنوعی آیا براساس ضرورت پزشکی بوده است؟ ☐ بلی ☐ خیر نکته کلیدی: اگر فقط شیر مادر دریافت نموده (شیر دوشیده شده یا از بانک شیر و مکمل های ویتامینی و مینرال یا دارو قابل قبول است)، تغذیه انحصاری با شیر مادر را بلی علامت بنزید. یا اگر علاوه بر شیر مادر سایر مواد را دریافت کرده است بر حسب اینکه ضرورت پزشکی داشته است بلی یا خیر را علامت بنزید. اگر شیر مادر نمیخورد، عدم تغذیه با شیر مادر را علامت بنزید.	تغذیه انحصاری: ۶. ۱ ☐ بله ☐ خیر عدم تغذیه انحصاری: ۶. ۲ ☐ با ضرورت پزشکی: ۶. ۳ ☐ بدون ضرورت پزشکی: ۶. ۳ ☐ عدم تغذیه با شیر مادر: ع-۵ ☐	۶. ۱ ۶. ۲ ۶. ۳ ع-۵
	۵,۱۵,۲ در بخش کودکان، نوزادان و NICU: (این سوال در بخش کودکان فقط برای شیرخواران زیر ۶ ماه تکمیل شود) ۵,۱۵,۲ الف: آیا قبل از پذیرش در بیمارستان کودکان فقط با شیر مادر بدون استفاده از سایر مواد غذایی (آب، آب قند، شیر مصنوعی، غذای کمکی) تغذیه می شده است؟ ☐ بلی ☐ خیر ۵,۱۵,۲ ب: به شیرخوارتان در حال حاضر (در بیمارستان) کدام یک از موارد زیر داده میشود؟ شیر مادر بلی ☐ خیر ☐ آب ساده / آب قند ☐ بلی ☐ خیر شیر مصنوعی / پودر مکمل بلی ☐ خیر ☐ ۵,۱۵,۲ ج: در صورت بلی شیر مصنوعی آیا براساس ضرورت پزشکی بوده است؟ ☐ بلی ☐ خیر سایر موارد (لطفاً توضیح دهید)..... ۵,۱۵,۲ الف (بلی) ۵,۱۵,۲ (خیر) {از قبل تغذیه انحصاری داشته و ادامه دارد} تیک میخورد. ۶,۳ ۵,۱۵,۲ الف (بلی) ۵,۱۵,۲ ب (بلی) ۵,۱۵,۲ ج (بلی) {از قبل تغذیه انحصاری داشته و در حال حاضر بدلیل ضرورت پزشکی مختل شده است} تیک می خورد.	☐ از قبل تغذیه انحصاری داشته و ادامه دارد (۱) ☐ از قبل تغذیه انحصاری داشته و در حال حاضر بدلیل ضرورت پزشکی مختل شده است (۲) ☐ از قبل تغذیه انحصاری داشته و در حال حاضر بدون ضرورت پزشکی مختل شده است (۳) ☐ عدم اختلال تغذیه با شیر مادر (۴) {از قبل تغذیه انحصاری نداشته و الان شیر مادر قطع نشده} ☐ قطع شیر مادر (۵) {از قبل تغذیه انحصاری نداشته و در بیمارستان شیر مادر قطع شده}	۶. ۳ ۶. ۴ ۶. ۵ ع-۶ ع-۷
۵. ۱۶	در بخش نوزادان، اطفال، NICU: آیا کارکنان برای تغذیه مستقیم شیرخوار از پستان و یا دوشیدن شیر کمکتان کردند؟ ☐ ظرف ۶ ساعت از پذیرش در بخش ☐ پس از ۶ ساعت از پذیرش در بخش نکته کلیدی: چنانچه مادر ظرف ۶ ساعت از پذیرش شیرخوار برای تغذیه مستقیم از پستان یا دوشیدن شیر کمک شده است بلی را علامت بنزید.	☐ بله ☐ خیر	۵. ۱

شماره سوال	سوالات درباره تغذیه شیرخوار- در کلیه بخش ها	نتایج	ریز اقدام
۵. ۱۶ ب	در بخش NICU و نوزادان: آیا این امکان به شما داده شده که نوزادان در تماس پوست به پوست با شما قرار بگیرد؟	☐ بله ☐ خیر	۴. ۶
۵. ۱۷	آیا کارکنان وضعیت صحیح در آغوش گرفتن و به پستان گذاشتن شیرخوار را مشاهده و بررسی کردند و آموزش های لازم به شما ارائه شد؟ ☐ بله ☐ خیر در صورت بلی شرح دهید. نکته کلیدی: وضعیت صحیح در آغوش گرفتن، پستان گرفتن و مکیدن: بدن شیرخوار روبروی مادر و در تماس نزدیک با بدن مادر، سرو گوش و گردن و تنه شیرخوار در یک امتداد، حمایت سرو شانه ها و اگر نوزاد است تمام بدن کودک توسط مادر، صورت نوزاد روبروی پستان، دهان کاملاً باز، چانه چسبیده به پستان، هاله پستان در بالای دهان کودک بیشتر از پایین آن قابل رویت است، لب تحتانی کاملاً به خارج برگشته، مکیدن و بلعیدن منظم و با مکث مشاهده شیردهی: با استفاده از فرم مشاهده شیردهی. در صورت ذکر نکته کلیدی بلی را علامت بزنید.	☐ بله ☐ خیر	۵. ۲
۵. ۱۸	آیا کارکنان نحوه دوشیدن شیر با دست را به شما نشان داده مراحل دوشیدن شیر را آموزش داده اند و اطلاعات مکتوبی به شما داده شده است؟ نکات کلیدی: ☐ به جریان انداختن شیر (از طریق آرام سازی، ماساژ، گرم کردن، فکر کردن به بچه و...) ☐ یافتن مجاری شیر (در لبه خارجی هاله یا با فاصله حدود ۴ سانتی متر از عقب نوک پستان ☐ فشردن پستان در محل مجاری شیر ☐ تکرار در همه قسمت های پستان و پستان به پستان کردن (در صورت تیک خوردن همه موارد بلی را علامت بزنید)	☐ بله ☐ خیر	۵. ۳
۵. ۱۹	آیا خودتان دوشیدن شیر با نظارت کارکنان را امتحان کرده اید؟	☐ بله ☐ خیر	۵. ۴
۵. ۲۰	آیا نحوه نگهداری شیر دوشیده شده در منزل را به شما آموزش داده اند؟ توضیح دهید نکات کلیدی: در ظرفی از جنس شیشه یا پلاستیک سخت شفاف دارای درب و قابل شستشو با آب داغ و مایع شوینده، مصرف سریع و یا نگهداری شیر برای شیرخوار در حرارت معمول اتاق (تا ۲۵ درجه) ۸ ساعت و در یخچال منزل (۴- ۲ درجه) ۵- ۳ روز. در جایی یخچال دو هفته در صورت ارائه توضیحات فوق بلی را علامت بزنید.	☐ بله ☐ خیر	۵. ۵

شماره سوال	سوالات درباره تغذیه شیرخوار- در کلیه بخش ها	نتایج	ریز اقدام
۵. ۲۱	آیا نحوه خوراندن شیر دوشیده شده و وسیله مورد نیاز به شما آموزش داده شده است؟ ☐ بله ☐ خیر توضیح دهید با چه وسیله ای؟ ☐ فنجان، سرنگ، قاشق، قطره چکان، لوله کمکی تغذیه با شیر مادر نکته کلیدی: مادر بایستی بر حسب شرایط شیرخوار یکی از موارد توصیه شده را نام ببرد و نیز همه مادران صرفنظر از شرایط فعلی شیرخوار در بیمارستان باید نحوه تغذیه با فنجان را بدانند و به نحو صحیح توضیح دهد.	☐ بله ☐ خیر	۵. ۶
۵. ۲۲	الف: در بخش زنان و زایمان در مدت اقامت در بیمارستان، شیرخوار شما کجا نگهداری شده است؟ ☐ من و شیرخوارم همیشه در طول شب و روز در کنار هم بودیم ☐ شیرخوارم در زمان هایی پیش من نبود بدلائل موجه پزشکی ☐ شیرخوارم در زمان هایی پیش من نبود بدلائل غیر موجه پزشکی {نکته: شیرخوار نباید بیش از یک ساعت از مادر جدا شود، مگر به دلیل قانع کننده پرس وجو کنید اگر دلیل قانع کننده (بنا به دستور کتبی پزشک متخصص) بوده، بلی را علامت بزنید} ب: در بخش نوزادان، اطفال و NICU در مدت اقامت در بیمارستان، شیرخوار شما کجا نگهداری شده است؟ ☐ هر زمان میخواستیم به شیرخوارم دسترسی داشتیم.	با معیار منطبق است: ☐ بله ☐ خیر	۷. ۱ الف
	ب: در بخش نوزادان، اطفال و NICU در مدت اقامت در بیمارستان، شیرخوار شما کجا نگهداری شده است؟ ☐ هر زمان میخواستیم به شیرخوارم دسترسی داشتیم.	☐ بله (امکان اقامت مادر و دسترسی ۲۴ ساعته به نوزاد بستری وجود دارد) ☐ خیر	۷. ۱ ب
۵. ۲۳	الف) در بخش زنان و زایمان: آیا کارکنان، شیرخوارتان را با بطری تغذیه کرده اند و یا گول زنک داده اند؟ ب) در بخش کودکان، نوزادان NICU: آیا کودک شما از طریق بطری تغذیه شده و یا پستانک (گول زنک) می مکد؟	☐ بطری یا پستانک داده نشده ☐ بطری یا پستانک داده شده	۹. ۱
	ب) در بخش کودکان، نوزادان NICU: آیا کودک شما از طریق بطری تغذیه شده و یا پستانک (گول زنک) می مکد؟	☐ بطری یا پستانک داده نشده ☐ بطری یا پستانک داده شده	۹. ۲
۵. ۲۴	آیا کارکنان بیمارستان با شما در مورد خطرات تغذیه مصنوعی (شیر مصنوعی بطری، گول زنک) صحبت کرده اند؟ بلی ☐ خیر ☐ اگر بلی شرح دهید. نکات کلیدی: <u>خطرات شیر مصنوعی:</u> فاقد عوامل ایمنی بخش، خطر ابتلا به بیماری های تنفسی و گوارشی و...، ابتلا به چاقی، بیماری های قلبی عروقی و قند در بزرگسالی، محرومیت کودک از رابطه عاطفی با مادر، خطر آلودگی به فاسد بودن، اختلال در تغذیه با شیر مادر. <u>خطرات بطری و گولزنک:</u> اختلال در پستان گرفتن شیر خوار، قطع زود رس تغذیه با شیر مادر، رشد دندانی نامناسب، اثرات سوء بر تکامل اجتماعی و تکلم کودک.	در صورت ذکر موارد کلیدی بلی را علامت بزنید ☐ بله ☐ خیر	۵. ۱۰

شماره سوال	سوالات درباره تغذیه شیرخوار- در کلیه بخش ها	نتایج	ریز اقدام
۵۰۲۵	در مورد دفعات و مدت زمان شیردهی در هر وعده، چه توصیه هایی از سوی کارکنان به شما ارائه گردید و آیا در این خصوص محدودیتی برایتان قائل شده اند؟ ☐ کودک باید هر وقت که میل دارد یا هر وقت که گرسنه است تغذیه شود ☐ کودک باید در هر وعده به هر مدتی که خودش می خواهد تغذیه شود (تا تخلیه کامل) ☐ در مورد دفعات و مدت شیردهی محدودیتی قائل نشده اند. (توجه: پاسخ هایی مثل «کودک باید با برنامه زمانی مشخص مثلاً هر ۲ یا ۳ ساعت یکبار تغذیه شود» یا «تغذیه کودک به مدت مشخص (ذکر دقایق خاص)» توصیه های مناسبی نیستند) نکات کلیدی: در صورت ذکر سه مورد بلی را علامت بزنید.	مطابق معیار است ☐ بله ☐ خیر	۸۰۱
۵۰۲۶	آیا در مورد علائم گرسنگی شیرخوار که باید در پاسخ به آن شیر بدهید به شما آموزش داده اند؟ ☐ بله ☐ خیر شرح دهید نکات کلیدی: <u>علائم زودرس</u> ☐ کودک دهانش را باز می کند و به دنبال پستان می گردد ☐ صدا یا حرکات مکیدن را نشان می دهد، لبهایش را می لیسد و زبانش را بیرون می آورد. ☐ دستش را در دهانش می کند ☐ حرکات سریع چشمی دارد حتی قبل از اینکه چشمهایش را باز کند <u>علائم دیررس</u> ☐ سرش را به عقب و جلو می برد، اخم میکند (کمانه کردن) ☐ بی قرار است و ممکن است گریه کند؛ و اگر پاسخی نشنود به خواب میرود یا آزرده خاطر میشود. (در صورت ذکر دو مورد از موارد زودرس و کلیه موارد دیررس بلی را علامت بزنید)	☐ بله ☐ خیر	۸۰۲
۵۰۲۷	آیا به شما گفته اند که در هر بار تغذیه، از هر دو پستان و بطور متناوب شیر بدهید؟ (تا زمان استقرار شیردهی و تشخیص مادر و کودک) (در بخش کودکان در مورد شیرخواران در سنین نوزادی سوال شود)	☐ بله ☐ خیر مورد ندارد	۵۰۹

شماره سوال	سوالات درباره تغذیه شیرخوار- در کلیه بخش ها	نتایج	ریز اقدام
۵۰۲۸	آیا به شما راه های تشخیص کافی بودن شیر آموزش داده شده است؟ ☐ بلی ☐ خیر در صورت بلی شرح دهید. نکات کلیدی: در صورت تغذیه انحصاری با شیر مادر بعد از روز چهارم تعداد ۶ کهنه مرطوب یا بیشتر در ۲۴ ساعت با ادرار کمرنگ و رقیق و ۳ تا ۸ بار اجابت مزاج در شبانه روز ماه اول. در کلیه سنین: وزنگیری مداوم بر اساس منحنی رشد (بطور متوسط ۶۰۰ گرم در ماه در ۶ ماه اول تولد) در صورت ذکر یک مورد، بلی را علامت بزنید.	در صورت بلی و رعایت نکته کلیدی بلی را علامت بزنید ☐ بله ☐ خیر	۵۰۸
۵۰۲۹	آیا هدایا یا تبلیغات یا نمونه جایگزین های شیر مادر (شیر مصنوعی، پودرها) یا مواد غذایی یا دارویی مدعی افزایش شیر مادر به شما داده شده است؟ ☐ بلی ☐ خیر در صورت بلی، کدام یک از موارد زیر به شما داده شده است؟ ☐ جزوات و پمفلت های تبلیغاتی شیر مصنوعی یا محصولات مرتبط ☐ نمونه رایگان شیر مصنوعی، بطری یا محصولات مرتبط ☐ نمونه رایگان مکمل های غذایی مادران برای افزایش شیر مادر ☐ سایر (بنویسید): نکات کلیدی: توزیع هریک از اقلام تبلیغاتی فوق مجاز نمی باشد و برخلاف کد بین المللی و قانون شیر مادر است.	کد و قانون رعایت شده است. ☐ بله ☐ خیر	۴.ک
۵۰۳۰	آیا کارکنان در مورد اینکه پس از ترخیص در صورت مشکل شیردهی به کجا مراجعه کنید و چگونه مشکل تان را حل کنید اطلاعات مکتوبی به شما ارائه داده اند؟ ☐ بلی ☐ خیر اگر «بلی»، چه توصیه هایی شده است؟ [همه مواردی که صدق می کنند را علامت بزنید] ☐ مراجعه و یا تلفن به این بیمارستان ☐ مراجعه به مراکز بهداشتی درمانی و یا مراکز مشاوره تغذیه با شیر مادر ☐ با یک خط تلفن خاص (انجمن تغذیه با شیر مادر) برای دریافت کمک تماس بگیرد. ☐ دریافت کمک از یک گروه حمایت از مادران یا رابطین بهداشتی ☐ سایر (بنویسید): نکات کلیدی: در صورت ذکر حداقل یک مورد فوق بلی را علامت بزنید.	☐ بله ☐ خیر	۱۰۰.۱

شماره سوال	سوالات درباره تغذیه شیرخوار- در کلیه بخش ها	نتایج	ریز اقدام
۵. ۳۱	آیا کارکنان به گونه ای با شما صحبت کرده اند که به شما در مورد تغذیه فرزندتان با شیر مادر آرامش خاطر داده و نگرانتان نکند ؟ ☐ بله گفت و گوی آرامش بخش بدون ایجاد نگرانی ☐ خیر ، چه مطلبی ؟	☐ بله ☐ خیر	۷. ۲
۵. ۳۲	آیا به تسهیلات لازم برای دوشیدن و ذخیره کردن شیر (شیردوش برقی بیمارستانی. ظرف نگهداری شیر و...) دسترسی داشتید و در این خصوص به شما اطلاع داده شده است ؟	☐ بله ☐ خیر	۵. ۱۱
۵. ۳۳	آیا به شما گفته شد در صورت عدم امکان تغذیه مستقیم از پستان مادر چند بار در شبانه روز لازم است شیر خود را بدوشید تا تولید شیر ادامه یابد ؟ ☐ بله ☐ خیر در صورت بلی چه آموزشی ؟ نکته کلیدی: براساس الگوی دفعات تغذیه شیرخوار، ۸ بار یا بیشتر در ۲۴ ساعت (هر ۳-۲ ساعت یکبار)	☐ بله ☐ خیر	۵. ۷

پاسخنامه فرم مصاحبه با مادر (فرم پایش شماره ۵)												
نام بیمارستان:..... تاریخ:..... نام تکمیل کننده فرم:.....												
سوال ۱۰	تأخیر در آغوش گرفتن به دلیل طبی (بلی / خیر)											
سوال ۹	فاصله زمانی دادن نوزاد به مادر مطابق معیار (بلی / خیر)											
سوال ۸	روش زایمان واژینال CS بدون بیهوشی عمومی CS با بیهوشی عمومی											
سوال ۷	وزن تولد نوزاد (گرم)											
سوال ۶	تشویق به راه رفتن و حرکت در زایمان طبیعی / دلیل پزشکی (بلی / خیر)											
سوال ۵	آموزش تغذیه با شیر مادر در بارداری (بلی / خیر / مورد ندارد)											
سوال ۴	آموزش مسایل زایمان در بارداری (بلی / خیر / مورد ندارد)											
سوال ۳	مراجعه برای دریافت خدمات در بارداری و دفعات											
سوال ۲	تجربه شیردهی فرزند قبلی (بلی / خیر)											
	چندمین بارداری											
سوال ۱	سن شیرخوار (ساعت، روز، ماه)											
	تاریخ زایمان											
شماره سوال		۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱
شماره مادر												

نام بیمارستان:..... تاریخ:.....										نام تکمیل کننده فرم:.....										فرم مصاحبه با مادر (پایش شماره ۵)																																											
سوال ۲۰	آموزش نحوه نگهداری شیر دوشیده شده (بلی / خیر)										سوال ۱۹	دوشیدن شیر با نظارت کارکنان (بلی / خیر)										سوال ۱۸	آموزش دوشیدن شیر با دست و دادن اطلاعات مکتوب (بلی / خیر)										سوال ۱۷	نحوه صحیح در آغوش گرفتن پستان گرفتن و مکیدن (بلی / خیر)																													
سوال ۱۶ ب	نوزادان / NICU برقراری تماس پوست با پوست (بلی / خیر)										سوال ۱۶ الف	نوزادان / NICU / کودکان ارائه کمک برای تغذیه مستقیم از پستان و یا دوشیدن ظرف ۶ ساعت از پذیرش (بلی / خیر)										سوال ۱۵ (تغذیه با شیرمادر)																																									
۵، ۱۵، ۲- NICU (زیر ۶ ماه)										۵، ۱۵، ۱- زنان																																																					
۵، ۱۵، ۲- NICU (زیر ۶ ماه)										۵، ۱۵، ۱- زنان										سوال ۱۴	ارائه کمک و مشاهده برای تغذیه بعدی حداکثر ظرف ۶ ساعت پس از تولد (بلی / خیر)										سوال ۱۳	کمک و تشویق شروع شیردهی و توجه به علائم آمادگی (بلی / خیر)										سوال ۱۲	مدت تماس ۶۰ دقیقه یا بیشتر یا تا اولین تغذیه (بلی / خیر)										سوال ۱۱	تماس پوست با پوست مادر و نوزاد (بلی / خیر)									
																				شماره سوال										شماره مادر																																	

نام بیمارستان:..... تاریخ:.....											نام تکمیل کننده فرم:.....										
سوال ۳۳											آموزش دفعات دوشیدن در صورت عدم تغذیه مستقیم از پستان (بلی / خیر)										
سوال ۳۲											دسترس به وسایل دوشیدن و ذخیره شیرو آموزش و نظارت دوشیدن (بلی / خیر)										
سوال ۳۱											عدم اظهار مطالب نگران کننده و دادن آرامش خاطر (بلی / خیر)										
سوال ۳۰											معرفی محل مشاوره شیرمادر پس از ترخیص به صورت مکتوب (بلی / خیر)										
سوال ۲۹											عدم ارائه هدایا یا تبلیغات جایگزینهای شیرمادر به مادران (بلی / خیر)										
سوال ۲۸											شرح صحیح راههای تشخیص کافی بودن شیرمادر هر دو پستان (بلی / خیر)										
سوال ۲۷											اطلاع در مورد شیردهی از هر دو پستان و بطور متناوب (بلی / خیر / مورد ندارد)										
سوال ۲۶											آموزش صحیح تشخیص علائم گرسنگی شیرخوار (بلی / خیر)										
سوال ۲۵											شرح صحیح دفعات و مدت زمان شیردهی و عدم ایجاد محدودیت (بلی / خیر)										
سوال ۲۴											شرح صحیح مضرات تغذیه مصنوعی (شیر مصنوعی، بطری، گول زنک) (بلی / خیر)										
سوال ۲۳											زنان و زایمان عدم استفاده از بطری و گول زنک (داده نشده) (بلی / خیر)										
سوال ۲۲ ب											کودکان، نوزادان / NICU دسترسی به شیرخوار در هر زمان و مکان (بلی / خیر)										
سوال ۲۲ الف											زنان و زایمان هم اتاقي ۲۴ ساعته مادر و شیرخوار / دلایل طبی قابل قبول (بلی / خیر)										
سوال ۲۱											شرح صحیح نحوه خوراندن شیر دوشیده شده و وسیله مورد نیاز (بلی / خیر)										
شماره سوال											شماره مادر										
۱											۱										
۲											۲										
۳											۳										
۴											۴										
۵											۵										
۶											۶										
۷											۷										
۸											۸										
۹											۹										
۱۰											۱۰										
۱۱											۱۱										

فرم های خلاصه اطلاعات جمع آوری شده و گزارش نتایج پایش

(بیمارستان های دوستدار کودک)

۶ الف: فرم خلاصه نتایج پایش

۶ ب: فرم امتیازدهی اقدامات، نتایج پایش و توصیه ها

فرم پایش (شماره ۶ الف) - فرم‌های خلاصه نتایج پایش بیمارستان دوستدار کودک

نام و آدرس بیمارستان:

تاریخ دوره پایش:

اعضای تیم پایش:

توجه: در ستون سمت چپ (شماره سوال در فرم‌های جمع‌آوری اطلاعات) عدد سمت چپ شماره فرم را نشان می‌دهد (۴،۱ یعنی سوال ۱ از فرم ۴)

در مورد ریز اقداماتی که پاسخ آن‌ها بلی و خیر است، در صورت بلی امتیاز ۱۰۰٪ و در صورت خیر صفر درصد منظور شود.

ضمناً در مورد سوالات مصاحبه با مادران، چنانچه مادری به سوالی پاسخ نداده و کد (۰) در مربع لحاظ شود موارد صفر از مخرج کسر حذف شده و جزء محاسبه نمی‌آید. در واقع در سوال مذکور کد صفر جزء نمونه‌ها محاسبه نمی‌شود، صورت کسر جمع موارد (بلی = ۱) و مخرج کسر جمع موارد (بله و خیر) خواهد بود.

اقدام ۱: سیاست مدون ترویج تغذیه با شیر مادر در معرض دید کارکنان نصب و به آن‌ها ابلاغ شده باشد و برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر پایش شود.

برای داده‌ها به فرم شماره ۴ (بررسی مستندات و مکتوبات و مشاهده تجهیزات و مواد آموزشی) مراجعه کنید.

شماره ریز اقدام	مروار سیاست، مکتوبات و پرونده‌ها	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۱.۱	بیمارستان متعهد به اجرای سیاست کشوری تغذیه با شیر مادر می‌باشد: ☐ مرور فرم تعهد نامه کتبی سیاست نامه کشوری امضا شده توسط کارکنان در زونکن مدارک و صورت جلسات بیمارستانی دوستدار کودک ☐ آگاهی مدیران و کارکنان از سیاست بیمارستان موارد فوق را به نحو مناسبی پوشش می‌دهد: ☐ بله ☐ خیر	٪	۴.۱	فرم شماره ۴
۱.۲	صورت جلسات کمیته بیمارستانی شیر مادر (مشاهده دو صورت جلسه اخیر) که محتوی مصوباتی در جهت ارتقاء تغذیه با شیر مادر و رفع مشکلات و پیگیری مصوبات قبلی باشد، وجود دارد: ☐ بله ☐ خیر	٪	۴.۲	فرم شماره ۴
۱.۳	زمان برقراری تماس پوستی مادر و نوزاد پس از زایمان و مدت این تماس در پرونده آنان ثبت می‌شود: ☐ بله ☐ خیر	٪	۴.۳	فرم شماره ۴
۱.۴	مستندات نشان می‌دهد در پرونده بیمارستانی شیرخواران زیر دو سال نوع تغذیه شیرخوار (در زمان تولد یا پذیرش در بخش و نیز نوع تغذیه در زمان ترخیص) و مشکلات احتمالی مربوطه و شیوه رفع آن ذکر شده است. ☐ بله ☐ خیر	٪	۴.۴	فرم شماره ۴

شماره ریز اقدام	مرور سیاست، مکتوبات و پرونده ها	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۱.۵	مستندات نشان می دهد که کارکنان با استفاده از فرم مشاهده شیردهی شیر خوردن شیرخوار زیر ۶ ماه را حداقل دو بار ارزیابی می کنند ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۵	فرم شماره ۴
۱.۶	مستندات نشان می دهد در زمان ترخیص پمفلت تغذیه با شیر مادر با محتوای استاندارد، کیفیت مناسب و تعداد کافی به مادر داده می شود: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۶	فرم شماره ۴
مشاهدات				
۱.۷	مشاهدات نشان می دهند که پوسترده اقدام در تمام مکان های لازم نصب شده است: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۱۴	فرم شماره ۴
۱.۸	مشاهدات نشان می دهند پوسترهای آموزشی شیر مادر در مکان های زیر وجود دارد: ☐ بله در تمام موارد ذکر شده یا این مکان وجود ندارد ☐ خیر (پوسترهای آموزشی در مکان های لازم نصب نشده است)	%	۴.۱۵	فرم شماره ۴
۱.۹	مشاهده سیاست ترویج تغذیه با شیر مادر در داروخانه ☐ شیر مصنوعی در معرض دید قرار ندارد و در صورت فروش غیر با رعایت قانون ترویج تغذیه با شیر مادر می باشد (برچسب، تصویر، ترکیب، خرید و راهنمایی خانواده جهت طرز تهیه و مصرف) ☐ پستانک (گول زنک)، بطری، پوستر... تبلیغ جانشین شونده های شیر مادر وجود ندارد ☐ پوسترهای ترویج تغذیه با شیر مادر (شامل پوسترده اقدام) وجود دارد. ☐ موجود بودن وسایل کمکی تغذیه با شیر مادر (شیردوش مناسب، SNS، پد ظرف ذخیره شیر، فنجان تغذیه نوزاد) موارد فوق در داروخانه بیمارستان اعم از دولتی / خصوصی، بوفه و فروشگاه رعایت می شود: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۱۶	فرم شماره ۴
۱.۱۰	کارکنان از دستورالعمل کشوری شروع شیردهی در ساعت اول اطلاع دارند و نسخه ای از آن در زونکن برنامه شیر مادر در بیمارستان در دسترس است و در اتاق زایمان و اتاق عمل اجرا می شود. ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۱۷	فرم شماره ۴
۱.۱۱	فیلم آموزشی معتبر و مصوب کمیته کشوری تغذیه با شیر مادر حداکثر تا ۲۴ ساعت اول پس از زایمان برای مادر به نمایش گذاشته می شود: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۱۸	فرم شماره ۴

شماره ریز اقدام	مرور سیاست ، مکتوبات و پرونده ها	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
اقدام ۲: کلیه کارکنان به منظور کسب مهارت های لازم برای اجرای این سیاست آموزش های قبل از خدمت و مکرر حین خدمت ببینند.				
۲.۱	ثبت آموزش ها و مشاهده گواهی آموزشی کارکنان و برگهای حضور و غیاب و خلاصه گزارش آموزش کارکنان نشان می دهد که: ☐ حداقل ۹۰٪ کارکنان بالینی مسئول مراقبت از زنان باردار، مادران، و کودکان زیر دو سال و داروساز داروخانه که بیش از ۶ ماه از خدمتشان در بیمارستان می گذرد حداقل ۲۰ ساعت (براساس کتاب حمایت و ترویج تغذیه با شیر مادر در بیمارستان های دوستدار کودک آموزش ۲۰ ساعته، شامل حداقل ۳ ساعت کار بالینی تحت نظارت) آموزش دیده اند. ☐ کلیه کارکنانی که سابقه کاری کمتر از ۶ ماه دارند در زمان شروع به کار در آزمون کتاب ۲۰ ساعته شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند. با معیار انطباق دارد: ☐ بله ☐ خیر	 %	ج.ب.۳ ه.ب.۳ فرم شماره ۳	
۲.۲	مرور برنامه کارگاه آموزشی که موضوعات ذیل را به نحو مناسبی پوشش داده است: ☐ ده اقدام برای موفقیت در تغذیه با شیر مادر (کتاب ۲۰ ساعته) تئوری و عملی ☐ مفاد قانون ترویج تغذیه با شیر مادر جمهوری اسلامی ایران و کد بین المللی (کتابچه قانون) ☐ سوالات پیش آزمون و سوالات امتحانی پایان دوره تمام موارد را به نحو مناسبی پوشش می دهد: ☐ بله ☐ خیر	 %	۴.۷	فرم شماره ۴
۲.۳	کارکنان در انتهای کارگاه آموزشی ۲۰ ساعته در آزمون شرکت کرده و حداقل نمره قبولی (۸۰ درصد کل نمره) را کسب کرده اند. ☐ بله ☐ خیر	 %	۴.۸	فرم شماره ۴
۲.۴	بازآموزی (براساس نیاز سنجی و موضوعات در اولویت)، حداقل هر دو سال یکبار، برای حداقل ۹۰٪ کارکنان ارائه می شود: ☐ بله ☐ خیر	 %	د.ب.۳	فرم شماره ۳ ب
۲.۵	منابع مورد نیاز برنامه ترویج تغذیه با شیر مادر موجود و در دسترس است: ☐ بله ☐ خیر	 %	۴.۱۹	فرم شماره ۴

اقدام ۳: مادران باردار را در زمینه مزایای تغذیه با شیر مادر، چگونگی شیردهی و تداوم آن، عوارض تغذیه مصنوعی، بطری و گول زنک آموزش دهند.

شماره ریز اقدام	مرور سیاست، مکتوبات و پرونده ها	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۳.۱	برنامه مدونی مشتمل بر عناوین آموزشی مشخص (بر اساس راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی) برای جلسات آموزشی تغذیه با شیر مادر وجود دارد: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۱۰	فرم شماره ۴
۳.۲	جلسات بر اساس مشاهده چک لیست های تکمیل شده آموزش مادران شامل موارد ذیل می شود: ☐ فواید تغذیه با شیر مادر ☐ اهمیت تماس پوست به پوست با نوزاد بلافاصله پس از تولد و تغذیه با شیر مادر ظرف ساعت اول ☐ اهمیت هم اتاقی مادر و نوزاد ☐ وضعیت صحیح شیردهی ☐ اهمیت تغذیه شیرخوار بر حسب تقاضا ☐ راه اطمینان یافتن از کفایت دریافت شیر مادر ☐ اهمیت تغذیه انحصاری با شیر مادر ☐ عوارض شیر مصنوعی، بطری و گول زنک چنانچه ۶ مورد از ۸ مورد را پوشش می دهد، بلی را علامت بزنید: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۱۱	فرم شماره ۴
۳.۳	جلسه آموزشی برای همسر یا افراد دیگری از خانواده تشکیل می شود: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۲۶	فرم شماره ۴
۳.۴	مستندات نشان می دهد مادران نیازمند مراقبت ویژه برای شیردهی (راهنمای آموزش مادران باردار) برای شیردهی شناسایی، ثبت و پیگیری می شوند: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۱۲	فرم شماره ۴
۳.۵	به مادران باردار سی دی یا پمفلت آموزشی تغذیه با شیر مادر داده می شود: ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۲۷	فرم شماره ۴

شماره ريزاقدام	مصاحبه با مادران	نتايج	شماره سوال	فرم مربوطه
۳. ۶	مادران ذيل اذعان داشته‌اند كه در طول مراجعات دوران بارداری، كاركنان در مورد حداقل ۵ موضوع از ۸ موضوع ذيل به آن‌ها اطلاعات داده‌اند: (فوايد تغذيه با شيرمادر، اهميت تماس پوست به پوست با نوزاد بلافاصله پس از تولد و تغذيه با شيرمادر ظرف ساعت اول، اهميت هم‌اتاقی مادر و نوزاد، وضعيت صحيح شيردهی، اهميت تغذيه شيرخوار برحسب تقاضا، راه اطمینان يافتن از كفايت دريافت شيرمادر، اهميت تغذيه انحصاری با شيرمادر، عوارض شير مصنوعي، بطري و گول زنك) ۱= بله ۲=خير=بدون پاسخ ۱۰□۱۱□۱۲□۱۳□۱۴□۱۵□۱۶□۱۷□۱۸□۱۹□۲۰□۲۱□۲۲□۲۳□۲۴□۲۵□۲۶□۲۷□۲۸□۲۹□۳۰□	مجموع: ... از ...: %	۵. ۵	فرم شماره ۵
اقدام ۴: به مادران كمك كنند تا تماس پوست با پوست را از لحظه تولد و تغذيه نوزاد با شيرمادر را در ساعت اول تولد شروع كنند و در كليۀ بخش‌ها برنامه تجويز دارو و انجام آزمایشات و اعمال جراحی به گونه‌ای طراحی گردد كه اختلال در تغذيه از پستان مادر ايجاد نكند.				
۴. ۱	مادران ذيل اذعان داشته‌اند كه بلافاصله يا تا پنج دقيقه پس از زايمان يا در صورت سزارين با بيهوشي عمومي، پس از بازيايی هوشیاری خود، نوزادشان را در آغوش گرفتند: [۱= بله (شامل مادرانی ميشود كه بلافاصله، در ۵ دقيقه اول و در موارد سزارين با بيهوشي عمومي پس از بازيايی هوشیاری، نوزاد را در آغوش گرفته‌اند).] ۱= بله ۲=خير=بدون پاسخ ۱۰□۱۱□۱۲□۱۳□۱۴□۱۵□۱۶□۱۷□۱۸□۱۹□۲۰□۲۱□۲۲□۲۳□۲۴□۲۵□۲۶□۲۷□۲۸□۲۹□۳۰□	مجموع: ... از ...: %	۵. ۹	فرم شماره ۵
۴. ۲	مادران ذيل اذعان داشته‌اند كه برای در آغوش گرفتن نوزاد خود برای اولین بار، تاخیری در كار نبوده است و يا اگر بوده، به دلايل موجه پزشکی بوده است: (نوزاد به مراقبت پزشکی نیاز داشته) [۱= بله (تاخیری در كار نبوده است و يا تاخير بدليل نیاز نوزاد به مراقبت پزشکی=۲=خير)] ۱۰□۱۱□۱۲□۱۳□۱۴□۱۵□۱۶□۱۷□۱۸□۱۹□۲۰□۲۱□۲۲□۲۳□۲۴□۲۵□۲۶□۲۷□۲۸□۲۹□۳۰□	مجموع: ... از ...: %	۵. ۱۰	فرم شماره ۵
۴. ۳	مادران ذيل اذعان داشته‌اند اولین باری كه نوزاد خود را در اتاق زايمان در آغوش گرفتند تماس آن‌ها «پوست به پوست» بوده است: ۱= بله ۲=خير=بدون پاسخ ۱۰□۱۱□۱۲□۱۳□۱۴□۱۵□۱۶□۱۷□۱۸□۱۹□۲۰□۲۱□۲۲□۲۳□۲۴□۲۵□۲۶□۲۷□۲۸□۲۹□۳۰□	مجموع: ... از ...: %	۵. ۱۱	فرم شماره ۵

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۴.۴	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که با نوزاد خود برای یک ساعت یا بیشتر یا تا زمان اولین تغذیه در تماس پوست با پوست بوده‌اند: ۱=بله ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐	مجموع: ... از ... :... %	۵.۱۲	فرم شماره ۵
۴.۵	در بخش زنان زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند اولین باری که نوزاد خود را در آغوش گرفته‌اند، کارکنان آن‌ها را به یافتن نشانه‌های آمادگی برای تغذیه با شیر مادر در نوزادان ترغیب کرده‌اند و برای شروع شیر مادر در ساعت اول تولد کمک کردند؟ ۱=بله ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐	مجموع: ... از ... :... %	۵.۱۳	فرم شماره ۵
۴.۶	در بخش NICU و نوزادان: آیا این امکان به شما داده شده که نوزادتان در تماس پوست به پوست با شما قرار بگیرد؟ ۱=بله ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐	مجموع: ... از ... :... %	۵.۱۶ ب	فرم شماره ۵
۴.۷	مشاهده نشان می‌دهد دمای محل زایمان (اتاق زایمان و اتاق عمل) مناسب است. ☐ بله ☐ خیر	%	۴.۲۲	فرم شماره ۴
۴.۸	در بخش اطفال، نوزادان و NICU: طول مدت ناشتا بودن (NPO) به دلیل اقدامات درمانی از جمله عمل جراحی کمتر یا مساوی ۳ ساعت بوده است (اختلال در تغذیه از پستان مادر ایجاد نشده و شیردهی تداوم داشته است). ☐ پرونده ۱ ☐ پرونده ۲ ☐ پرونده ۳ ☐ پرونده ۴ ☐ پرونده ۵ ☐ پرونده ۶ (اگر ۴ مورد از ۶ مورد کمتر، مساوی ۳ ساعت است ☐ بلی، تداوم شیردهی را علامت بزنید و در غیر این صورت ☐ خیر عدم تداوم شیردهی را علامت بزنید)	%	۴.۹	فرم شماره ۴

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
اقدام ۵: به مادران روش تغذیه با شیر مادر و چگونگی حفظ و تداوم شیردهی را (در صورت بیماری مادر یا شیرخوار، اشتغال مادر) آموزش دهند و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت کنند.				
۵.۱ الف	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اظهار نمودند که کارکنان پس از اولین کمک در ساعت اول، برای تغذیه شیرخوارشان از پستان در تغذیه نوبت بعد و یا ظرف ۶ ساعت پس از تولد به آنان کمک بیشتری کرده اند: ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۱۱ ☐ ۱۲ ☐ ۱۳ ☐ ۱۴ ☐ ۱۵ ☐ ۱۶ ☐ ۱۷ ☐ ۱۸ ☐ ۱۹ ☐ ۲۰ ☐ ۲۱ ☐ ۲۲ ☐ ۲۳ ☐ ۲۴ ☐ ۲۵ ☐ ۲۶ ☐ ۲۷ ☐ ۲۸ ☐ ۲۹ ☐ ۳۰ ☐	مجموع: ... از ...: %	۵.۱۴	فرم شماره ۵
۵.۱ ب	در بخش نوزادان، اطفال و NICU: مادران ذیل اظهار نمودند که کارکنان برای تغذیه مستقیم شیرخوار از پستان و یا دوشیدن شیر حداکثر ظرف ۶ ساعت پس از پذیرش کمکشان کردند: ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۱۱ ☐ ۱۲ ☐ ۱۳ ☐ ۱۴ ☐ ۱۵ ☐ ۱۶ ☐ ۱۷ ☐ ۱۸ ☐ ۱۹ ☐ ۲۰ ☐ ۲۱ ☐ ۲۲ ☐ ۲۳ ☐ ۲۴ ☐ ۲۵ ☐ ۲۶ ☐ ۲۷ ☐ ۲۸ ☐ ۲۹ ☐ ۳۰ ☐	کل: ... از ... نفر: ... درصد: ...	۵.۱۶ الف	فرم شماره ۵
۵.۲	مادران ذیل اذعان داشته اند که کارکنان تا قبل از ترخیص برای شیردهی موفق شامل وضعیت صحیح درآغوش گرفتن، به پستان گذاشتن و مکیدن صحیح شیرخوار مشاهده، بررسی و آموزش های لازم را به آن ها ارائه داده اند و قادرند به درستی آنرا شرح دهند: ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۱۱ ☐ ۱۲ ☐ ۱۳ ☐ ۱۴ ☐ ۱۵ ☐ ۱۶ ☐ ۱۷ ☐ ۱۸ ☐ ۱۹ ☐ ۲۰ ☐ ۲۱ ☐ ۲۲ ☐ ۲۳ ☐ ۲۴ ☐ ۲۵ ☐ ۲۶ ☐ ۲۷ ☐ ۲۸ ☐ ۲۹ ☐ ۳۰ ☐	مجموع: ... از ...: %	۵.۱۷	فرم شماره ۵
۵.۳	مادران ذیل اذعان داشته اند که کارکنان دوشیدن شیر با دست را به آن ها نشان داده و مراحل دوشیدن را آموزش داده اند و قادرند آنرا بدرستی بیان کنند. ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۱۱ ☐ ۱۲ ☐ ۱۳ ☐ ۱۴ ☐ ۱۵ ☐ ۱۶ ☐ ۱۷ ☐ ۱۸ ☐ ۱۹ ☐ ۲۰ ☐ ۲۱ ☐ ۲۲ ☐ ۲۳ ☐ ۲۴ ☐ ۲۵ ☐ ۲۶ ☐ ۲۷ ☐ ۲۸ ☐ ۲۹ ☐ ۳۰ ☐	مجموع: ... از ...: %	۵.۱۸	فرم شماره ۵
۵.۴	مادران ذیل اذعان داشته اند که دوشیدن شیر با دست را با نظارت کارکنان امتحان کرده اند و تا اندازه ای موفق شده اند: ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۰ ☐ ۱۱ ☐ ۱۲ ☐ ۱۳ ☐ ۱۴ ☐ ۱۵ ☐ ۱۶ ☐ ۱۷ ☐ ۱۸ ☐ ۱۹ ☐ ۲۰ ☐ ۲۱ ☐ ۲۲ ☐ ۲۳ ☐ ۲۴ ☐ ۲۵ ☐ ۲۶ ☐ ۲۷ ☐ ۲۸ ☐ ۲۹ ☐ ۳۰ ☐	مجموع: ... از ...: %	۵.۱۹	فرم شماره ۵

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۵.۵	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که نحوه نگهداری شیردوشیده شده را به آن‌ها آموزش داده‌اند و به درستی آن را بیان میکنند. ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۴ □ ۲۳ □ ۲۲ □ ۲۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۳۰ □ ۲۹ □ ۲۸ □ ۲۷ □ ۲۶ □ ۲۵ □	مجموع: ... از ... : ... %	۵.۲۰	فرم شماره ۵
۵.۶	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که نحوه خوراندن شیردوشیده شده و وسیله مناسب به آن‌ها آموزش داده شده است و قادرند آنرا به درستی شرح دهند: ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۴ □ ۲۳ □ ۲۲ □ ۲۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۳۰ □ ۲۹ □ ۲۸ □ ۲۷ □ ۲۶ □ ۲۵ □	مجموع: ... از ... : ... %	۵.۲۱	فرم شماره ۵
۵.۷	مادران ذیل اذعان داشته‌اند به آن‌ها گفته شده است در صورت عدم امکان تغذیه مستقیم از پستان ۸ بار یا بیشتر شیرشان را بدوشند تا تغذیه شیرخوار و تولید شیر ادامه یابد: ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۴ □ ۲۳ □ ۲۲ □ ۲۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۳۰ □ ۲۹ □ ۲۸ □ ۲۷ □ ۲۶ □ ۲۵ □	مجموع: ... از ... : ... %	۵.۳۳	فرم شماره ۵
۵.۸	مادران ذیل میتوانند راه‌های تشخیص کافی بودن شیر مادر را شرح دهند ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۴ □ ۲۳ □ ۲۲ □ ۲۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۳۰ □ ۲۹ □ ۲۸ □ ۲۷ □ ۲۶ □ ۲۵ □	مجموع: ... از ... : ... %	۵.۲۸	فرم شماره ۵
۵.۹	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که به آن‌ها آموزش داده‌اند که در هر بار تغذیه، از هر دو پستان و بطور متناوب شیر بدهند (تا زمان استقرار شیردهی و تشخیص مادر و کودک) [۱ = بله یا مورد ندارد؛ ۲ = خیر؛ ۰ = پاسخ نداده است] ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۴ □ ۲۳ □ ۲۲ □ ۲۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۳۰ □ ۲۹ □ ۲۸ □ ۲۷ □ ۲۶ □ ۲۵ □	مجموع: ... از ... : ... %	۵.۲۷	فرم شماره ۵
۵.۱۰	مادران ذیل اظهار داشتند که در مورد خطرات تغذیه مصنوعی (شیر مصنوعی، بطری و گول زنک) با آنان صحبت کرده‌اند و قادرند بدرستی آنرا بازگو کنند: ۱ = بله ۲ = خیر = بدون پاسخ ۱۳ □ ۱۲ □ ۱۱ □ ۱۰ □ ۹ □ ۸ □ ۷ □ ۶ □ ۵ □ ۴ □ ۳ □ ۲ □ ۱ □ ۲۴ □ ۲۳ □ ۲۲ □ ۲۱ □ ۲۰ □ ۱۹ □ ۱۸ □ ۱۷ □ ۱۶ □ ۱۵ □ ۱۴ □ ۳۰ □ ۲۹ □ ۲۸ □ ۲۷ □ ۲۶ □ ۲۵ □	مجموع: ... از ... : ... %	۵.۲۴	فرم شماره ۵

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۵.۱۱	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که به تسهیلات لازم برای دوشیدن و ذخیره کردن شیر (شیردوش برقی بیمارستانی، ظرف نگهداری شیر و...) دسترسی داشته‌اند و در این خصوص مطلع شده بودند. ۱=بله ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۳□۱۲□۱۱□۱۰□۹□۸□۷□۶□۵□۴□۳□۲□۱□ ۲۴□۲۳□۲۲□۲۱□۲۰□۱۹□۱۸□۱۷□۱۶□۱۵□۱۴□ ۳۰□۲۹□۲۸□۲۷□۲۶□۲۵□	مجموع: ... از ...: %	۵.۳۲	فرم شماره ۵
مشاهدات و مرور مستندات				
۵.۱۲	برای مادران در هر یک از بخش‌های زنان و زایمان، کودکان، نوزادان و NICU امکان استفاده از شیردوش برقی بیمارستانی وجود دارد: بله □ خیر □	%	۴.۲۳	فرم شماره ۴
۵.۱۳	در کلیه بخش‌ها (زنان و زایمان، کودکان، نوزادان و NICU) وسایل نگهداری شیردوشیده شده و خورانش آن (فنجان، ظرف‌های مخصوص نگهداری شیر، یخچال) وجود دارد: بله □ خیر □	%	۴.۲۴	فرم شماره ۴
۵.۱۴	در بخش‌ها وسایل استریل کردن شیردوش و ظروف شیر وجود دارد: بله □ خیر □	%	۴.۲۵	فرم شماره ۴
اقدام ۶: به شیرخواران سالم در ۶ ماه اول عمر بجز شیر مادر و قطره ویتامین، هیچ گونه غذا یا مایعات دیگر (آب، آب قند...) ندهند. (مگر در صورت ضرورت پزشکی)				
۶.۱	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که نوزاد آن‌ها از زمان تولد چیزی جز شیر مادر دریافت نکرده‌اند: ۱=بله (تغذیه انحصاری دارد) ۱۳□۱۲□۱۱□۱۰□۹□۸□۷□۶□۵□۴□۳□۲□۱□ ۲۰□۱۹□۱۸□۱۷□۱۶□۱۵□۱۴□	مخرج کسر: مجموع مادران مصاحبه شده در بخش زنان و زایمان صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع: ... از ...: %	۵.۱۵.۱	فرم شماره ۵

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۶.۲	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که نوزاد آن‌ها از زمان تولد چیزی علاوه بر شیر مادر دریافت کرده‌اند که با بررسی کارکنان بدلیل ضرورت پزشکی بوده است: ۱= بله ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ برای محاسبه درصد نوزادانی که از زمان تولد چیزی علاوه بر شیر مادر دریافت کرده‌اند که با بررسی کارکنان بدون ضرورت پزشکی بوده است لازم است از فرمول ذیل استفاده کنید. (ع-۵+ ۲. ۱+ ۶. ۱- ۶۰) = درصد نوزادانی که بدون ضرورت پزشکی چیزی جز شیر مادر دریافت کرده‌اند.	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش زنان و زایمان صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع: ... از ۱۰۰×... = %	۵. ۱۵. ۱	فرم شماره ۵
۶.۳	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که تغذیه انحصاری شیرخوار آن‌ها در بیمارستان ادامه دارد: ۱= بله (تغذیه انحصاری دارد) ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۱۵□ ۱۴□ ۱۳□	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش‌های کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع: ... از ۱۰۰×... = تداوم تغذیه انحصاری	۵. ۱۵. ۲	فرم شماره ۵
۶.۴	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته‌اند تغذیه انحصاری شیرخوار آن‌ها در بیمارستان مختل شده است که با بررسی کارکنان به دلایل موجه پزشکی بوده است: ۱= بله (عدم تغذیه انحصاری بدلیل ضرورت پزشکی) ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۱۵□ ۱۴□ ۱۳□	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش‌های کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع: ... از ۱۰۰×... = عدم تغذیه انحصاری تداوم به دلیل پزشکی موجه	۵. ۱۵. ۲	فرم شماره ۵
۶-ع	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته‌اند تغذیه انحصاری شیرخوار آن‌ها در بیمارستان مختل شده است که با بررسی کارکنان به دلایل موجه پزشکی نبوده است: ۱= بله، عدم تغذیه انحصاری بدون ضرورت پزشکی ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش‌های کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع: ... از ۱۰۰×... = عدم تداوم تغذیه انحصاری بدون دلیل موجه پزشکی	۵. ۱۵. ۲	فرم شماره ۵
۶.۵	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته‌اند تغذیه شیرخوار آن‌ها با شیر مادر در بیمارستان مختل نشده است: (شیرخوار قبل از پذیرش تغذیه انحصاری نداشته و پس از پذیرش نیز شیر مادر قطع نشده است): ۱= بله، عدم اختلال تغذیه با شیر مادر ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش‌های کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع: ... از ۱۰۰×... = عدم اختلال تغذیه با شیر مادر	۵. ۱۵. ۲	فرم شماره ۵

شماره ریز اقدام	مصاحبه با مادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
ع-۷	در بخش کودکان، نوزادان و NICU: برای کودکان زیر ۶ ماه: مادران ذیل اذعان داشته‌اند تغذیه شیرخوار آن‌ها با شیر مادر در بیمارستان قطع شده است: (شیرخوار قبل از پذیرش شیر مادر می‌خورده است و پس از پذیرش شیر مادر قطع شده است): ۱= بلی (قطع شیر مادر) ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳	مخرج کسر: مجموع تعداد مادران مصاحبه شده در بخش‌های کودکان، نوزادان و NICU صورت کسر: مجموع موارد ۱ مجموع: ... از ۱۰۰× = قطع تغذیه با شیر مادر	۵. ۱۵. ۲	فرم شماره ۵

ریز اقدامات مرتبط با اقدام ششم در بخش زنان و زایمان شامل تغذیه انحصاری (۶. ۱) و عدم تغذیه انحصاری با ضرورت پزشکی (۶. ۲) می‌باشد.

ریز اقدامات مرتبط با اقدام ششم در بخش کودکان، نوزادان و NICU شامل تداوم تغذیه انحصاری (۶. ۳) عدم تداوم تغذیه انحصاری با ضرورت پزشکی (۶. ۴) و عدم اختلال تغذیه با شیر مادر (۶. ۵) می‌باشد
 ع-۶ و ع-۷ بدلیل منفی بودن نتایج قابل محاسبه ذیل اقدام ۶ نیستند اما از آنجایی که مکمل امتیاز عملکرد اقدام ۶ در بخش کودکان، نوزادان و NICU هستند (جمع امتیازات ۶. ۳، ۶. ۴، ۶. ۵، ع-۶ و ع-۷ برابر ۱۰۰٪ باید باشد) در این قسمت آورده شده است. اما به جهت استفاده از درصد آن‌ها در مداخلات و برنامه ریزی‌های لازم جهت ارتقاء وضعیت در بخش اطلاعات کلی لحاظ خواهند شد.

اقدام ۷: برنامه هم‌اتاقی مادر و شیرخوار را در طول شبانه روز اجرا کنند و در بخش‌های اطفال تسهیلات لازم برای اقامت شبانه روزی مادران و نیازهای فیزیکی و عاطفی آنان را تأمین نمایند.

۷. ۱ الف	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که در مدت اقامت در بیمارستان شیرخوارشان در طول شب و روز همیشه پیش آن‌ها بوده‌اند و یا اگر نبوده‌اند به دلایل موجه پزشکی مستند بوده است: ۱= بله ۲= خیر = بدون پاسخ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲	مجموع: ... از ...: ... %	۵. ۲۲ الف	فرم شماره ۵
۷. ۱ ب	در بخش نوزادان، اطفال و NICU: مادران ذیل گزارش نمودند که هر زمان مطابق میل خود به کودکانشان دسترسی داشته‌اند: ۱= بله ۲= خیر = بدون پاسخ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲	مجموع: ... از ...: ... %	۵. ۲۲ ب	فرم شماره ۵
۷. ۲	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که کارکنان به گونه‌ای با ایشان صحبت کرده‌اند که به آن‌ها در مورد تغذیه فرزندشان با شیر مادر آرامش خاطر داده و آن‌ها را نگران نکرده است. ۱= بله ۲= خیر = بدون پاسخ ۱۰ ۱۱ ۱۲ ۱۳ ۱۴ ۱۵ ۱۶ ۱۷ ۱۸ ۱۹ ۲۰ ۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۱۰ ۱۱ ۱۲	مجموع: ... از ...: ... %	۵. ۳۱	فرم شماره ۵
۷. ۳ ب	(در بخش زنان و زایمان) به مادر زایمان کرده غذا و میان وعده داده می‌شود. (شامل مادری که در ساعات شب زایمان می‌کند) بلی ☐ خیر ☐	%	۴. ۲۰ ب	فرم شماره ۴

اقدام ۸: مادران را به تغذیه برحسب میل و تقاضای شیرخوار با شیرمادر تشویق، کمک و حمایت کنند.

شماره ریزاقدام	مصاحبه با مادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
۸.۱	مادران ذیل اذعان داشته‌اند به آن‌ها گفته شده است که شیرخوار خود را برحسب میل و تقاضای شیرخوار و مدت دلخواه در هر وعده تغذیه کنند و همچنین کارکنان در مورد تعداد دفعات و طول مدت شیردهی محدودیتی برایشان قائل نشده‌اند: ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۴□ ۲۳□ ۲۲□ ۲۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ ۳۰□ ۲۹□ ۲۸□ ۲۷□ ۲۶□ ۲۵□	مجموع: ... از ...: ... %	۵.۲۵	فرم شماره ۵
۸.۲	مادران زیرمی‌توانند حداقل دو مورد از علائم زودرس و کلیه موارد دیررس در مورد نحوه تشخیص گرسنگی شیرخوار را بیان کنند: ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۴□ ۲۳□ ۲۲□ ۲۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ ۳۰□ ۲۹□ ۲۸□ ۲۷□ ۲۶□ ۲۵□	مجموع: ... از ...: ... %	۵.۲۸	فرم شماره ۳

اقدام ۹: مطلقاً از بطری و پستانک (گول زنک) استفاده نکنند.

۹.۱	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل گزارش نمودند که کارکنان بخش شیرخوارانشان را با بطری تغذیه نکرده‌اند و گول زنک نداده‌اند. ۱=بلی (داده نشده است) ۲=خیر (داده شده است) =بدون پاسخ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□	مجموع: ... از ...: ... %	۵.۲۳ الف	فرم شماره ۵
۹.۲	(در بخش اطفال، نوزادان و NICU): مادران ذیل گزارش نمودند که شیرخوارانشان از بطری و گول زنک استفاده نکرده‌اند. ۱=بلی ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□	مجموع: ... از ...: ... %	۵.۲۳ ب	فرم شماره ۳

اقدام ۱۰: تشکیل گروه‌های حمایت از مادران شیرده را پیگیری نمایند و اطلاعاتی در مورد گروه‌های حامی و مراکز مشاوره شیردهی در اختیار والدین قرار دهند.

۱۰.۱	مادران ذیل گزارش نمودند که به آن‌ها اطلاعات مکتوبی در مورد اینکه پس از بازگشت به منزل از کجا و چگونه در مورد تغذیه شیرخوار اطلاعات کسب نمایند ارائه شده است و یکی از این روش‌های موجود را ذکر مینمایند: ۱=بله ۲=خیر=بدون پاسخ ۱۳□ ۱۲□ ۱۱□ ۱۰□ ۹□ ۸□ ۷□ ۶□ ۵□ ۴□ ۳□ ۲□ ۱□ ۲۴□ ۲۳□ ۲۲□ ۲۱□ ۲۰□ ۱۹□ ۱۸□ ۱۷□ ۱۶□ ۱۵□ ۱۴□ ۳۰□ ۲۹□ ۲۸□ ۲۷□ ۲۶□ ۲۵□	مجموع: ... از ...: ... %	۵.۳۰	فرم شماره ۵
------	---	--------------------------	------	-------------

شماره ریز اقدام	استخراج اطلاعات عمومی از فرم مصاحبه با مادر	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
ع-۱	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که در مورد فرزند قبلی خویش تجربه شیردهی موفق داشته‌اند. ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۳□۱۲□۱۱□۱۰□۹□۸□۷□۶□۵□۴□۳□۲□۱□ ۲۴□۲۳□۲۲□۲۱□۲۰□۱۹□۱۸□۱۷□۱۶□۱۵□۱۴□ ۳۰□۲۹□۲۸□۲۷□۲۶□۲۵□	مجموع: ... از ...: %	۵۰۲	فرم ۵
ع-۲	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که وزن نوزاد آن‌ها در زمان تولد حداقل ۵۰۰ گرم (۱۵۰۰ گرم یا بالاتر) بوده است: ۱=بله ۲=خیر ۰=بدون پاسخ ۱۳□۱۲□۱۱□۱۰□۹□۸□۷□۶□۵□۴□۳□۲□۱□ ۲۴□۲۳□۲۲□۲۱□۲۰□۱۹□۱۸□۱۷□۱۶□۱۵□۱۴□ ۳۰□۲۹□۲۸□۲۷□۲۶□۲۵□	مجموع: ... از ...: %	۵۰۷	فرم ۵
ع-۳	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که زایمان طبیعی واژینال، سزارین بدون بیهوشی عمومی، یا سزارین با بیهوشی عمومی داشته‌اند: [ط=طبیعی؛ C-WGA=سزارین بدون بیهوشی عمومی؛ C-GA=سزارین با بی‌هوشی عمومی؛ ۰=پاسخ نداده است] ۱۳□۱۲□۱۱□۱۰□۹□۸□۷□۶□۵□۴□۳□۲□۱□ ۲۴□۲۳□۲۲□۲۱□۲۰□۱۹□۱۸□۱۷□۱۶□۱۵□۱۴□ ۳۰□۲۹□۲۸□۲۷□۲۶□۲۵□	ط: ... از ...: % C-WGA: ... از ...: % C-GA: ... از ...: %	۵۰۸	فرم شماره ۵
ع-۴	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که برای مراقبت‌های دوران بارداری به مراکز ذیل مراجعه کرده‌اند: (۱) همین بیمارستان بار (۲) مراکز بهداشتی درمانی یا خانه بهداشت بار (۳) مطب پزشک، ماما (۴) بیمارستان دیگر (۵) مراجعه نداشته است. ۱۳□۱۲□۱۱□۱۰□۹□۸□۷□۶□۵□۴□۳□۲□۱□ ۲۴□۲۳□۲۲□۲۱□۲۰□۱۹□۱۸□۱۷□۱۶□۱۵□۱۴□ ۳۰□۲۹□۲۸□۲۷□۲۶□۲۵□	(۱) مجموع: ... از ...: همین بیمارستان (۲) مجموع: ... از ...: مراکز بهداشتی درمانی یا خانه بهداشت (۳) مجموع: ... از ...: مطب پزشک، ماما (۴) مجموع: ... از ...: بیمارستان دیگر (۵) مجموع: ... از ...: مراجعه نداشته است.	۵۰۳	فرم شماره ۵
ع-۵	در بخش زنان و زایمان: مادران ذیل اذعان داشته‌اند که نوزادشان با شیر مادر تغذیه نمی‌شود: [۱=بله؛ عدم تغذیه با شیر مادر] ۱۳□۱۲□۱۱□۱۰□۹□۸□۷□۶□۵□۴□۳□۲□۱□ ۲۴□۲۳□۲۲□۲۱□۲۰□۱۹□۱۸□۱۷□۱۶□۱۵□۱۴□ ۳۰□۲۹□۲۸□۲۷□۲۶□۲۵□	مخرج کسر: مجموع مادران مصاحبه شده در بخش زنان و زایمان صورت کسر: مجموع موارد مجموع: ... از ... %...۱۰۰x...=...	۵۰۱۵.۱	فرم شماره ۵

اجرای قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران و کدبین المللی				
شماره ریز اقدام	مشاهدات و مرور مستندات:	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
ک-۱	مرور مستندات و صورتحساب ها نشان می دهند که همه جایگزین های شیر مادر، اعم از شیر مصنوعی و سایر غذاها یا وسایل مورد استفاده، در بیمارستان به قیمت عمده یا غیر تخفیف دار خریداری شده اند؛ با قانون انطباق دارد: ☐ بله / جایگزین خریداری نشده است. ☐ خیر	%	۴۰۱۳	فرم شماره ۴
ک-۲	در زمان ترخیص به مادران پکیج داده نمی شود و یا چنانچه داده می شود محتوی آن با کد و قانون شیر مادر منطبق است. ☐ بله ☐ خیر ☐ داده نمی شود.	%	۴۰۳۱	فرم شماره ۴
ک-۳	کد بین المللی بازاریابی جایگزین های شیر مادر و قانون تغذیه با شیر مادر رعایت می شود. ☐ بله ☐ خیر	%	۴۰۳۲	فرم شماره ۴
شماره ریز اقدام	مصاحبه با مادران	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
ک-۴	مادران ذیل اذعان داشته اند که هرگز تبلیغات جایگزین های شیر مادر یا هدایای تبلیغاتی شامل نمونه های شیر مصنوعی، بطری یا مواد دیگر، دریافت نکرده اند. [۱ = بله (دریافت نکرده اند)، ۲ = خیر، ۰ = پاسخ نداده است] ☐ ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۵ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶	مجموع: از: %	۵۰۲۹	فرم شماره ۵

مراقبت دوستدار مادر				
شماره ریز اقدام	مرور سیاست، مکتوبات و پرونده ها	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
م-۱	اپیزوتومی برای مادران شکم اول روتین نیست. ☐ بله، روتین نیست ☐ خیر، روتین است	%	۴۰۲۸	فرم شماره ۴
م-۲	وصل کردن سرم برای مادران روتین نیست. ☐ بله، روتین نیست ☐ خیر، روتین است	%	۴۰۲۹	فرم شماره ۴
م-۳	در اتاق لیبره مادران غیر پرخطر اجازه خوردن و آشامیدن مواد غذایی مناسب داده می شود. ☐ بله ☐ خیر	%	۴۰۳۰	فرم شماره ۴

مراقبت دوستدار مادر				
شماره ریز اقدام	مصاحبه با مادر	نتایج	شماره سوال	فرم مربوطه
م-۴	مادران ذیل اذعان داشته‌اند به آن‌ها در مراجعات مراقبت‌های دوران بارداری گفته شده است که می‌توانند در طول زایمان همراهی به انتخاب خود داشته باشند و درباره گزینه‌های مختلف تسکین درد و گزینه‌های بهتر برای مادران و نوزادان صحبت شده است: [۱ = بله؛ ۲ = خیر؛ ۰ = پاسخ نداده است] ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐	مجموع: ... از ...: ... %	۵۰۴	فرم شماره ۵
م-۵	مادران ذیل اذعان داشته‌اند که در طول زایمان به راه رفتن و حرکت ترغیب شده‌اند و یا اگر نشده‌اند به دلایل موجه پزشکی بوده است: [۱ = بله / مورد ندارد؛ ۲ = خیر؛ (۰) پاسخ نداده است] ۱۳ ☐ ۱۲ ☐ ۱۱ ☐ ۱۰ ☐ ۹ ☐ ۸ ☐ ۷ ☐ ۶ ☐ ۵ ☐ ۴ ☐ ۳ ☐ ۲ ☐ ۱ ☐ ۲۴ ☐ ۲۳ ☐ ۲۲ ☐ ۲۱ ☐ ۲۰ ☐ ۱۹ ☐ ۱۸ ☐ ۱۷ ☐ ۱۶ ☐ ۱۵ ☐ ۱۴ ☐ ۳۰ ☐ ۲۹ ☐ ۲۸ ☐ ۲۷ ☐ ۲۶ ☐ ۲۵ ☐	مجموع: ... از ...: ... %	۵۰۶	فرم شماره ۵
م-۶	مادران در اتاق زایمان و یا بخش پس از زایمان برای ارائه حمایت‌های جسمی و روحی روانی همراه دارند: ☐ بله ☐ خیر	%	۴۰۲۱	فرم شماره ۴

۶-ب فرم امتیازدهی - نتایج پایش و توصیه‌ها

اقدامات	امتیاز لازم برای کسب لوح دوستدار کودک	امتیاز کسب شده بیمارستان..... درپایش مورخ:.....
اقدام ۱	☐ ۱.۱	%۱۰۰
	☐ ۱.۲	%۱۰۰
	☐ ۱.۳	%۱۰۰
	☐ ۱.۴	%۱۰۰
	☐ ۱.۵	%۱۰۰
	☐ ۱.۶	%۱۰۰
	☐ ۱.۷	%۱۰۰
	☐ ۱.۸	%۱۰۰
	☐ ۱.۹	%۱۰۰
	☐ ۱.۱۰	%۱۰۰
	☐ ۱.۱۱	%۱۰۰
اقدام ۲	☐ ۲.۱	%۱۰۰
	☐ ۲.۲	%۱۰۰
	☐ ۲.۳	%۱۰۰
	☐ ۲.۴	%۱۰۰
	☐ ۲.۵	%۱۰۰
اقدام ۳	☐ ۳.۱	%۱۰۰
	☐ ۳.۲	%۱۰۰
	☐ ۳.۳	%۱۰۰
	☐ ۳.۴	%۱۰۰
	☐ ۳.۵	%۱۰۰
	☐ ۳.۶	%۸۰

۶-ب فرم امتیازدهی - نتایج پایش و توصیه ها

اقدام	ریز اقدامات	امتیاز لازم برای کسب لوح دوستدار کودک	امتیاز کسب شده بیمارستان در پایش مورخ:
اقدام ۴	☐ ۴.۱	٪۸۰	
	☐ ۴.۲	٪۸۰	
	☐ ۴.۳	٪۷۰	
	☐ ۴.۴	٪۷۰	
	☐ ۴.۵	٪۸۰	
	☐ ۴.۶	٪۸۰	
	☐ ۴.۷	٪۱۰۰	
	☐ ۴.۸	٪۱۰۰	
اقدام ۵	☐ ۵.۱ الف	٪۸۰	
	☐ ۵.۱ ب	٪۸۰	
	☐ ۵.۲	٪۸۰	
	☐ ۵.۳	٪۷۰ در دو آیتیم و ٪۸۰ درصد در دو آیتیم	
	☐ ۵.۴		
	☐ ۵.۵		
	☐ ۵.۶		
	☐ ۵.۷	٪۸۰	
	☐ ۵.۸	حداقل ٪۷۰ درصد در یک آیتیم و ٪۸۰ درصد در دو آیتیم	
	☐ ۵.۹		
	☐ ۵.۱۰		
	☐ ۵.۱۱	٪۹۰	
	☐ ۵.۱۲	٪۱۰۰	
	☐ ۵.۱۳	٪۱۰۰	
	☐ ۵.۱۴	٪۱۰۰	

۶-ب فرم امتیازدهی - نتایج پایش و توصیه‌ها

اقدام	ریز اقدامات	امتیاز لازم برای کسب لوح دوستدار کودک	امتیاز کسب شده بیمارستان..... درپایش مورخ:.....
اقدام ۶	۶.۱ ☐	٪۶۰	
	۶.۲ ☐	٪۲۰	
	۶.۳ ☐	٪۶۰	
	۶.۴ ☐	٪۲۰	
	۶.۵ ☐	٪۱۰۰	
اقدام ۷	۷.۱ الف ☐	٪۹۰	
	۷.۱ ب ☐	٪۹۰	
	۷.۲ ☐	٪۱۰۰	
	۷.۳ الف ☐	٪۱۰۰	
	۷.۳ ب ☐	٪۱۰۰	
اقدام ۸	۸.۱ ☐	٪۹۰	
	۸.۲ ☐	٪۸۰	
اقدام ۹	۹.۱ ☐	٪۹۰	
	۹.۲ ☐	٪۷۵	
اقدام ۱۰	۱۰.۱ ☐	٪۱۰۰	
اقدامات دوستدار مادر	۱م ☐	٪۱۰۰	
	۲م ☐	٪۱۰۰	
	۳م ☐	٪۱۰۰	
	۴م ☐	٪۷۰	
	۵م ☐	٪۸۰	
	۶م ☐	٪۱۰۰	

۶-ب فرم امتیازدهی - نتایج پایش و توصیه ها

اقدام	ریز اقدامات	امتیاز لازم برای کسب لوح دوستدار کودک	امتیاز کسب شده بیمارستان در پایش مورخ:
انطباق با قانون شیر مادر و کد بین المللی	ک۱- ☐	%۱۰۰	
	ک۲- ☐	%۱۰۰	
	ک۳- ☐	%۱۰۰	
	ک۴- ☐	%۱۰۰	
اطلاعات عمومی	ع۱- ☐		
	ع۲- ☐		
	ع۳- ☐		
	ع۴- ☐		
	ع۵- ☐		
	ع۶- ☐		
	ع۷- ☐		

۶-ب- فرم خلاصه نتایج پایش

خلاصه نتایج پایش بیمارستان: تاریخ:

اقدام یا ماده	پذیرفته شده
اقدام اول:	☐ بله ☐ خیر
اقدام دوم:	☐ بله ☐ خیر
اقدام سوم:	☐ بله ☐ خیر
اقدام چهارم:	☐ بله ☐ خیر
اقدام پنجم:	☐ بله ☐ خیر
اقدام ششم:	☐ بله ☐ خیر
اقدام هفتم:	☐ بله ☐ خیر
اقدام هشتم:	☐ بله ☐ خیر
اقدام نهم:	☐ بله ☐ خیر
اقدام دهم:	☐ بله ☐ خیر
انطباق با کد:	☐ بله ☐ خیر
مراقبت دوستدار مادر:	☐ بله ☐ خیر
خلاصه نتایج ثبت تغذیه شیرخواران:	☐ بله ☐ خیر
اطلاعات عمومی:	☐ بله ☐ خیر

مرور نتایج پایش

فرم مرور نتایج پایش و توصیه‌ها

عملکرد بیمارستان با تمام ده اقدام و سایر اجزای طرح بیمارستان‌های دوستدار کودک در انطباق است: ☐ بله ☐ خیر

دستاوردها:

موارد نیازمند اصلاح و بهبودی:

اصلاحات و توصیه‌های پیشنهادی جهت بهبود وضعیت با زمان بندی و مسئول پیگیری:

ضمائم

ضمیمه شماره ۱

سیاست کشوری تغذیه با شیر مادر در بیمارستان های دوستدار کودک

سیاست تغذیه شیرخواران در بیمارستان / زایشگاه دوستدار کودک.....
 دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی.....

سیاست تغذیه شیرخواران اولین اقدام از ده اقدام بیمارستان های دوستدار کودک است که در این بیمارستان / زایشگاه ها.....
 به منظور «حفظ، حمایت و ترویج تغذیه با شیرمادر» اجرا می شود و ما مسئولین، مدیران و کارکنان
 متعهد اجرا، پایش و ارتقاء آن در کلیه بخش های مرتبط با ارائه خدمات و مراقبت های مادر و شیرخوار بشرح زیر هستیم:

منطق

شیر مادر تغذیه طبیعی شیرخواران و اساس سلامت تمام عمر کودک و جامعه می باشد. تغذیه با شیر مادر ضمن فراهم نمودن بهترین الگوی رشد و تکامل و ارتقا بهره هوشی کودکان، خطر ابتلا به بیماری ها و مرگ و میر کودکان و خطر بستری شدن آن ها را به علل طیف وسیعی از بیماری های حاد و مزمن از جمله عفونت های تنفسی، گوارشی و گوش میانی، آسم و آلرژی، سوء تغذیه، سندرم مرگ ناگهانی شیرخوار و همچنین دیابت، چاقی، بیماری های قلبی عروقی و سرطان ها و بیماری های متعدد دیگر کاهش می دهد. تغذیه از پستان مادر به برقراری پیوند عاطفی بین مادر و شیرخوار کمک می کند و این امر اثر مطلوبی بر رشد روانی عاطفی شیرخوار و ارتقاء امنیت روانی در دوران بلوغ دارد. مزایای بی نظیر شیردهی برای مادر، شیرخوار، خانواده، جامعه و محیط زیست، کاهش هزینه های درمان و بستری چشمگیر است.
 ساعات و روزهای اول بعد از زایمان، دوره ای حیاتی، حساس، طلایی و مهم برای بقاء بیشتر نوزاد، شروع موفق شیردهی، استقرار تغذیه با شیر مادر و موفقیت در تداوم شیردهی محسوب می شود. مدت اقامت مادر و شیرخوار در بیمارستان و نیز هر بار ملاقات مادر باردار و شیرده به هر علت، فرصتی طلایی برای آموزش و افزایش آگاهی در زمینه تغذیه با شیر مادر می باشد و ما کارکنان بهداشتی درمانی این فرصت را از دست نخواهیم داد.

هدف

ایجاد تعهد برای برقراری، ارتقاء و تداوم مراقبت های مادر و کودک برای تغذیه با شیرمادر (علیرغم تغییر و چرخش مسئولین و کارکنان بیمارستان در طول زمان)، کمک به مادران برای انتخاب و شروع موفق شیردهی و کسب تجربه مفید قبل از

ترخیص و بالاخره بنا نهادن اساس تندرستی شیرخوار و اهدا بهترین شروع زندگی می باشد.

تعهدات

اصول کلی

۱. ما با تعهد به اجرای قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی که براساس کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیر مادر تهیه شده است، به شرکت های تولید و توزیع کننده شیرمصنوعی، غذاهای کودک، بطری و گول زنک، اجازه تبلیغات نخواهیم داد. از پذیرفتن هدایای ایشان و استفاده از انتشارات و وسایلی با لگوی این شرکت ها، توزیع و نصب هر نوع آگهی تبلیغاتی آن ها خودداری نموده، از حضور ایشان در بیمارستان و ملاقات با پزشکان و رزیدنت ها و مادران باردار و شیرده و خانواده ها جلوگیری می نماییم.
۲. در صورت نیاز به هر نوع شیر مصنوعی و وسایل مورد نیاز، آن را به قیمت واقعی و شیوه معمول خریداری می کنیم و از دریافت و تحویل انواع رایگان و تخفیف دار هدایی شرکت ها خودداری می نمائیم.
۳. ما با مادران در مورد شیرمصنوعی و نحوه آماده سازی و تغذیه شیرخوار با شیرمصنوعی بحث گروهی و جمعی نخواهیم کرد و پس از زایمان در صورت لزوم نحوه آماده سازی، نگهداری، و تغذیه شیرخوار را فقط در اختیار مادر نیازمند قرار می دهیم.
۴. در بسته های ترخیصی بیمارستان، شیر مصنوعی، بطری و گول زنک یا برگه معرفی برای دریافت آن ها یا وسایل تبلیغاتی با لگوی شرکت های تولید و توزیع کننده شیرمصنوعی یا جزواتی با لگوی آن ها قرار نخواهیم داد.
۵. ارزیابی تغذیه با شیر مادر، آموزش و تکمیل فرم مشاهده شیردهی و ثبت در پرونده شیرخوار برای تعیین و رفع مشکلات احتمالی، در هر شیفت و با هر پرسنلی که با مادر تماس دارد انجام خواهد شد.
۶. در بخش کودکان، نوزادان و NICU، نوع تغذیه شیرخواران را در پرونده ثبت کرده و از زمان بستری کودک تا هنگام ترخیص او برای حفظ تغذیه با شیر مادر و ارتقاء آن تلاش می کنیم.
۷. با اجرای قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی از خانم های شاغل در این بیمارستان که شیر می دهند و دارای فرزند زیر دو سال هستند، حمایت نموده و در تنظیم برنامه کاری ایشان، حق شیردهی مادر و شیرخوار را در نظر گرفته و وقت کافی و امکانات لازم برای شیردهی، دوشیدن و ذخیره کردن شیر را فراهم می آوریم.

اقدام اول: سیاست مدون ترویج تغذیه با شیر مادر را در معرض دید کلیه کارکنان و مراجعین نصب کرده و برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر پایش می شود.

- یک نسخه از این سیاست نامه را به تمام کارکنان ذیربط در مراقبت از مادر و کودک (به محض شروع بکار) ابلاغ نموده و مهارت های تئوری و عملی لازم جهت اجرا و پیگیری آنرا ظرف ۶ ماه از زمان شروع بکار به آن ها آموزش خواهیم داد.
- خلاصه ای از سیاست تغذیه شیرخواران را به زبان ساده در داخل مواد آموزشی به مادران داده و پوسترده اقدام دوستدار کودک را در تمام مکان هایی که به مادر، شیرخوار و کودک ارائه خدمت می کنند، به نمایش می گذاریم.
- سیاست در ارتباط با اقدامات دهگانه و قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی است و چگونگی اجرای اقدامات در بیمارستان را ذکر می کند.

- سیاست: یک پروتکل درمانی یا یک استاندارد مراقبت نیست. تمامی کارکنان موافق با پیگیری پروتوکل ها و استانداردها هستند و کارکنان می بایست خود مجری آن باشند و پیگیری سیاست مذکور و یا عدم پیگیری آن بسته به تصمیم شخصی افراد نیست
- نحوه اجرای ده اقدام دوستدار کودک را برای اطمینان از ارتقاء کیفیت خدمات، بطور مستمر توسط کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیر مادر را هر ۶ ماه یکبار پایش نموده و مفاد این سیاست را حداقل دو سال یکبار به منظور ارتقاء آن مرور می کنیم.
- جلسات کمیته تغذیه با شیر مادر بیمارستان را بر اساس دستورالعمل کشوری برای برنامه ریزی مداخلات ضروری و ارتقاء ده اقدام تشکیل می دهیم و اعضا کمیته بر عملکرد کارکنان و آموزش آنان نظارت داشته و مشکلات را در جلسات کمیته گزارش و پیگیری خواهند کرد.

اقدام دوم: کلیه کارکنان به منظور کسب مهارت های لازم برای اجرای این سیاست آموزش های قبل از خدمت و مکرر حین خدمت می بینند.

- علاوه بر آموزش اجباری پزشکان متخصص کودکان و زنان، ماماها و پرستاران شاغل در زایشگاه و بخش های نوزادان و کودکان، کلیه کارکنان بهداشتی درمانی مرتبط با مراقبت های مادر و کودک (اعم از متخصص، پزشک، داروساز، پرستار، کارشناس تغذیه، بهیار، کادر کمکی ذیربط و دانشجویان...) و افراد داوطلبی را که با خانم های باردار، مادران و شیرخواران و کودکان در ارتباط هستند، برای ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران با حداقل دوره آموزشی ۲۰ ساعته شامل حداقل ۳ ساعت کار عملی جهت کسب تجربه آموزش می دهیم.
- شرایط آموزش استاندارد تغذیه با شیر مادر را بر اساس منابع اعلام شده وزارت بهداشت، دستورالعمل ها و بخشنامه های کشوری برای کلیه کارکنانی که بطور مستقیم قبل و بعد از زایمان از مادر و نوزاد و شیرخواران زیر دو سال مراقبت می کنند، فراهم می آوریم تا دانش و مهارت کافی بویژه در موارد ذیل را کسب نمایند: برقراری زود هنگام و ترجیحاً تماس پوستی مادر و نوزاد بلافاصله پس از تولد بمدت یک ساعت و شروع تغذیه با شیر مادر در طی ساعت اول در نوزادان متولد شده، و ارزیابی تغذیه پستانی، وضعیت در آغوش گرفتن و به پستان گذاشتن، مکیدن و بلع شیرخوار، پیشگیری و درمان مشکلات شیردهی و حمایت از مادر برای برقراری جریان شیر در زایشگاه و بخش های نوزادان و کودکان بخصوص در صورت جدایی از کودکش...
- برای افزایش آگاهی پرسنل در مورد سیاست های کشوری تغذیه شیرخواران و بروزسانی علم تغذیه با شیر مادر، مطالب مربوط به تغذیه با شیر مادر را از طریق انتشارات، برگزاری کنفرانس، دعوت از صاحب نظران برای سخنرانی در اختیار می گذاریم.

اقدام سوم: مادران باردار را در زمینه مزایای تغذیه با شیر مادر، چگونگی شیردهی و تداوم آن، عوارض تغذیه مصنوعی و بطری و گول زنگ آموزش می دهیم.

- اطلاعات لازم و آموزش تئوری و عملی مادران باردار و همراه زایمانی وی (دولا) را به منظور تصمیم گیری آگاهانه در مورد تغذیه شیرخواران، به صورت فردی و گروهی، بر اساس دستورالعمل، منابع و برنامه آموزشی اعلام شده توسط وزارت بهداشت فراهم نموده و از طریق ارائه اطلاعات پایه در مورد اصول شیردهی از جمله ده اقدام برای شیردهی موفق، اهمیت تغذیه با شیر مادر و خطر عدم شیردهی، حمایت و ایجاد اعتماد به نفس در مادر در مورد توانمندی خود برای تغذیه انحصاری فرزندش با شیر مادر روش شیردهی و پیشگیری و درمان مشکلات، شیردهی را حمایت و ترویج می کنیم.

- اطلاعات مورد نیاز نزدیکان و افراد حامی مادران باردار و شیرده (شامل منافع تغذیه انحصاری با شیرمادر، خطرات و هزینه تغذیه مصنوعی و مشکلات برگشت به تغذیه پستانی پس از قطع آن، و اهمیت حمایت از مادر) را در هر ملاقات و با تشکیل کلاس های آموزشی حداقل یک نوبت در دوران بارداری به منظور ارتقاء شیردهی فراهم می نماییم.
- مادرانی را که در دوران بارداری و پس از زایمان برای شیردهی به کمک خاص نیاز دارند شناسایی و کمک می کنیم.
- در صورتی که برای برقراری ارتباط با مادر، زبان خاصی نیاز باشد، سعی می کنیم آموزش شیردهی را به زبان خودشان انجام دهیم.
- مطالب آموزشی به روز در مورد تغذیه با شیرمادر برای ارائه به مراجعین بیمارستان، کلینیک مراقبت های مادر و کودک، واحد مشاوره و سایر واحدهای تابعه تهیه می کنیم.
- با کارکنان مراکز بهداشتی درمانی برای ارجاع مادران و آموزش شیردهی همکاری می کنیم.

اقدام چهارم: به مادران کمک می کنیم تا تماس پوست با پوست را از لحظه تولد و تغذیه نوزاد با شیر مادر را در ساعت اول شروع کنند و در بخش های کودکان برنامه تجویز دارو و انجام آزمایشات و اعمال جراحی به گونه ای طراحی گردد که کمترین اختلال را در تغذیه از پستان مادر ایجاد نماید.

- برای برقراری تماس پوست با پوست مادر و نوزاد بلافاصله پس از تولد و ادامه آن حداقل به مدت یک ساعت و تا هر زمان ممکن، امکانات لازم (شامل فضا و پرسنل مراقب) را فراهم نموده و شیردهی را ارتقاء می دهیم.
- تغذیه زود هنگام نوزاد با شیرمادرش را ظرف ساعت اول تولد تشویق و در انجام این امر به مادر کمک می کنیم.
- نیاز مادران و نوزادان را پس از تولد به گرما، حریمیت و آرامش، باهم بودن و هم اتافی مادر و شیرخوار تامین می کنیم مگر در مواردی که منع پزشکی وجود داشته باشد.
- امکانات حضور فردی از بستگان مادر در طول لیبرو زایمان جهت کمک و حمایت او و شروع به موقع تغذیه پستانی را فراهم می کنیم. (امکان تحرک مادر و تغذیه او در طول لیبرو را که به تغذیه با شیرمادر در ساعت اولیه تولد هم کمک می کند، فراهم می کنیم).
- در بخش کودکان بیمار بستری، برای تداوم تغذیه با شیرمادر و کاهش تداخل اقدامات درمانی (از جمله NPO نکردن یا به حداقل رساندن آن، کاهش استرس مادر و شیرخوار، رفع موانع دسترسی به پستان، عدم استفاده از گول زنک و بطری، استفاده از مراقبت آغوشی) تلاش می کنیم.

اقدام پنجم: به مادران روش تغذیه با شیرمادر و چگونگی حفظ تداوم شیردهی را (حتی هنگام جدا شدن از شیرخوار) نشان می دهیم و برای حل مشکلات شیردهی کمک و حمایت می کنیم.

- از طریق آموزش مادران در مورد وضعیت بغل کردن و به پستان گذاشتن شیرخوارشان و شناسایی نشانه های وضعیت صحیح پستان گرفتن و تشخیص کفایت تغذیه شیرخوار، شیردهی را ارتقاء می دهیم.
- به منظور حفظ تولید شیر و تغذیه شیرخوار، در صورت عدم تغذیه مستقیم از پستان به هر علت از جمله جدایی از مادر، به تمام مادران می آموزیم که چگونه شیرشان را با دست بدوشند.
- پس از تماس پوستی و تغذیه اولیه نوزاد در اتاق زایمان، کارکنان برای حداقل یکبار تغذیه در ۶ ساعت اول تولد، مادر و نوزاد را کمک می کنند.

• اطمینان حاصل می‌کنیم که ماماها و پرستاران، پیشرفت تغذیه نوزاد از پستان مادر و تولید شیر را در هر شیفت حداقل یکبار از طریق تکمیل فرم مشاهده شیردهی ارزیابی و ثبت می‌کنند.

• مادرانی را که مشکل شان با کمک ماما و پرستار حل نشده، به متخصص و مشاور شیردهی ارجاع می‌دهیم.

در شرایط خاص؛ زمانی که مادران یا شیرخواران بیمار هستند:

• از طریق تشویق و فراهم کردن شرایط با هم بودن مادر و شیرخوار در هر زمان ممکن وقتی که هریک بیمارند، برای تداوم شیردهی تلاش می‌کنیم.

• برای مادران امکان دوشیدن با شیردوش الکتریکی دوبل و ذخیره کردن شیر دوشیده شده را در صورت لزوم (مواردی که شیرخوار نتواند خوب بمکد یا نتواند تولید شیر را خوب تحریک کند و یا مادر نتواند فرزندش را به پستان بگذارد)، فراهم می‌نمائیم.

• از طریق تشویق مادران (مادرانی که نوزادشان قادر به تغذیه مستقیم از پستان نیستند) به شروع دوشیدن با شیردوش طی ۶ ساعت پس از زایمان و ادامه دوشیدن حداقل ۶ بار در روز (حداقل یک نوبت در شب)، شیردهی را ارتقاء می‌دهیم.

• ظروف مناسب و یخچال / فریزر برای نگهداری شیر دوشیده شده را تامین می‌کنیم.

• متعهد می‌شویم دانش خود را در مورد تغذیه شیرخوار نارس و بیمار و نیز مدیریت تولید شیر در مادر بیمار ارتقاء داده و به روز نمائیم و دستورالعمل‌های کشوری را بکار گیریم.

• مادران دارای نوزاد نارس و کم وزن را از فواید و ویژگی‌های شیر خود برای تغذیه فرزندشان آگاه کرده و آنان را در دوشیدن شیر و استفاده از شیر دوشیده شده و علاوه بر تغذیه شیرخوار از پستان مادر کمک می‌کنیم.

اقدام ششم: به شیرخواران سالم کمتر از ۶ ماه بجز شیرمادر، غذا یا مایعات دیگر (آب، آب قند. . .) نمی‌دهیم.

• تغذیه شیرخوار با شیر مادر را حمایت می‌کنیم مگر در موارد اندیکاسیون‌های سازمان جهانی بهداشت از جمله: هیپو گلیسمی ثابت شده یا کم آبی که به تغذیه مطلوب از پستان مادر پاسخ ندهند و دستورالعمل کشوری تجویز شیر مصنوعی را اجرا کرده و دلایل پزشکی را در پرونده ثبت می‌کنیم.

• امکان تغذیه زود هنگام، مکرر و غیر محدود با شیر مادر را برای همه شیرخواران از جمله آن‌ها که در معرض خطر هیپو گلیسمی، زردی یا دفع اضافی آب هستند، فراهم می‌کنیم.

• در صورت تمایل مادر به تغذیه شیرخوار با شیر مصنوعی، وی را به صورت کتبی و شفاهی از خطرات تغذیه مصنوعی آگاه، و تغذیه شیرخوار با شیر مادر را حمایت می‌کنیم.

• برای حمایت تغذیه شیرخوار با شیر مادر، وسایل مربوط به تغذیه مصنوعی را (در صورت لزوم و وجود) خارج از دید عموم نگه می‌داریم.

• مادران را تشویق می‌کنیم تا در صورت نیاز به شیر کمکی، شیرشان را بدوشند و وسایل مورد نیاز دوشیدن نظیر ظرف جمع‌آوری و پمپ الکتریکی، وسایل لازم برای استریل کردن و خوراندن آن به شیرخوار را تامین می‌کنیم.

• از طریق آموزش مادران در مورد دوشیدن شیر با دست یا با شیردوش و نحوه خوراندن شیر دوشیده شده با فنجان را، (چنانچه پس از ترخیص شیر کمکی لازم باشد، تغذیه با شیر مادر را ارتقاء می‌دهیم).

- برای مادران تا حد امکان از داروهای سازگار با شیردهی استفاده می‌کنیم و در صورتی که این امکان وجود نداشته باشد، تولید شیر را بوسیله دوشیدن پستان تا هر زمان ممکن، حفظ و تغذیه از پستان را حمایت می‌کنیم.

اقدام هفتم: برنامه هم اتاقی مادر و نوزاد را در طول شبانه روز اجرا کرده و در بخش های کودکان تسهیلات لازم برای اقامت شبانه روزی و نیازهای فیزیکی و عاطفی مادران را تامین می‌نماییم.

- از طریق کمک به هم اتاقی مادران و شیرخواران از بدو تولد و تشویق به برقراری تماس پوست به پوست تا هر مدت و هر زمان که مادر بخواهد، تغذیه با شیر مادر را حمایت می‌کنیم.
- مادران را برای داشتن فرد کمکی و همراه در هر زمان ممکن تشویق می‌کنیم و او را آموزش می‌دهیم که برای مادر مادری کند.
- کارکنان را برای انجام اقدامات طبی در حضور مادر و جدا نکردن مادر و شیرخوار تشویق می‌نمائیم.
- والدین نوزادانی که در NICU هستند را برای تماس پوست با پوست تا هر زمان ممکن تشویق می‌کنیم.
- این مادران را برای اقامت ۲۴ ساعته در بیمارستان در کنار نوزاد و هم اتاقی با او تشویق، و تسهیلات لازم (شامل غذا، مایعات، اتاق استراحت، یخچال، تخت، دوش، و دارو در صورت نیاز...) را برای آنان، همچنین برای مادرانی که کودکش در بخش کودکان بیمار، بستری است فراهم می‌نمائیم.

اقدام هشتم: مادران را برای تغذیه با شیر مادر بر حسب میل و تقاضای شیرخوار تشویق می‌کنیم.

- از طریق آموزش مادران برای شناخت علائم زودرس گرسنگی شیرخوار و پاسخ سریع به آن (نظیر مکیدن، لیسیدن، برگرداندن سرو دهان برای یافتن پستان، بردن دست به طرف دهان و...) و پاسخ سریع به آن، تغذیه از پستان را ارتقاء می‌دهیم.
- مادران را برای تغذیه شیرخوارشان از پستان ۱۰-۱۲ بار (حداقل ۸ بار) در شبانه روز تشویق و کمک کرده و آن‌ها را آگاه می‌کنیم که بعضی شیرخواران دفعات بیشتری به تغذیه نیاز دارند.
- مادر را برای انجام وضعیت صحیح بغل کردن و پستان گرفتن، چگونگی تشخیص پستان گرفتن مناسب و دریافت شیر توسط کودک کمک می‌کنیم.
- مادر را آموزش می‌دهیم که آغوز کاملاً تکافوی نیازهای تغذیه‌ای و حفاظتی شیرخوار را در صورت مکیدن مکرر شیرخوار می‌نماید و کاهش مختصر اولیه وزن، طبیعی است.

اقدام نهم: مطلقاً از بطری و پستانک استفاده نمی‌کنیم.

- از دادن گول زنگ اجتناب نموده و مکیدن پستان توسط شیرخوار را تشویق می‌کنیم.
- خانواده‌ها را از آوردن بطری و گول زنگ به بیمارستان منع نموده و آنان را از خطرات آن آگاه می‌کنیم و استفاده از

نوک های مصنوعی (nipple shield) را تشویق نمی کنیم.

- به هیچ عنوان اجازه نمی دهیم که در داروخانه بیمارستان بطری و گول زنک وجود داشته باشد و شیر مصنوعی در معرض دید قرار بگیرد.
- اگر به شیر کمکی نیاز باشد بدون استفاده از بطری و سر شیشه آن را از طریق ساپلیمنتر، یا از طریق فنجان و یا قاشق و سرنگ به شیرخوار می دهیم.

اقدام دهم: تشکیل گروه های حمایت از مادران شیرده را پیگیری کرده و اطلاعاتی در مورد گروه های حامی و مراکز مشاوره شیردهی در اختیار والدین قرار می دهیم.

- با سایر بیمارستان ها و مراکز بهداشتی درمانی، مراکز مشاوره، کلینیک های بیمارستانی، پزشکان، ماماها و گروه های حامی در دسترس برای تامین خدمات و حمایت شیردهی همکاری می کنیم و در صورت لزوم مادران را ارجاع می دهیم.
- از طریق دادن لیستی از مراکز بهداشتی درمانی و گروه های حامی و مراکز مشاوره شیردهی به خانواده ها جهت مراجعه پس از ترخیص و درخواست کمک (شامل آدرس و شماره تلفن)، تغذیه کودک با شیر مادر را حمایت می کنیم.
- برای مادر و خانواده ها اطلاعات مدون و مکتوب در مورد اصول تغذیه شیرخوار با شیر مادر، علائم شیردهی موثر و کفایت تغذیه شیرخوار، وضعیت های مختلف شیردهی، دوشیدن شیر... تهیه می کنیم و هنگام ترخیص در اختیار مادر قرار می دهیم.
- کلیه خانواده ها را به برقراری ارتباط با متخصصین مربوطه یا حامیان اجتماعی تغذیه با شیر مادر و داوطلبان سلامت محلات که می توانند مادر را با برنامه های حمایتی خاص در منطقه و محل زندگی اش مرتبط نمایند، تشویق می کنیم.
- از طریق تشویق مادران به تماس با افراد همسان، انجمن های تخصصی شیردهی و مراکز بهداشتی درمانی و گروه های حامی، شیردهی را ارتقاء می دهیم.
- هنگام ترخیص، اطلاعات شیردهی مادر را بوسیله یک چک لیست کنترل می کنیم تا از درک مادر و کسب مهارت های آموزش داده شده اطمینان حاصل نماییم.
- چنانچه هنگام ترخیص هنوز شیردهی و تغذیه شیرخوار به خوبی انجام نشده باشد، علاوه بر دستورالعمل معمول تغذیه از پستان مادر و توصیه به دوشیدن شیر و استفاده از شیر دوشیده شده به عنوان شیر کمکی. یک ملاقات یا تماس تلفنی طی ۲۴ ساعت آینده با مادر ترتیب داده و یا براساس شرایط بالینی، ترخیص را با تأخیر انجام دهیم تا مداخلات و حمایت های لازم به عمل آید.
- کلیه شیرخواران و مادران دارای مشکلات شیردهی مشخص را به متخصص کودکان معتقد و متعهد به ترویج تغذیه با شیر مادر و یا مشاورین شیردهی در مراکز بهداشتی یا کلینیک بیمارستان و... ارجاع می دهیم.
- علاوه بر تشویق مادران برای مراجعه جهت غربالگری نوزاد از نظر هیپوتیروئیدی و بیماری های متابولیک در ۳-۵ روزگی (طبق برنامه کشوری)، به مادران توصیه می کنیم در صورتی که مدت اقامت شان در بیمارستان جهت زایمان ۴۸ ساعت یا بیشتر بود در هفته اول و اگر ترخیص زودتر بود طی ۴۸ ساعت بعد همراه شیرخوار خود به منظور غربالگری کم شیری احتمالی، به مراکز بهداشتی درمانی یا کلینیک بیمارستان مراجعه نمایند.

سیاست تغذیه شیرخواران در بیمارستان / زایشگاه دوستدار کودک..... بشرح فوق مورد پذیرش ما مسئولین بیمارستان قرار گرفته و به اطلاع هر یک از کارکنان (اعم از متخصصین، پزشکان، داروساز، ماماها، پرستاران، بهیارها و مشاورین شیردهی و تغذیه، و سایر کادر کمکی...) به محض شروع به کار رسیده و متعهد اجرای آن می باشند:

مترون بیمارستان مسئول اطلاع‌رسانی به کلیه کارکنان و توجیه آنان در مورد این سیاست و اخذ امضا از آنان می‌باشد. لازم است فرم مذکور توسط رئیس بیمارستان، مدیر، مترون، مسئولین بخش‌ها، پزشکان متخصص اطفال و زنان و کلیه ماماها، پرستار و سایر پرسنل مرتبط با مراقبت مادران و کودکان زیر دو سال تکمیل شود.

ضمیمه ۲

ترکیب اعضاء و شرح وظایف کمیته بیمارستانی تغذیه با شیرمادر

(لازم است اعضاء با ابلاغ ریاست بیمارستان به عضویت کمیته منصوب گردند)

اعضاء کمیته بیمارستانی ترویج تغذیه با شیرمادر:

۱. رئیس بخش زنان و زایمان یا یک نفر پزشک متخصص زنان و زایمان به نمایندگی از ایشان
۲. رئیس بخش اطفال / نوزادان یا یک نفر متخصص کودکان به نمایندگی از ایشان
۳. یک نفر فوق تخصص نوزادان (در صورت وجود) به انتخاب رئیس بیمارستان
۴. مسئول تغذیه بیمارستان (کارشناس تغذیه)
۵. سوپروایزر آموزشی (در بیمارستان های آموزشی)
۶. سرپرستار بیمارستان (مترون)
۷. مسئول مددکاری اجتماعی بیمارستان
۸. یک نفر پرستار به انتخاب مترون بیمارستان
۹. یک نفر ماما به انتخاب مترون بیمارستان
۱۰. کارشناس مسئول برنامه ترویج تغذیه با شیرمادر در بیمارستان به عنوان دبیر کمیته
۱۱. رئیس بیمارستان بعنوان رئیس کمیته

شرح وظایف کمیته بیمارستانی:

۱. برگزاری جلسات به صورت حداقل هر ۳ ماه یک بار
۲. نظارت مستمر و منظم بر عملکرد کارکنان در زمینه رعایت دستورالعمل های مراقبت های مادر و کودک و آموزش مادران و اجرای اقدامات دهگانه توسط یکی از اعضاء کمیته در تمام شیفت ها؛ در اتاق زایمان و اتاق عمل، بخش پس از زایمان، بخش مراقبت ویژه NICU، بخش اطفال و واحد ارائه خدمات دوران بارداری و مشاوره شیردهی، داروخانه.
۳. اجرا و نظارت بر پایش های دوره ای بیمارستان، پیگیری دریافت نتایج و برنامه ریزی برای مداخلات لازم با زمان بندی مشخص، حفظ مستندات در زونکن مخصوص برنامه شیرمادر و همکاری با معاونت بهداشت دانشگاه در انجام ارزیابی مجدد بیمارستان
۴. نظارت بر اجرای قانون شیرمادر و کد بین المللی بازاریابی جانشین شونده های شیرمادر در زمینه حمایت از کارکنان شاغل شیرده و منع تبلیغات شیرمصنوعی و شیشه و گول زنک
۵. برنامه ریزی آموزش استاندارد کارکنان مرتبط با مراقبت های مادر و کودک به صورت شرکت در کارگاه های ۲۰ ساعته با صدور گواهی
۶. تشکیل دوره های بازآموزی برای کارکنان و نیز توجیه کارکنان جدیدالورود
۷. شرکت در دوره های بازآموزی و سمینارهای برگزار شده از سوی کمیته دانشگاهی و کشوری
۸. نظارت و پی گیری فراهم نمودن تسهیلات لازم برای اقامت مادرانی که شیرخوارانشان در بخش بستری هستند.
۹. نظارت بر ترخیص همزمان مادران و شیرخواران
۱۰. تهیه نشریات آموزشی برای مادران و نظارت بر توزیع آن ها
۱۱. تنظیم و ارسال گزارشات لازم به مراجع ذیربط، تنظیم صورت جلسات و پیگیری مصوبات.

دستورالعمل نحوه آموزش مادران در دوران بارداری در مورد تغذیه با شیر مادر (اقدام ۳) و چک لیست ثبت

آموزش مادران در دوران بارداری و کنترل کیفیت آموزش‌های ارائه شده برای موفقیت مادران در تغذیه انحصاری تا ۶ ماهگی و تداوم آن تا ۲ سالگی ضروری است. چنانچه بیمارستان دارای واحد ارائه خدمات دوران بارداری است بایستی آموزش و مشاوره تغذیه با شیر مادر برای همه مادران باردار مراجعه کننده ارائه شود. این امر مادران را با این حقیقت آگاه می‌سازد که از دیدگاه پزشکی، تغذیه با شیر مادر روش برتر است. در همین راستا از سال ۱۳۸۶ مجموعه «راهنمای آموزشی مادران باردار برای شیردهی» در دسترس است.

راهنمای مذکور حاوی مطالب آموزشی استاندارد ویژه مادران در دوران بارداری است که مطالب آن طی ۴ جلسه به مادران در دوران بارداری آموزش داده می‌شود به گونه‌ای که براساس توصیه سازمان جهانی بهداشت آموزش‌ها تا هفته ۳۲ بارداری پایان می‌پذیرد. با توجه به توالی مراقبت‌های ۶ گانه دوران بارداری در برنامه ملی سلامت مادران، آموزش‌های این مجموعه از مراقبت دوم (هفته ۲۰-۱۶ حاملگی) آغاز میشود و در مراقبت چهارم (هفته ۳۴-۳۱ بارداری) پایان می‌پذیرد. در مراقبت پنجم (هفته ۳۷-۳۵ بارداری) مروری بر آموزش‌های ارائه شده و اشاره به مطالب با توجه به نیازهای آموزشی مادر و کنترل آموخته‌های او انجام می‌شود. در هر مرحله آموزش، چک لیست آموزش‌ها باید تکمیل گردد. ممکن است یک خانم باردار در دوران بارداری با پرسنل بهداشتی درمانی متعددی مواجه شود. تمام کارکنان می‌توانند و باید در ارتقاء و حمایت تغذیه با شیر مادر نقش داشته باشند. وجود چک لیست دوران بارداری در این زمینه کمک کننده است که در هر جلسه چه مطلبی باید به مادر آموزش داده شود.

مادران بارداری که نیاز به مشاوره و مراقبت ویژه دارند:

برخی از مادران باردار شرایط و نگرانی‌های خاصی دارند که نیازمند حمایت و توجه خاص هستند. در شرایط زیر مشاوره و مراقبت ویژه و حمایت کارکنان بهداشتی و اعضا خانواده لازم می‌شود:

- « مادر برای فرزند قبلی مشکل شیردهی داشته و از شیر دادن منصرف شده و شیر مصنوعی را شروع کرده و گول زنک یا بطری به شیرخوار داده است.
- « مادر اصلاً به فرزند خود شیر نداده است.
- « مادر شاغل است و یا تحصیل می‌کند و ساعاتی را در روز از فرزندش دور است. در این صورت باید مطمئن شوید که مادر می‌تواند در عین حالی که به سرکار و یا محل تحصیل می‌رود شیردهی را ادامه دهد.
- « مادری که مشکل خانوادگی دارد (باید اعضاء خانواده را برای حمایت مادر جلب کرد).
- « مادر افسرده است.
- « مادر ایزوله و تنها است و حمایت اجتماعی ندارد.
- « مادر، جوان یا مسن است.
- « مادر قصد دارد فرزندش را به فرزند خواندگی بسپارد (چنانچه بارداری ناخواسته تلقی شده، باید مادر را حمایت و امیدوار کرد تا بتواند بارداری و شیردهی را با سلامتی به پایان برساند).
- « نازایی وابسته به هورمون داشته است.
- « هیپوتیروئیدی درمان نشده دارد.

« ديابت او درمان نشده است.

« دچار بيماري مزمن است يا نياز به دارو دارد و يا كم خون است. (در اين صورت بايد درمان شود).

« مادر قبلاً جراحي پستان يا تروما داشته كه مجراي شير يا اعصاب نوک پستان او طوري صدمه ديده كه در توليد شيرش اختلال بوجود آمده است.

« ظاهر پستان:

* عدم تقارن قابل ملاحظه پستان در طول بارداري

* بزرگ نشدن قابل ملاحظه پستان در طول بارداري

* نوک پستان صاف يا فرورفته (معمولاً مشكلي در شيردهي نخواهد داشت و اقدامات لازم از زمان تولد همزمان با شروع شيردهي و با آموزش وضعيت صحيح شيردهي و برجسته كردن نوک انجام مي شود).

« پيش بيني مي شود كه فرزندش بعد از زايمان به مراقبت ويژه نياز خواهد داشت.

« مادر دو يا چند قلو باردار است.

« مادر دچار سوء تغذيه است (براساس دستورالعمل وزن گيري در دوران بارداري).

« مادر دچار عوارض حوالی زايمان مثل خونريزي، فشارخون و عفونت گرديده است.

« مادر HTLV1 يا HIV مثبت است.

« مادر در طي بارداري به فرزند قبلي خود شيرمي دهد (در اين مورد توجه كنيد كه نيازي به قطع شيردهي نيست ولي چنانچه مادر سابقه زايمان نارس داشته يا با شيردهي دچار انقباض رحمي مي شود بايد با پزشك مشاوره كند. خانم بارداري كه شيرمي دهد بايد به تغذيه و استراحت خود توجه كند. گاهي پستان ها بيشتتر حساس مي شوند يا شير در ۳ ماهه دوم كاهش مي يابد كه دليل قطع شيردهي نمي شود. چه كمبود غذا در خانواده موجود باشد يا نباشد تغذيه با شيرمادر مي تواند قسمت عمده اي از رژيم غذايي كودك خردسال را تشكيل دهد. چنانچه تغذيه با شيرمادر متوقف شود بخصوص كه كودك منبع غذايي حيواني نداشته باشد در خطر قرار مي گيرد. تغذيه خوب مادر موثرترين راه تامين نيازهاي تغذيه اي مادر، جنين و كودك نوپاي شيرمادر خوار است. هيچگاه نبايد تغذيه شيرخوار را با شيرمادر ناگهان قطع كرد).

« هنگامي كه خانم باردار احساس مي كند تغذيه انحصاري با شيرمادر امكان پذير نيست و تصميم دارد نوزاد را با شيري بجز شير خودش تغذيه كند. در اين حالت مي توانيد توصيه كنيد كه بلافاصله پس از زايمان تغذيه انحصاري را آغاز كند و اگر با شرايط او واقعاً مشكل و امكان پذير نباشد، تغذيه نسبي با شيرمادر را كه بهتر از محروميت كامل شيرخوار از شيرمادر است، توصيه كنيد.

« مادري كه فكر مي كند شيردهي وضعيت ظاهر او را تغيير مي دهد يا مزاحم كار او خواهد بود، مادري كه اطرافيان او را به تغذيه مصنوعي تشويق مي كنند.

(همه مطالب بايستي تا هفته ۳۲ بارداري آموزش داده شود)*

چک لیست ثبت آموزش تغذیه با شیر مادر در دوران بارداری

نام مرکز: نام آموزش دهنده: شماره پرونده:

نام و نام خانوادگی مادر و امضاء	تاریخ	آموزش داده شد	سن حاملگی (هفته)	موضوع	
				اهمیت تغذیه با شیر مادر و تغذیه انحصاری با شیر مادر: • شیرخوار را در مقابل بسیاری از بیماری‌ها از جمله اسهال، ذات‌الریه، گوش درد و غیره محافظت می‌کند. به رشد جسمی و ذهنی کودک کمک می‌کند • نیاز شیرخوار تغییر می‌کند و تغییرات شیر مادر نیز همه نیازها را برآورده می‌کند • تا ۶ ماهگی فقط شیر مادر کفایت می‌کند • اگر بچه‌ها با شیر مادر تغذیه نشوند در معرض انواع بیماری‌ها خواهند بود...	فصل اول کتاب راهنما (در مراقبت دوم آموزش داده شود)
				اهمیت شیردهی برای مادر: • مادر را در مقابل سرطان پستان محافظت می‌کند • در سن کهولت به شکستگی استخوان ران که در افراد مسن شایع است گرفتار نمی‌شود. • موجب برقراری ارتباط عاطفی و جسمی مادر و کودک می‌شود. • هزینه‌های اضافی به خانواده تحمیل نمی‌کند و...	
				تغییرات ترکیب شیر مادر: • ترکیب شیر مادر مطابق سن شیرخوار، از شروع تا پایان هر وعده شیردهی، مابین دفعات مختلف شیردهی و در طول روز تغییر می‌کند. • در ۲-۳ روز اول پس از زایمان آغاز تولید می‌شود که بسیار مغذی و حاوی مواد ایمنی بخش است و برای محافظت نوزاد در برابر بیماری‌ها حیاتی است. پس از آغاز، شیرانتقالی از ۷ تا ۱۰ روز پس از تولد و سپس شیررسیده ترشح می‌شود. شیررسیده حاوی تمام مواد مغذی مورد نیاز شیرخوار است. • شیر مادر در ابتدای هر وعده آبکی بنظر می‌رسد اما بتدریج با ادامه مکیدن شیرخوار، شیرچرب تر و سفید رنگ می‌شود و به سیر شدن شیرخوار و وزن‌گیری او کمک می‌کند.	
				اهمیت شیر مادر برای نوزاد نارس: شیر مادر برای نوزادان نارس ترکیب خاصی مطابق نیازهای آنان دارد. شیرمادر را می‌توان مستقیم در دهان شیرخوار دوشید و یا شیر دوشیده شده را بوسیله قاشق، فنجان یا لوله معده به آن‌ها داد.	

نام و نام خانوادگی مادر و امضاء	تاریخ	آموزش داده شد	سن حاملگی (هفته)	موضوع	
				اهمیت تماس پوست با پوست بلافاصله بعد از زایمان: • نوزاد را گرم می‌کند و درجه حرارت بدنش سقوط نمی‌کند. • سبب آرامش مادر و نوزاد می‌شود. • پیوند عاطفی مادر و کودک را تسریع و تسهیل می‌کند. • به شروع تغذیه از پستان کمک می‌کند • تنفس و ضربان قلب را منظم می‌کند • به خاطر آشنایی نوزاد با میکروب‌های بدن مادر، دفاع بدن او بهتر می‌شود • گریه نوزاد کمتر و استرس و صرف انرژی کاهش می‌یابد • به نوزاد اجازه می‌دهد پستان را پیدا کند و آنرا بگیرد و خودش شروع کند.	فصل دوم کتاب راهنما (در مراقبت دوم آموزش داده شود)
				اهمیت خوب قرار گرفتن در آغوش مادر و خوب پستان گرفتن: اگر شیرخوار درست در آغوش مادر قرار بگیرد و پستان را درست به دهان ببرد، شیر کافی برداشت می‌کند و نوک پستان مادر صدمه نمی‌بیند و...	فصل سوم کتاب راهنما (در مراقبت سوم آموزش داده شود)
				روش صحیح شیردهی: • شروع بلافاصله بعد از تولد • دفعات و مدت وعده‌ها برحسب تمایل شیرخوار در شب و روز • هیچ نوع ماده غذایی به جز شیرمادر در ۶ ماه اول لازم نیست • از شیشه و گول زنک نباید استفاده کرد • مادر بداند چه وقت شیرخوار گرسنه یا سیر شده است: نشانه‌های گرسنگی و تمایل شیرخوار برای تغذیه بصورت بیدار شدن، نگاه به اینطرف و آنطرف، حرکات دهان و اندام، بیقراری یا مکیدن انگشتان تظاهر می‌کند. نباید گذاشت بخاطر گرسنگی گریه کند. • هنگامی که سیر شود احساس راحتی و رضایت نموده و خودش پستان را رها می‌کند و نیازی به خارج کردن پستان از دهان او نیست. • وزن گیری مناسب و پایش رشد بهترین راه پی بردن به کفایت شیر است. • شیرمادر با شروع تغذیه تکمیلی از پایان ۶ ماهگی باید ادامه یافته و تا ۲ سالگی تداوم یابد	فصل سوم کتاب راهنما (در مراقبت سوم آموزش داده شود)

نام و نام خانوادگی مادر و امضاء	تاریخ	آموزش داده شد	سن حاملگی (هفته)	موضوع	
				دوشیدن شیر: • دوشیدن در محل مناسب و راحت و با آرامش و وقت کافی انجام شود • قبل از دوشیدن شیر دست ها با آب و صابون شسته شوند. • روش های به جریان انداختن شیر: استراحت قبل از دوشیدن، دوش گرفتن، صرف مایعات گرم یا مایعات نشاط آور مثل آب میوه محتوی ویتامین ث، فکر کردن به کودک، شنیدن صدای او و یا نگاه کردن به تصویر او، ماساژ پستان و گذاشتن حوله گرم روی پستان به مدت ۵ تا ۱۰ دقیقه... • در شرایط مختلف جدایی مادر و شیرخوار (مادر شاغل، نوزاد بستری، قادر نبودن شیرخوار به شیر خوردن، پستان محتقن) شیر را باید دوشید و روش صحیح آنرا بلد بود. • دفعات دوشیدن بستگی به این دارد که شیر به چه منظوری دوشیده می شود: برای نوزاد بیمار و کم وزن و مادر شاغل حداقل هر ۳ ساعت یکبار در شبانه روز، برای رفع احتقان یا نشت شیر به مقداری که علائم رفع شود. • شیر دوشیده شده را باید با فنجان به شیرخوار داد و از بطری استفاده نکرد.	فصل چهارم کتاب راهنما در مراقبت سوم آموزش داده شود
				برتری شیر مادر بر سایر شیرها: • شیر مادر حاوی انواع سلول های زنده و عوامل مهم ضد میکروبی است که شیر گاو فاقد آن می باشد. • میزان پروتئین و سدیم شیر مادر به حدی است که به کلیه های نوزاد که هنوز کامل نشده آسیب نمی رساند • ترکیب چربی شیر مادر برای رشد مغزی شیرخوار بی نظیر است و بهتراز سایر شیرها هضم و جذب می شود. • در صورت محرومیت شیرخوار از شیر مادر به هر علت از جمله در بحران ها و مواقع اضطراری بهترین جایگزین برای تغذیه کودک، شیر مادر دیگر (شیر دایه) است. خطرات تغذیه مصنوعی و گول زنک: • شیر مصنوعی شیرخوار را در برابر بیماریها محافظت نمی کند. • ترکیبات آن مناسب با نیازهای نوزاد انسان نیست. • آلودگی، تهیه نادرست، هزینه ها و عوارض فراوان دیگر... • استفاده از گول زنک: سبب سردرگمی در مکیدن و کاهش شیر مادر، افزایش خطر عفونت گوش میانی، عفونت قارچی دهان و برفک و پوسیدگی دندان، رشد دندانی نامناسب و جفت نشدن دندانها...	فصل پنجم کتاب راهنما در مراقبت چهارم آموزش داده شود

نام و نام خانوادگی مادر و امضاء	تاریخ	آموزش داده شد	سن حاملگی (هفته)	موضوع	
				زایمان در بیمارستان های دوستدار کودک: - از بدو تولد تماس پوست با پوست مادر و نوزاد برقرار و اولین تغذیه با شیر مادر به موقع انجام می شود. - مادر و نوزاد شبانه روز در کنار هم هستند. - دادن هر نوع آشامیدنی از جمله شیر مصنوعی و استفاده از گول زنک و بطری ممنوع است. - روش تغذیه با شیر مادر، دوشیدن شیر و نگهداری آن، وضعیت صحیح بغل کردن و به پستان گذاشتن نوزاد را به مادران آموزش می دهند.	فصل ششم کتاب راهنما (در مراقبت چهارم آموزش داده شود)
				مطالب دیگر و ارجاع اگر لازم است:	

* توجه:

- فصل اول و دوم در دومین مراقبت (هفته ۲۰-۱۶ بارداری) آموزش داده شود
- فصل سوم و چهارم در سومین مراقبت (هفته ۳۰-۲۶ بارداری) آموزش داده شود
- فصل پنجم و ششم در چهارمین مراقبت (هفته ۳۴-۳۱ بارداری) آموزش داده شود.
- در پنجمین مراقبت (هفته ۳۷-۳۵) نکات مهم و مورد نیاز هر مادر مرور شود.

فرم ثبت مشاهده شیردهی

نام شیرخوار:.....نام بیمارستان:.....بیمارستان محل تولد:.....تاریخ:.....
نام پزشک:.....شماره پرونده:.....تاریخ تولد:.....علت بستری:.....

وضعیت عمومی	علائمی که نشان می دهد شیردهی خوب پیش می رود	علائم حاکی از احتمال وجود مشکل
مادر: ☐ مادر سالم به نظر می رسد ☐ مادر راحت و آرام است ☐ تماس چشمی مادر و شیرخوار برقرار است	مادر: ☐ شیرخوار سالم به نظر می رسد ☐ شیرخوار آرام و راحت است ☐ شیرخوار اگر گرسنه باشد خود را به پستان می رساند ☐ (نوزاد پستان را جستجو می کند rooting)*	مادر: ☐ مادر بیمار یا افسرده به نظر می رسد ☐ مادر تحت فشار روحی و ناراحت به نظر می رسد ☐ تماس چشمی مادر و شیرخوار وجود ندارد
شیرخوار: ☐ شیرخوار خواب آلود یا بیمار به نظر می رسد ☐ شیرخوار بیقرار است یا گریه می کند ☐ شیرخوار برای گرفتن پستان واکنش نشان نمیدهد ☐ (نوزاد پستان را جستجو نمی کند)*	شیرخوار: ☐ شیرخوار سالم به نظر می رسد ☐ شیرخوار آرام و راحت است ☐ شیرخوار اگر گرسنه باشد خود را به پستان می رساند ☐ (نوزاد پستان را جستجو می کند rooting)*	شیرخوار: ☐ شیرخوار خواب آلود یا بیمار به نظر می رسد ☐ شیرخوار بیقرار است یا گریه می کند ☐ شیرخوار برای گرفتن پستان واکنش نشان نمیدهد ☐ (نوزاد پستان را جستجو نمی کند)*
پستان مادر	☐ پستان ها سالم به نظر می رسند ☐ درد یا ناراحتی ندارد ☐ پستان را خوب نگه داشته و انگشتانش از نوک آن دور است	☐ پستان ها قرمز، متورم یا نوک زخمی دارد ☐ پستان یا نوک آن دردناک است ☐ انگشتان مادر روی آرئول قرار دارد
وضعیت نقل کردن	☐ سرو تنه شیرخوار در یک امتداد قرار دارد ☐ شیرخوار نزدیک و چسبیده به بدن مادر است ☐ (مادر تمام بدن نوزاد را با دست نگهداشته است)* ☐ برای رسیدن به پستان بینی شیرخوار مقابل نوک پستان قرار میگیرد	☐ گردن و سر شیرخوار موقع شیرخوردن چرخیده است ☐ شیرخوار دور از بدن مادر نگهداشته شده است ☐ (مادر فقط سرو گردن نوزاد را نگهداشته است)* ☐ برای رسیدن به پستان لب تحتانی یا چانه شیرخوار مقابل نوک پستان قرار میگیرد.
وضعیت پستان گرفتن	☐ آرئول در بالا بیشتر دیده میشود. (طرف لب فوقانی) ☐ دهان کاملاً باز است ☐ لب تحتانی به بیرون برگشته است. ☐ چانه او با پستان تماس دارد	☐ آرئول در پایین بیشتر دیده میشود (طرف لب تحتانی) ☐ دهان کاملاً باز نیست ☐ لب ها غنچه شده یا به داخل برگشته است. ☐ چانه در تماس با پستان نیست
نحوه مکیدن	☐ آهسته، عمیق و گاه با مکث است ☐ گونه موقع مکیدن برجسته است ☐ صدای بلع به گوش میرسد یا حرکات آن مشاهده می شود. ☐ وقتی شیرخوردن را تمام کرد، رها می کند ☐ مادر علائم رفلکس جهش شیر را حس می کند	☐ مکیدن های سریع و سطحی است ☐ گونه ها موقع مکیدن بداخل کشیده می شود ☐ صدای ملج ملوج به گوش میرسد ☐ مادر شیرخوار را از پستان جدا می کند ☐ علائمی از رفلکس جهش شیر دیده نمی شود

*نشانه های ستاره دار مربوط به نوزاد یا طفل زیر یک ماه است.

توجه: این فرم تمام مشکلات تغذیه با شیر مادر را نشان نمی دهد. اما مادرانی که نیاز به توجه بیشتری دارند را شناسایی می کند.

ضمیمه شماره ۵

کد بین‌المللی بازاریابی جایگزین‌های شیرمادر

(نکات کلیدی که بیشتر با بیمارستان‌های دوستدار کودک مرتبط می‌باشد.)

چکیده رئوس مهم

- ممنوعیت تبلیغ جایگزین‌های شیرمادر و محصولات دیگر (بطری و گول‌زنک)
- ممنوعیت دریافت رایگان یا ارزانتر جایگزین‌های شیرمادر و محصولات دیگر توسط بیمارستان‌های دارای بخش‌های زایمان و کودکان و NICU
- ممنوعیت اعطای نمونه‌های رایگان، هدایا و بروشور به مادران (توسط پرسنل و کارکنان شرکتها)
- ممنوعیت تبلیغ این موارد در مراکز ارائه‌کننده خدمات سلامت
- ممنوعیت راهنمایی مادران از سوی کارکنان شرکت‌های تولید یا توزیع‌کننده محصولات بندیک
- ممنوعیت دریافت هدایا و نمونه‌های رایگان توسط کارکنان
- ممنوعیت تأمین هزینه آموزش، فضای آموزشی، و وسایل یا مواد آموزشی بوسیله شرکت‌ها، در زمان آموزش مادران در مورد تغذیه نوزاد و ممنوعیت اجرای هرگونه فعالیت تاثیرگذار بر روی کارکنان بیمارستان شامل دخالت در آموزش کمک هزینه‌های تحقیقاتی، کنفرانس‌ها و مانند آن‌ها منع شوند. این قانون در مورد گیرندگان خدمات فوق هم صادق است
- ممنوعیت تصاویری از نوزادان یا تصاویر دیگری که تغذیه مصنوعی را تبلیغ کنند بر روی برچسب محصولات
- اطلاعات ارائه شده به کارکنان باید علمی و مبتنی بر حقایق باشند و تاکید بر ارجحیت همه جانبه تغذیه با شیرمادر (شامل جسم، روان، هوش، رشد و تکامل...)
- اطلاعات در مورد روش‌های تغذیه مصنوعی، از جمله برچسب‌ها، باید مزایای تغذیه انحصاری با شیرمادر و هزینه‌ها و معایب مربوط به این روش‌ها را توضیح داده باشند
- محصولات نامناسب شامل شیر تغلیظ شده شیرین نباید به نوزادان داده شوند
- ورود کارکنان این نوع شرکت‌ها به بیمارستان‌های دوستدار کودک ممنوع است و برای اطلاع‌رسانی مجازند برشور تایید شده از طرف کمیته سیاستگذاری تغذیه با شیرمادر را ارسال نمایند.

نقش مسئولان و کارکنان بیمارستان در رعایت کد بین‌المللی بازاریابی جانشین‌شونده‌های شیرمادر و قانون شیرمادر

- جایگزین‌های شیرمادر به طور رایگان یا با قیمت پایین نباید در مراکز درمانی و بیمارستان‌ها پذیرفته شوند.
- بیمارستان‌ها و مراکز درمانی باید جایگزین‌ها را به همان صورت تهیه کنند که دیگر مواد غذایی و داروها را می‌خرند (نباید از قیمت عمده‌فروشی پائین‌تر باشد). بیمارستان باید از ورود مطالب تبلیغاتی در مورد مایعات و غذاهایی غیر از شیرمادر جلوگیری کند.
- زنان باردار نباید مطالب تبلیغاتی در مورد تغذیه به روشی غیر از تغذیه با شیرمادر دریافت کنند.
- تغذیه با جایگزین‌های شیرمادر باید تنها توسط کارکنان مرکز و فقط به زنان باردار، مادران و یا اعضای خانواده‌های آموزش داده شود که نیاز به استفاده از این مواد دارند.
- جایگزین‌های شیرمادر نباید در معرض دید زنان باردار و مادران نگه‌داری شوند.
- بیمارستان نباید اجازه دهد هدایای حاوی جایگزین‌های شیرمادر یا محصولات مربوط به آن که در امر تغذیه با شیر

مادر تداخل ایجاد می‌کنند، میان زنان باردار یا مادران توزیع شود.

- کمک‌های مالی یا مادی برای تبلیغ محصولاتی که شامل قانون بازاریابی می‌شوند نباید از سوی کارکنان مراکز بهداشتی درمانی و بیمارستان‌ها، و خانواده‌های آن‌ها پذیرفته شود. تولید و توزیع کنندگان محصولات مشمول قانون بازاریابی باید از هرگونه فعالیت تأثیرگذار بر روی کارکنان بیمارستان شامل دخالت در فلوشیپ‌ها، تورهای آموزشی، کمک هزینه‌های تحقیقاتی، کنفرانس‌ها و مانند آن‌ها منع شوند. این قانون در مورد گیرندگان خدمات فوق هم صادق است.

ضمیمه شماره ۶

کمیته های دانشگاهی و شهرستانی شیر مادر

اعضاء کمیته دانشگاهی ترویج تغذیه با شیرمادر:

۱. رئیس دانشگاه بعنوان رئیس کمیته
 ۲. معاون درمان
 ۳. معاون بهداشت
 ۴. رئیس دانشکده پزشکی
 ۵. رئیس دانشکده پرستاری مامایی
 ۶. مدیر گروه اطفال (نوزادان)
 ۷. مدیر گروه زنان
 ۸. مسئول بهداشت خانواده
 ۹. کارشناس مسئول برنامه شیر مادر و کارشناس سلامت کودکان دانشگاه
- هسته آموزشی شامل: متخصص کودکان، متخصص نوزادان، متخصص زنان، مربی دانشکده پرستاری مامایی، کارشناس ارشد تغذیه

اعضاء کمیته شهرستانی ترویج تغذیه با شیر مادر

۱. رئیس شبکه یا مرکز بهداشت
 ۲. رؤسای بیمارستان های دارای بخش زنان یا اطفال
 ۳. یک نفر متخصص اطفال
 ۴. یک نفر متخصص زنان
 ۵. مسئول بهداشت خانواده
 ۶. کارشناس تغذیه با شیر مادر شهرستان و طی نامه ۲/۱۵۵۵۵۶ ب مورخ ۸۸/۱۲/۹ کارشناس کودکان اضافه شد.
 ۷. مسئول امور دارویی
 ۸. کارشناس پرستاری مامایی
- جلسات کمیته بطور مرتب (هر ۳ ماه یک بار) و یا برحسب نیاز برگزار گردد.
- کارشناس شیر مادر شهرستان دبیر جلسه است. دستور جلسات و پیگیری مصوبات صورت جلسات، مشکلات و گزارشات توسط وی برای طرح در کمیته آماده می شود.

شرح وظایف کمیته:

- برنامه ریزی برای تقویت فعالیت های آموزشی، پژوهشی و حمایتی تغذیه با شیر مادر:
۱. جمع آوری و نگهداری آخرین اطلاعات وضعیت موجود تغذیه با شیر مادر در شهرستان و اتخاذ سیاست های لازم برای ارتقاء
 ۲. تعیین وضعیت موجود بیمارستان های دوستدار کودک براساس آخرین پایش و گزارش به کمیته دانشگاهی و پیگیری

مداخلات لازم توسط کمیته های بیمارستانی

۳. نظارت بر پایش بیمارستان های دوستدار کودک (و نظارت بر ارزیابی مجدد چنانچه در دانشگاه های بزرگ توسط شهرستان انجام می شود)
۴. نظارت بر عملکرد کارکنان در اجرای برنامه و آموزش مادران در واحدهای اجرایی با بازدیدهای رندومی
۵. نظارت بر پایش قانون ترویج تغذیه با شیرمادر، مطرح نمودن موارد تخلف از قانون در جلسات برای پیگیری
۶. تشکیل هسته آموزشی شیرمادر برای همکاری و نظارت بر آموزش های سطح شهرستان زیر نظر هسته آموزشی دانشگاه
۷. تدوین، اجرا و نظارت بر فعالیت های آموزشی سطح شهرستان
۸. نظارت بر مطالب و مواد آموزشی (کتاب، فیلم، اسلاید، پمفلت . . .) تهیه شده توسط کارکنان در سطح شهرستان
۹. تعیین الویت های پژوهشی با توجه به مشکلات و نیازهای شهرستان و پیشنهاد به کمیته دانشگاهی
۱۰. نظارت بر توزیع و مصرف شیر مصنوعی و ارائه راهکارها و مداخلات مناسب بر اساس گزارش اطلاعات جمع آوری شده
۱۱. جلب مشارکت رسانه های محلی و نظارت بر مطالب منتشره از آنها
۱۲. برنامه ریزی همکاری های بین بخشی در موارد لزوم
۱۳. برنامه ریزی و برگزاری هفته جهانی شیرمادر
۱۴. معرفی، حمایت و تشویق کارکنان علاقمند در امر ترویج تغذیه با شیرمادر
۱۵. ارسال گزارشات ۳ ماهه به مرکز استان و کمیته دانشگاهی

ضمیمه شماره ۷

دستورالعمل کشوری تجویز شیر مصنوعی

ضوابط و معیارهای موضوع تبصره ۲ ماده یک قانون ترویج تغذیه با شیر مادر و حمایت از مادران در دوران شیردهی

الف: موارد ضرورت پزشکی

ضرورت های تجویز شیر مصنوعی در خانه های بهداشت، مراکز بهداشتی درمانی روستایی و شهری عبارتست از:

- مطلوب نبودن نمودار رشد شیرخوار
- لازم است ضمن مشاوره با مادر برای پی بردن به مشکلات تغذیه ای شیرخوار آموزش های لازم به مادر و خانواده در مورد وضعیت صحیح شیردادن، مکیدن صحیح و مکرر پستان و تخلیه مرتب آن توسط شیرخوار همچنین تغذیه متعادل مادر ارائه گردد و حمایت روانی خانواده نیز جلب شود و از بیمار نبودن شیرخوار اطمینان حاصل گردد.
- توصیه شود که مادر پس از حداکثر ۵ روز مراجعه نماید. این ملاقات برای اطمینان یافتن از انجام توصیه ها، جلب رضایت مادر و حمایت از اوست. اما چنانچه پس از ۱۵ روز از ملاقات اولیه تغییر مطلوبی در نمودار رشد شیرخوار حاصل نشود، توصیه به شروع تغذیه مصنوعی او بطور کمی بلامانع است.
- **چندقلویی:** چنانچه علیرغم تغذیه چند قلوها با شیر مادر، رشد آنان مطلوب نباشد، لازم است با هر شیرخوار بعنوان یک قلو برخورد نمایند و شیر مصنوعی را به هریک بر حسب نمودار رشد آنان توزیع کنند.
- **بیماری های مزمن و صعب العلاج مادر نظیر:** بیماری های کلیوی، قلبی، کبدی و جنون و سوختگی شدید هر دو پستان که منجر به معلولیت و از کار افتادگی مادر و اختلال در شیردهی او گردد به تشخیص یا تأیید پزشک متخصص
- **داروها و مواد رادیواکتیو:** مواردی که مادر مجبور به استفاده مستمر (بیش از یک ماه) از داروهایی نظیر آنتی متابولیت ها (مانند متوتروکسات*)، هیدروکسی اوره، مرکاپتوپورین و... (بروموکریپتین، فنیل دیون، لیتیم، ارگوتامین) با دوز مصرفی در درمان میگردانند، تاموکسیفن و فن سیکلیدین بوده و یا مادر معتاد به مواد مخدر تزریقی نظیر کوکائین و هروئین باشد. و همچنین مواد رادیواکتیو در مدت درمان با نظر پزشک معالج
- لازم به ذکر است چنانچه ضرورت استفاده از داروهای ذکر شده برای مدت کمتر از یک ماه وجود دارد، باید ضمن آموزش مادر برای دوشیدن شیر و تخلیه مرتب پستان ها به منظور تداوم تولید شیر، تغذیه با شیر دایه توصیه شود و در صورت عدم امکان صرفاً برای این مدت شیر مصنوعی به شیرخوار داده و استفاده از قاشق و استکان توصیه شود.
- جدایی والدین در صورتی که نگهداری شیرخوار بر عهده پدر باشد.
- فوت مادر
- فرزند خواندگی، ضمناً آموزش های لازم به مادر برای ایجاد شیردهی ارائه گردد.
- * مصرف متوتروکسات در حد هفته ای یک روز در درمان آرتریت روماتوئید مادران، منع شیردهی ندارد. فقط باید مادر بعد از مصرف دارو به مدت ۲۴ ساعت فرزندش را شیر ندهد. (لازم است شیرخود را دوشیده و دور بریزد و شیرخوار را با شیر دوشیده شده خود که از قبل آماده و نگهداری کرده است تغذیه نماید).

ب: مقدار شیر مصنوعی مورد نیاز

اگر به علل فوق (بند الف) تغذیه شیرخوار با شیر مصنوعی اجتناب ناپذیر باشد رعایت موارد زیر ضروری است.

در موارد بسیار نادر که شیرخوار بطور کامل از شیر مادر محروم است، مقدار لازم شیر مصنوعی عبارت خواهد بود از:

تا پایان ۶ ماهگی	هر ماه ۸ قوطی	۴۸ قوطی
ماه هفتم و هشتم	هر ماه ۶ قوطی	۱۲ قوطی
ماه نهم تا پایان دوازدهم	هر ماه ۳ قوطی	۱۲ قوطی
جمع	۷۲ قوطی	

اگر بعنوان کمک به شیر مادر تجویز می شود، مقدار لازم به شرح ذیل خواهد بود.

تا پایان ۶ ماهگی	هر ماه ۴ قوطی	۲۴ قوطی
ماه هفتم و هشتم	هر ماه ۳ قوطی	۶ قوطی
ماه نهم تا پایان دوازدهم	هر ماه ۲ قوطی	۸ قوطی
جمع	۳۸ قوطی	

ضمناً به مادر باید آموزش داده شود تا

۱. به منظور اجتناب از آلودگی حتی الامکان از بکار بردن شیشه شیر و پستانک خودداری نموده و شیر تهیه شده را با فنجان و قاشق به شیرخوار بدهند.
۲. هنگام تهیه شیر رعایت غلظت، حجم مناسب و موازین بهداشتی را بنمایند و خطرات ناشی از تغذیه شیرخوار با شیرهای غلیظ و رقیق را مورد توجه قرار دهند.
۳. در صورت داشتن چند قلو، اول آن ها را با شیرخود تغذیه کنند و سپس شیر تهیه شده از شیر مصنوعی را به آنان بدهند. به اهمیت توزین دوره ای و ثبت منحنی رشد کودک جهت تشخیص کفایت تغذیه او واقف باشند.

ب- ۱- ضوابط توزیع شیر مصنوعی در موارد محرومیت کامل از شیر مادر

تجویز شیر مصنوعی بصورت کامل منحصراً شامل شماره های ۳، ۴ (مشروط) و ۵ الی ۷ بند الف می شود.

ب- ۲- ضوابط توزیع شیر مصنوعی کمکی بعنوان جبران کمبود شیر مادر

در موارد مطلوب نبودن نمودار رشد شیرخوار (شماره ۱) و چند قلوبی (شماره ۲) پس از اقدامات لازم که در بند الف ذکر گردیده چنانچه پس از ۱۵ روز تغییر مطلوبی در نمودار رشد شیرخوار حاصل نشود، شیر مصنوعی به تعداد ذکر شده در جدول بعنوان شیر کمکی به مادر تحویل شود و با توجه به منحنی رشد شیرخوار ابتدا یکی دوبار تغذیه با شیر مصنوعی در روز (صرفاً با قاشق و فنجان) پس از تغذیه با شیر مادر توصیه شود. شیرخوار تحت مراقبت ویژه قرار گیرد. توزین چنین شیرخواری و بررسی منحنی رشد او باید هر ۱۵ روز انجام شود. چنانچه شیرخوار رشد کافی نداشته و یا وزن او کم شده باشد، افزایش دفعات شیر مصنوعی را (همراه با تداوم تغذیه با شیر مادر) توصیه نموده و با نظر کمیسیون شیر مصنوعی شهرستان تعداد قوطی های شیر مصنوعی و یا کوپن را بصورت کامل تأمین نمایند. (کمیسیون شهرستان متشکل است از: حداقل یک پزشک که کارگاه آموزشی شیر مادر را گذرانده و به آن اعتقاد داشته باشد، یک کارشناس ترویج تغذیه با شیر مادر و یک فرد تصمیم گیرنده در مورد تغذیه مصنوعی شیرخوار از مرکز بهداشتی درمانی مربوطه که می تواند پزشک، کارشناس یا کاردان مرکز باشد)

ج: نحوه عرضه

- در خانه های بهداشت و مراکز بهداشتی درمانی روستایی
- براساس موارد ضرورت پزشکی و پس از تشخیص و تأیید مرکز بهداشتی درمانی روستایی در زمینه استفاده شیرخوار از شیر مصنوعی (بعنوان غذای اصلی یا کمک شیرمادر) به مقدار تعیین شده تحویل مادر می گردد.
- در مراکز بهداشتی درمانی شهری
- تحویل کوپن شیر مصنوعی در مراکزی انجام می شود که پزشک آن مرکز دوره آموزشی ترویج تغذیه با شیرمادر را گذرانده باشد.
- تشخیص نیاز شیرخوار به شیر مصنوعی، لزوم و تحویل کوپن شیر مصنوعی براساس ضرورت پزشکی که در فوق به آن اشاره شد توسط پزشک مرکز بهداشتی درمانی صورت خواهد گرفت.
- کوپن صادر شده با امضاء پزشک و مهر مرکز بهداشتی درمانی شهری معتبر است.
- داروخانه ها موظف به تحویل شیر مصنوعی به مقدار توصیه شده و با قیمت مصوب می باشند.

د: نحوه ورود شیر مصنوعی

- وارد کنندگان مجاز شیر مصنوعی مکلفند شیرخشک (مصنوعی) را مستقیماً یا از طریق شرکت های توزیع کننده و طبق برنامه تنظیمی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به داروخانه ها تحویل نمایند.
- داروخانه ها موظفند شیر مصنوعی را به مقدار تعیین شده و با قیمت مصوب در مقابل ارائه کوپن معتبر حاوی مهر مرکز بهداشتی درمانی شهری و امضاء پزشک مرکز به متقاضی تحویل نمایند.
- برای کنترل عرضه شیر مصنوعی، شرکت های وارد کننده و توزیع کننده موظفند اطلاعات یا مدارک لازم مربوط به میزان واردات و توزیع آن و میزان مصرف را براساس اسناد مثبته در اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی قرار دهند.

